

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**«ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ:
ΝΕΕΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

ΤΗΣ Δήμητρας Μυρίλλα (Α.Μ.

1012202103036)

Θέμα: "Η Καθολική γαλλική εκπαίδευση στο ελληνικό κράτος (1830-2007): Αφετηρίες, πρωταγωνιστές και παιδαγωγικά ιδεώδη"

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ιωάννα Σπηλιοπούλου

Συνεπιβλέπων Καθηγητής: Θανάσης Χρήστου

Συνεπιβλέπων Καθηγητής: Ιάκωβος Μιχαηλίδης

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2023

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	2
Εισαγωγή.....	3
Α΄ Κεφάλαιο	
Η ξενόγλωσση εκπαίδευση στο ελληνικό κράτος.....	5
1.1. Διείσδυση της γαλλικής εκπαίδευσης στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα	5
1.2. Νομοθετικές ρυθμίσεις στην ιδιωτική εκπαίδευση	8
Β΄ Κεφάλαιο	
Τα καθολικά σχολεία στην Ελλάδα.....	26
2.1. Τάγμα του Αγίου Φραγκίσκου του Σαλεσίου.....	32
2.2. Τάγμα των Αδερφών Ουρσουλινών.....	33
2.3. Τάγμα των πατέρων της Αποστολής (Λαζαριστές) και τάγμα των Αδερφών του Ελέους.....	37
2.4. Τάγμα των Αδερφών του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως.....	41
2.5. Τάγμα των Αδερφών των Χριστιανικών σχολείων (Δελασάλ).....	49
Γ΄ Κεφάλαιο	
Τάγμα των Μαριανών Αδερφών	57
3.1. Άγιος Μαρκελίνος Champagnat	57
3.2. Πορεία Λεοντείου Λυκείου από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα.....	58
Επίλογος.....	63
Πηγές και Βιβλιογραφία	72
Εικόνες.....	75
Περίληψη	80

Πρόλογος

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος "Νεότερη και σύγχρονη ιστορία: νέες θεωρήσεις και προοπτικές". Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους με στήριξαν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου και συνέβαλαν στην υλοποίηση αυτής της εργασίας.

Αισθάνομαι ιδιαίτερη ανάγκη να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου κυρία Σπηλιοπούλου, η οποία από την πρώτη στιγμή ανταποκρίθηκε στο κάλεσμά μου και με καθοδήγησε. Ένα τεράστιο ευχαριστώ στον κύριο Χρήστου που είναι γλυκύτετος και στέκεται πάντα στο πλευρό μας.

Επίσης θα ήθελα θερμά να ευχαριστήσω τους πατέρες Ιησουΐτες και τη θαυμάσια βιβλιοθήκη τους, που βρίσκεται στην οδό Σμύρνης 27, δίπλα στον σταθμό Λαρίσης. Είχαν τα πάντα και με βοήθησαν πολύ.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη μητέρα μου που με βοήθησε με όλους τους δυνατούς τρόπους.

Εισαγωγή

Μεγάλη έξαρση καθολικών ιεραποστολών συναντάμε μετά την ελληνική επανάσταση και σε όλη τη διάρκεια του 19^{ου} έως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Οι ιεραποστολές ίδρυσαν σχολεία αρρένων και θηλέων κυρίως στα αστικά κέντρα. Η εξάπλωση των σχολείων αυτών οφείλεται σε πολλούς σημαντικούς λόγους που θα εξεταστούν παρακάτω. Η δημιουργία και η λειτουργία αυτών των σχολείων αποτελούν τη διάδοση της γαλλικής γλώσσας και του πολιτισμού.

Πώς όμως οι ιεραποστολές έφτασαν στα εδάφη μας; Ποια ήταν η αφετηρία; Οι απαντήσεις φαίνονται καλά κρυμμένες στα βάθη των αιώνων. Για να ξετυλίξουμε το κουβάρι, ας δούμε το παράδειγμα της Νάξου. Η Νάξος είναι ένα μεγάλο νησί στο κέντρο του Αιγαίου πελάγους και αποτελεί το μεγαλύτερο και πληθυσμιακά το πλέον κατοικημένο νησί στις Κυκλάδες. Το νησί διαθέτει διαφορετικά χαρακτηριστικά ανάλογα με την περιοχή. Το δυτικό τμήμα της Νάξου είναι πεδινό και εύφορο, πιθανόν με εκτεταμένες γεωργικές εκτάσεις και καλλιέργειες. Από την άλλη πλευρά, το ανατολικό τμήμα του νησιού είναι ορεινό και φημίζεται για την υψηλή του κορυφή, το όρος Ζευς ή Ζας, το οποίο έχει υψόμετρο 1001 μέτρα. Αυτό το μέρος του νησιού πιθανόν προσφέρει εκπληκτική θέα και φυσική ομορφιά.

Λόγω της στρατηγικής της γεωγραφικής θέσης στο κέντρο του Αιγαίου Πελάγους, η Νάξος είχε σημαντική αξία στην ιστορία. Ο έλεγχος των θαλασσιών διόδων μεταξύ βορρά και νότου, καθώς και ανατολής και δύσης, ήταν σημαντικός για την ασφάλεια και τον έλεγχο των ναυτικών δρόμων¹.

Το 1207 ιδρύθηκε το δουκάτο του Αιγαίου από τον Βενετό στρατιωτικό Μάρκο Σανούντο. Η έδρα του δουκάτου ήταν η Νάξος, αλλά περιλάμβανε και άλλα νησιά των Κυκλάδων. Η δυναστεία των Σανούντο διήρκησε μέχρι το 1383, οπότε ανέλαβε η οικογένεια των Κρίσπι έως το 1579, έτος κατάλυσης του δουκάτου από τους Οθωμανούς.

Ωστόσο, παρά την Οθωμανική κατάκτηση, οι δυτικοί του νησιού θα κρατήσουν μεγάλο μερίδιο της οικονομικής και κοινωνικής δύναμης των περασμένων χρόνων. Θα διατηρήσουν πολύ μεγάλες εκτάσεις γης και θα αποτελούν κατά κάποιο τρόπο κράτος εν κράτει. Αυτό αποδεικνύεται από την ύπαρξη πολλών σε αριθμό επαύλεων που χτίστηκαν την περίοδο εκείνη. Τότε θα μεταναστεύσουν στη Νάξο καινούριες οικογένειες δυτικών από άλλα νησιά του Αιγαίου. Από τον 17^ο αιώνα να μείνουν στο νησί και τάγματα μισσιοναρίων υπό την αιγίδα της Γαλλίας².

Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας μελετάται η διείσδυση της γαλλικής εκπαίδευσης στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα από γαλλικά μοναχικά τάγματα στην Ελλάδα. Κατά τον 19^ο αιώνα θεμελιώθηκαν πολλά σχολεία αρρένων και θηλέων από Προτεστάντες και

¹ Αθανάσιος Κωτσάκης, *Η διαμόρφωση του πολιτισμικού τοπίου της Νάξου από το 1204 έως και την ίδρυση του Ελληνικού κράτους*, Καλαμάτα 2013.

² Ι. Σπηλιοπούλου, «*Η προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς των δυτικών εποίκων της Νάξου μέσα από ένα προτεινόμενο μοντέλο διαχείρισής της. Μία μελέτη περίπτωσης*», στο: Βιώσιμη ανάπτυξη, πολιτισμός, παραδόσεις, τχ. 2 (2013), σ. 36.

Καθολικούς. Αυτές οι θρησκευτικές ομάδες είχαν τεράστια επιρροή στην εκπαίδευση.

Το διάταγμα του καθολικού Όθωνα το 1833 θεσπίστηκε για να ρυθμίσει τις σχέσεις μεταξύ της Καθολικής εκκλησίας και της ελληνικής κυβέρνησης στην Ελλάδα. Η διάταξη αυτή παρείχε ανεξαρτησία στην Καθολική εκκλησία, εποπτεία της ελληνικής κυβέρνησης και ασφάλεια για τους Καθολικούς, προωθώντας την ανάπτυξη των Καθολικών σχολείων.

Το γαλλικό κράτος επέδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για τη διάδοση της γαλλικής γλώσσας και του πολιτισμού στην Ελλάδα, ιδρύοντας μορφωτικές αποστολές και ιδρύματα, όπως η Alliance Française και η Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών, που συνέβαλαν στην προώθηση της γαλλικής γλώσσας και του πολιτισμού στην περιοχή.

Με οικονομική στήριξη από ισχυρά οικονομικά σωματεία του εξωτερικού και επιχορηγήσεις από ξένες κυβερνήσεις, τα Καθολικά σχολεία μπόρεσαν να αναπτυχθούν και να λειτουργήσουν με επάξια πρότυπα. Έτσι, η γαλλική εκπαίδευση είχε σημαντική επίδραση στην ελληνική εκπαίδευση από τον 19^ο και εξής.

Στο δεύτερο μέρος του πρώτου κεφαλαίου μελετώνται εκτενώς και οι νομοθετικές ρυθμίσεις που πάρθηκαν. Αρχικά η δράση τους ήταν ανεξέλεγκτη, καθώς δεν υπήρχαν νόμοι καθιερωμένοι που να ρυθμίζουν τις εκπαιδευτικές τους δραστηριότητες. Στη συνέχεια όμως το ελληνικό κράτος φρόντισε για τη θέσπιση νόμων με σκοπό την εύρυθμη λειτουργία των ξένων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρέχονται εκτενείς πληροφορίες για τους ιδρυτές και την αξιολογημένη δράση των ταγμάτων στον Ελλαδικό χώρο. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Καθολικής εκκλησίας ήταν υπό την εποπτεία της Ελληνικής κυβέρνησης, σύμφωνα με το Οθωνικό διάταγμα του 1833. Φυσικό και επόμενο ήταν να παρουσιαστούν αντιδράσεις από την επίσημη εκκλησία και τα λαϊκά στρώματα, αλλά θα πρέπει να σημειώσουμε ότι ποτέ δεν σταμάτησαν τη λειτουργία τους ολοκληρωτικά, όπως έγινε με τους Προτεστάντες. Σε αυτό, λοιπόν, το κεφάλαιο γίνεται λόγος για το τάγμα του Αγίου Φραγκίσκου του Σαλεσίου, για το τάγμα των Αδερφών Ουρσουλινών, για το τάγμα των πατέρων της Αποστολής και των Αδερφών του Ελέους, για το τάγμα του Αγίου Ιωσήφ της Εμφάνισης και για το τάγμα των Χριστιανικών σχολείων Δελασάλ.

Το τρίτο κεφάλαιο αφιερώνεται κατ' εξαίρεση στο Τάγμα των Μαριανών Αδερφών και στο αξιόλογο παιδαγωγικό τους έργο. Η παρουσία τους είναι εξαιρετικά σημαντική, διότι συνέβαλαν τα μέγιστα στο εκπαιδευτικό σύστημα. Το κεφάλαιο ξεκινά με τη βιογραφία του ιδρυτή και εμπνευστή του τάγματος, του Αγίου Μαρκελίνου Champagnat. Γίνεται επίσης αναφορά στην παιδαγωγική του Μαριανού σχολείου, που υπήρξε πυλώνας για τα σχολεία της Λεοντείου. Η παιδαγωγική αυτή στηρίζεται στις αρχές της παρουσίας, της απλότητας, της εργασίας, της πειθαρχίας, της άμιλλας και της αλληλεγγύης. Τέλος, γίνεται εκτενής αναφορά στα Λεόντεια σχολεία, που μέχρι και σήμερα συνεχίζουν ακάθεκτα την πορεία τους, φροντίζοντας για τη μετάδοση της γαλλικής γλώσσας και κουλτούρας.

Α΄ Κεφάλαιο

Η ξενόγλωσση εκπαίδευση στο ελληνικό κράτος

1.1. Διείσδυση της γαλλικής εκπαίδευσης στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

Η γαλλική εκπαίδευση κάνει την εμφάνισή της στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ήδη από τον 17^ο αιώνα με τα δυτικά τάγματα στη Νάξο. Οι Γάλλοι βασιλείς, ειδικά οι Ερρίκος Δ΄ και ο Λουδοβίκος ΙΓ΄, είχαν στείλει αποστολές Καθολικών μοναχών στο δυτικό τμήμα του Αιγαίου, συγκεκριμένα στη Νάξο³. Αυτές οι αποστολές είχαν ως στόχο τη δημιουργία ισχυρής γαλλικής επιρροής στον εκκλησιαστικό χώρο και ευρύτερα στις νησιωτικές κοινωνίες του Αιγαίου. Για τον λόγο αυτό αποστέλλονταν Γάλλοι μισιονάριοι μοναχοί που θα διαδραμάτιζαν θρησκευτικό και εκπαιδευτικό ρόλο⁴.

Η παρουσία αυτών των μοναχών είχε ως στόχο να εδραιώσει την επιρροή της Γαλλίας στον τομέα της θρησκείας και να προωθήσει την Καθολική πίστη στις τοπικές κοινωνίες. Επίσης, η παρουσία τους στον τομέα της εκπαίδευσης συνέβαλε στην εξάπλωση των γαλλικών πολιτιστικών και εκπαιδευτικών αξιών.

Κατά τον 19^ο αιώνα ιδρύθηκαν πολλά σχολεία αρρένων και θηλέων από προτεστάντες και καθολικούς. Σε πολλές χώρες της Ευρώπης και σε άλλα μέρη του κόσμου, οι θρησκευτικές ομάδες άσκησαν μεγάλη επιρροή στον τομέα της εκπαίδευσης.

Τα παλαιότερα σχολεία του καθολικού δόγματος ήταν συνήθως γνωστά ως "καθολικά σχολεία" ή "σχολεία καλλυντικής εκπαίδευσης" και ιδρύθηκαν από την Καθολική εκκλησία. Αυτά τα σχολεία είχαν σκοπό να παρέχουν εκπαίδευση σε νέους και νέες, σύμφωνα με τις καθολικές παραδόσεις και την πίστη.

Ωστόσο, τα παλαιότερα σχολεία που ιδρύθηκαν στη Γαλλία από την Καθολική εκκλησία, δεν ήταν αποκλειστικά γαλλικά καθολικά σχολεία. Υπήρχαν επίσης σχολεία που ιδρύθηκαν από προτεστάντες, οι οποίοι ακολούθησαν το προτεσταντικό δόγμα. Τα σχολεία αυτά παρείχαν εκπαίδευση βασισμένη στις προτεσταντικές αξίες και παραδόσεις.

Συνολικά, ο 19^{ος} αιώνας ήταν μια περίοδος μεγάλων αλλαγών στον τομέα

³ Α. Βακαλόπουλος, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού. Τουρκοκρατία 1453-1669*, τόμος 3΄, Θεσσαλονίκη 1968, σ. 405-407.

⁴ Α. Κωτσάκης, *Έλληνες Ορθόδοξοι και Λατίνοι στη Νάξο (13^{ος} -19^{ος} αιώνες)*, Αθήνα 2017, σ. 142.

της εκπαίδευσης, καθώς οι θρησκευτικές ομάδες προωθούσαν την ίδρυση σχολείων που ανταποκρίνονταν στις δικές τους αξίες και πεποιθήσεις⁵.

Θα αναφέρουμε κάποια χαρακτηριστικά σχολεία, που συνεχίζουν να λειτουργούν και να παρέχουν εκπαίδευση μέχρι σήμερα, συνεχίζοντας την παράδοση και τις αξίες των γαλλικών καθολικών ταγμάτων: το σχολείο του γυναικείου τάγματος Άγιος Ιωσήφ της Εμφανίσεως, το αντίστοιχο στον Πειραιά με την ονομασία Jeanne d'Arc, το Saint-Paul και το Λεόντειο Λύκειο⁶.

Το διάταγμα του καθολικού Όθωνα το 1833 θεσπίστηκε πράγματι για να ρυθμίσει τις σχέσεις μεταξύ της Καθολικής εκκλησίας και της ελληνικής κυβέρνησης του νεοσυσταθέντος κράτους. Αυτή η διάταξη είχε σημαντικές συνέπειες για την ανάπτυξη των καθολικών σχολείων στη χώρα. Ορισμένες από τις βασικές προϋποθέσεις που διευκόλυναν τις συνθήκες ανάπτυξής τους, ήταν οι εξής:

Πρώτον έχουμε ανεξαρτησία της Καθολικής εκκλησίας: με το διάταγμα, η Καθολική εκκλησία αποκτούσε νομική ανεξαρτησία και αυτονομία, παράλληλα με την αναγνώρισή της ως θρησκευτικής κοινότητας.

Δεύτερον έχουμε την εποπτεία της ελληνικής κυβέρνησης. Αυτό σημαίνει πως η διάταξη έθεσε τους κληρικούς της Καθολικής εκκλησίας υπό την εποπτεία της ελληνικής κυβέρνησης. Αυτό δημιουργούσε ένα πλαίσιο εντός του οποίου οι καθολικοί λειτουργοί και οι εκπαιδευτικοί μπορούσαν να λειτουργήσουν με σταθερότητα και να αναπτύξουν τα σχολεία τους.

Τρίτον, η ελληνική κυβέρνηση προσέφερε ασφάλεια και προστασία στους καθολικούς που ακολουθούσαν το δυτικό δόγμα στην Ελλάδα. Αυτό ενθάρρυνε την ανάπτυξη των καθολικών σχολείων, καθώς οι οικογένειες ένιωθαν πιο ασφαλείς να μορφώσουν τα παιδιά τους στα σχολεία αυτά.

Με αυτές τις προϋποθέσεις, τα καθολικά εκπαιδευτικά ιδρύματα μπόρεσαν να αναπτυχθούν και να λειτουργήσουν με σχετική ελευθερία στην Ελλάδα κατά τον 19^ο αιώνα και εξής. Ο παράγοντας της χρηματοδότησης που προήλθε από κορυφαίες οικονομικές οργανώσεις του εξωτερικού και τις ξένες επιδοτήσεις ήταν πράγματι ένας σημαντικός παράγοντας που συνέβαλε στη μακροζωία των καθολικών σχολείων.

⁵ Μ. Φιλippoύσης - Μ. Παππάς, *Καθολικά σχολεία στην Ελλάδα. Συμβολή στην εκπαιδευτική ιστορία των καθολικών μοναχικών ταγμάτων*. Θεσσαλονίκη 2010.

⁶ Στ. Καβαλιεράκης, *Καθολικά-Γαλλικά σχολεία στην Ελλάδα το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα*, Αθήνα 2012, σ. 192.

Με την οικονομική υποστήριξη από αυτούς τους φορείς, τα σχολεία μπορούσαν να αποκτήσουν τον απαραίτητο εξοπλισμό και να λειτουργήσουν με επάξια πρότυπα.

Συγκεκριμένα, οικονομικές εισφορές από ισχυρά οικονομικά σωματεία του εξωτερικού μπορούσαν να παράσχουν χρηματοδότηση για την ανέγερση και τη συντήρηση κτηρίων, την αγορά εκπαιδευτικού υλικού και βιβλίων, καθώς και για την προσέλκυση καλύτερων εκπαιδευτικών.

Επιπλέον, οι επιχορηγήσεις από ξένες κυβερνήσεις μπορούσαν επίσης να συμβάλουν στην οικονομική ευημερία των καθολικών σχολείων. Μερικές φορές αυτές οι επιχορηγήσεις προέρχονταν από χώρες με ισχυρές καθολικές κοινότητες, οι οποίες είχαν ενδιαφέρον να υποστηρίξουν την εκπαίδευση και τις θρησκευτικές αξίες των συμπατριωτών τους που ζούσαν στην Ελλάδα.

Αυτή η χρηματική στήριξη επέτρεψε στα καθολικά σχολεία να αναπτυχθούν και να διατηρηθούν με τον απαραίτητο εξοπλισμό, ενισχύοντας έτσι την ποιότητα της εκπαίδευσης που παρείχαν⁷.

Το γαλλικό κράτος επέδειξε έντονο ενδιαφέρον για την προώθηση της γαλλικής γλώσσας και του γαλλικού πολιτισμού στον ελλαδικό χώρο κατά τον 19^ο αιώνα. Αυτό προκύπτει από την ίδρυση ποικίλων μορφωτικών αποστολών και ιδρυμάτων, που είχαν ως στόχο την προώθηση της γαλλικής γλώσσας, της γαλλικής παιδείας και του γαλλικού πολιτισμού στην Ελλάδα.

Η Alliance Française, η οποία ιδρύθηκε το 1833, αποτελεί μία από αυτές τις μορφωτικές αποστολές. Η οργάνωση αυτή είχε ως στόχο την προώθηση της γαλλικής γλώσσας και του γαλλικού πολιτισμού παγκοσμίως. Στην Ελλάδα, η Alliance Française αναπτύχθηκε με την ίδρυση πολλών γαλλικών πολιτιστικών κέντρων, παρέχοντας μέχρι σήμερα μαθήματα γλώσσας και πολιτισμού στους ενδιαφερόμενους.

Επιπλέον, η Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών, η οποία ιδρύθηκε το 1846, αποτελεί ένα σημαντικό Ίδρυμα, που ασχολείται με την ανασκαφή και έρευνα αρχαιολογικών χώρων στην Ελλάδα. Η σχολή συμβάλλει στη διεξαγωγή ανασκαφών, τη δημοσίευση αρχαιολογικών ερευνών και τη διάδοση της γαλλικής επιστήμης και του πολιτισμού στην Ελλάδα.

---

⁷ Μ. Φιλιππούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 54.

Και οι δύο αυτές οργανώσεις αντιπροσωπεύουν την γαλλική παρουσία και προβολή του γαλλικού πολιτισμού στην Ελλάδα και έχουν συμβάλει σημαντικά στην προώθηση της γαλλικής γλώσσας, της εκπαίδευσης και της αρχαιολογικής έρευνας στον ελλαδικό χώρο⁸.

Το 1915, το παράρτημα της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών μετατράπηκε σε ίδρυμα προσανατολισμένο προς τη διδασκαλία της γαλλικής γλώσσας και τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων. Αυτή η εξέλιξη προήλθε από την πρωτοβουλία του τότε διευθυντή Gustave Fougères, ο οποίος κατέθεσε την ιδέα για την μετατροπή της Σχολής.

Ο Fougères, που υπηρέτησε ως διευθυντής από το 1913 έως το 1914, προώθησε την ιδέα να εξελιχθεί η Σχολή σε ένα ίδρυμα με ευρύτερους πολιτιστικούς σκοπούς. Η πρότασή του υλοποιήθηκε και έτσι η Σχολή μετασχηματίστηκε σε ίδρυμα που εστίασε στη διδασκαλία της γαλλικής γλώσσας και τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων. Μέσω αυτής της μετατροπής, το ίδρυμα που προέκυψε από το παράρτημα της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών συνέχισε την προώθηση της γαλλικής γλώσσας και πολιτισμού στην Ελλάδα με διδακτικές δραστηριότητες και πολιτιστικά προγράμματα⁹.

1.2. Νομοθετικές ρυθμίσεις και κρατική παρέμβαση

Το άρθρο 60 του νόμου "Περί Δημοτικών Σχολείων" της 6^{ης}/18^{ης} Φεβρουαρίου 1834 αναφέρεται στη ρύθμιση περί ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Σύμφωνα με αυτό, οι ιδιώτες έχουν το δικαίωμα να ιδρύουν με δικά τους έξοδα ιδιωτικά σχολεία, παιδοτροφεία ή άλλα διδακτήρια, είτε μόνοι τους είτε σε συνεργασία με άλλους. Ωστόσο, για να πάρουν άδεια για τη λειτουργία τους, θα πρέπει να ζητήσουν την έγκριση από την επικράτεια, συγκεκριμένα από τη γραμματεία των εκκλησιαστικών και άλλων αρχών.

Ο Νομάρχης της εκάστοτε περιοχής είναι αρμόδιος να γνωμοδοτήσει για την έγκριση της άδειας λειτουργίας του ιδιωτικού σχολείου, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχουν κάποια εμπόδια και ότι οι αιτούντες έχουν τα απαραίτητα μέσα για τη σύσταση και τη διατήρησή του.

⁸ Μ. Φιλιππούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 57.

⁹ Ν. Μανιτάκης, *Το Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών (1915-1961)*, Αθήνα 2022, σ. 35.

Συνοψίζοντας, το άρθρο 60 του νόμου "Περί Δημοτικών Σχολείων" της 6^{ης}/18^{ης} Φεβρουαρίου 1834 παρέχει το νομικό πλαίσιο για τη λειτουργία ιδιωτικών σχολείων στην Ελλάδα¹⁰.

Σύμφωνα με τα άρθρα 114-116 του διατάγματος της 31^{ης} Δεκεμβρίου 1836, οι ιδιώτες έχουν το δικαίωμα να ιδρύσουν σχολεία, για να καλύψουν τυχόν κενά του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος. Ωστόσο, για να λειτουργήσουν, θα πρέπει να λάβουν άδεια λειτουργίας από το αρμόδιο Υπουργείο¹¹.

Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, τα ιδιωτικά σχολεία υπόκεινται σε εποπτεία από τις επιθεωρητικές εκπαιδευτικές αρχές, που δρουν σε τοπικό επίπεδο. Αυτό σημαίνει ότι η λειτουργία και οι δραστηριότητες των ιδιωτικών σχολείων ελέγχονται από τις αρμόδιες αρχές εκπαίδευσης, για να διασφαλιστεί η συμμόρφωσή τους προς τους εκπαιδευτικούς κανονισμούς και τις πρακτικές που ισχύουν.

Έτσι, η ρύθμιση αυτή προβλέπει την ύπαρξη ελέγχου και εποπτείας για τα ιδιωτικά σχολεία, προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα και η συμμόρφωσή τους προς τους εκπαιδευτικούς κανονισμούς της χώρας¹².

Στα Συντάγματα του 1844 και 1864 της Ελλάδας υπάρχουν διατάξεις που αναγνωρίζουν το δικαίωμα των πολιτών να ιδρύουν ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 11 του Συντάγματος του 1844 και στο άρθρο 16 του Συντάγματος του 1864, ορίζεται ότι "έκαστος έχει το δικαίωμα να συσταίνει εκπαιδευτικά καταστήματα συμμορφούμενος με τους νόμους του κράτους"¹³.

Αυτές οι διατάξεις επιβεβαιώνουν και κατοχυρώνουν τον θεσμό της ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Παρέχουν το δικαίωμα στους πολίτες να ιδρύουν εκπαιδευτικά ιδρύματα και να παρέχουν εκπαίδευση, με την προϋπόθεση ότι θα συμμορφώνονται προς τους νόμους του κράτους. Αυτό σημαίνει ότι οι ιδιωτικές εκπαιδευτικές δομές θα πρέπει να λειτουργούν σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς κανονισμούς και τις νομικές απαιτήσεις που ισχύουν στη χώρα.

Με αυτές τις διατάξεις, το Σύνταγμα αναγνωρίζει τη σημασία της ιδιωτικής

¹⁰ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 58.

¹¹ <http://e-library.iep.edu.gr/iep/collection/curricula/item.html?tab=01&code=1836-087A> (πρόσβαση στις 23/07/2023)

¹² Χ. Γ. Χαρίτος, «Το χρονικό της σχολής καλογραιών του Βόλου», χ. τ., 2001, σ. 111.

¹³

<https://www.elsyn.gr/sites/default/files/%CE%A3%CF%8D%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B3%CE%BC%CE%B1%201844.pdf> (πρόσβαση στις 25/07/2023).

εκπαίδευσης ως συμπληρωματικής προς το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα και διασφαλίζει την ελευθερία ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων¹⁴.

Η ίδρυση των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων επιτρέπεται σε ιδιώτες και νομικά πρόσωπα σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους του κράτους. Αυτή η διάταξη εμφανίζεται σε διάφορα Συντάγματα της Ελλάδας, συγκεκριμένα στα Συντάγματα του 1911, 1952, 1968 και 1975.

Όσον αφορά την ερμηνεία του όρου "Ιδιώτες", η έννοια άπτεται πάντα και της ξένης υπηκοότητας. Αυτό σημαίνει ότι οι ξένοι υπήκοοι έχουν επίσης το δικαίωμα να ιδρύουν ιδιωτικά εκπαιδευτήρια, σύμφωνα με τις διατάξεις του Συντάγματος και τους νόμους της χώρας¹⁵.

Η εποπτεία των ιδιωτικών σχολείων γινόταν από την κυβέρνηση με τη συνδρομή επιτροπών εποπτείας ή από τους Γυμνασιάρχες των περιοχών στις οποίες λειτουργούσαν τα σχολεία. Ωστόσο αναφέρεται ότι τα ιδιωτικά σχολεία δρούσαν ανεξέλεγκτα, καθώς οι επιτροπές δεν συστάθηκαν ποτέ ή δεν εκτέλεσαν τον ρόλο τους και οι Γυμνασιάρχες δεν επέβλεπαν αποτελεσματικά αυτά τα σχολεία¹⁶.

Το Νομοσχέδιο περί της στοιχειώδους εκπαίδευσης του 1889 εισήγαγε μια προσπάθεια για την τακτοποίηση της πολυμορφίας των ιδιωτικών σχολείων και για την επαναφορά της αντιστοιχίας με τη δημόσια εκπαίδευση.

Σύμφωνα με το άρθρο 89 του εν λόγω νομοσχεδίου, τα ιδιοσυντηρούμενα σχολεία έπρεπε να διαμορφώνονται με βάση τα προγράμματα των δημοσίων σχολείων και να τα ακολουθούν χωρίς αποκλίσεις. Αυτό αποσκοπούσε στο να εξασφαλίσει ότι τα ιδιωτικά σχολεία θα παρείχαν μια εκπαίδευση που θα ήταν συγκρίσιμη και αντίστοιχη με αυτή των δημοσίων σχολείων: Μία διάταξη που είχε ως στόχο να εξασφαλίσει την ποιοτική ομοιομορφία στην εκπαίδευση και να αποτρέπει την ύπαρξη σημαντικών αποκλίσεων μεταξύ των ιδιωτικών και των δημοσίων σχολείων. Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκονταν η διασφάλιση ότι οι μαθητές που φοιτούσαν σε ιδιωτικά σχολεία θα αποκτούσαν παρόμοιες γνώσεις και δεξιότητες με αυτούς που φοιτούσαν σε δημόσια σχολεία¹⁷.

---

¹⁴ Χ. Γ. Χαρίτος, ό.π., σ. 111.

¹⁵ Χ. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 112.

¹⁶ Μ. Φιλιππούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 59.

¹⁷ Μ. Φιλιππούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 59.

Ο Νόμος ΒΤΜΘ΄ του 1895 και τα ακόλουθα διατάγματα αποτέλεσαν μια προσπάθεια ρύθμισης περαιτέρω ζητημάτων που αφορούσαν την ιδιωτική εκπαίδευση, όπως η ίδρυση, η εποπτεία και η λειτουργία των ιδιωτικών σχολείων. Με τον νόμο αυτό εισήχθησαν ορισμένες νομοθετικές διατάξεις, που επιτρέπουν την ίδρυση νηπιαγωγείων από ιδιώτες και ρυθμίζουν ζητήματα όπως η εγγραφή μαθητών, οι εξετάσεις και τα διδακτικά βιβλία. Επιπλέον, το άρθρο 33 του νόμου, αναθέτει την εποπτεία των σχολείων στους κατά τόπους επιθεωρητές. Με αυτούς τους νόμους επιτυγχάνεται, λοιπόν, η κατοχύρωση της ιδιωτικής εκπαίδευσης και ορίζονται νομοθετικά πλαίσια για τη λειτουργία των ιδιωτικών σχολείων. Ωστόσο, παρατίθενται ακόμη κάποια λειτουργικά ζητήματα, που χρήζουν διευθέτησης. Αυτό υπονοεί ότι υπάρχουν θέματα που θα έπρεπε να αντιμετωπιστούν, προκειμένου να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη λειτουργία των ιδιωτικών σχολείων.

Τα νομοθετικά σχέδια του Ι.Δ. Τσιριμώκου του 1913 επαναλαμβάνουν ορισμένες από τις ρυθμίσεις που ισχύουν για την ιδιωτική εκπαίδευση, προσθέτοντας όμως κριτήρια για την ύπαρξη των σχολείων αυτών. Σε αυτά γίνεται παραδεκτό ότι μέχρι τότε η ιδιωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα είχε συμβάλει πολύ λίγο στην ανάπτυξη της εκπαίδευσης στη χώρα, ενώ δεν υπήρχε πραγματική εποπτεία των σχολείων. Ωστόσο, αναγνωρίζεται ότι η ιδιωτική εκπαίδευση μπορεί να είναι ωφέλιμη, μέσω των οικοτροφείων, των μεθόδων διδασκαλίας και των προγραμμάτων της: Γεγονός που υποδηλώνει ότι υπήρχε αναγνώριση της σημασίας της ιδιωτικής εκπαίδευσης, όπως επίσης η ανάγκη για περαιτέρω ρύθμιση και εποπτεία, προκειμένου να αξιοποιηθεί στο έπακρον το δυναμικό της και να διασφαλιστεί η ποιοτική παροχή εκπαίδευσης.

Το 1917 ψηφίζεται ο Ν. 997, που τακτοποιεί μια σειρά προβλημάτων των ιδιωτικών σχολείων, χωρίς όμως να περιλάβει τα ξένα σχολεία¹⁸.

Το 1926 ιδρύθηκε η "Γενική Επιθεώρηση Ιδιωτικών Σχολείων" στην Ελλάδα και η επίβλεψη των ιδιωτικών και ξένων σχολείων εκχωρήθηκε στον Γενικό επιθεωρητή των ιδιωτικών και ξένων σχολείων¹⁹. Αυτή η κίνηση έγινε για να

¹⁸ http://jupiter.chem.uoa.gr/uoafek/FEK_245A_01-11-1917.pdf (πρόσβαση στις 25/07/2023)

εφημερίδα της κυβερνήσεως.

¹⁹

<https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2841/%CE%A0%CE%91%CE%9B%CE%91%CE%99%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%9F%CE%A5%20%CE%A6%CE%A9%CE%A4%CE%95%CE%99%CE%9D%CE%97%20-%CE%A4%CE%91%20%CE%9A%CE%91%CE%98%CE%9F%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%>

αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που προέκυπταν από τη λειτουργία των ιδιωτικών σχολείων.

Ο επιθεωρητής δεν μπορούσε να επισκέπτεται συχνά όλα τα σχολεία, καθώς ο αριθμός τους ήταν μεγάλος. Αυτό μπορεί να οδηγούσε σε προβλήματα εποπτείας και έλλειψης επαρκούς ελέγχου της λειτουργίας των σχολείων.

Σημαντικό είναι να σημειωθεί ότι μέχρι εκείνη την περίοδο η ιδιωτική εκπαίδευση δεν αμφισβητήθηκε στην Ελλάδα και η ύπαρξή της κατοχυρώθηκε σε όλα τα Συντάγματα και τους νόμους περί εκπαίδευσης. Ωστόσο, αναγνωρίστηκε ο κερδοσκοπικός χαρακτήρας της ιδιωτικής εκπαίδευσης και τα προβλήματα που προέκυπταν στη λειτουργία της.

Με τη δημιουργία της Γενικής Επιθεώρησης και την επιθεώρηση των ιδιωτικών σχολείων, έγινε μια προσπάθεια να αντιμετωπιστούν αυτά τα προβλήματα και να επιτευχθεί καλύτερος έλεγχος και εποπτεία της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, παρατηρήθηκε μια σημαντική αύξηση του αριθμού των ιδιωτικών και ξένων εκπαιδευτηρίων στην Ελλάδα, καθώς επίσης και του αριθμού των μαθητών που φοιτούσαν σε αυτά. Αυτή η αύξηση ήταν αποτέλεσμα της επέκτασης του ελληνικού κράτους και των αλλαγών που συνέβαιναν στην κοινωνία της εποχής.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η Ελλάδα είχε μόλις αποκτήσει την ανεξαρτησία της από την Οθωμανική Αυτοκρατορία και βρισκόταν σε μια φάση εθνικής οικοδόμησης και ανάπτυξης. Ο πληθυσμός αυξανόταν, η οικονομία αναπτυσσόταν και η πολιτική σταθερότητα είχε θεμελιωθεί. Αυτοί οι παράγοντες δημιούργησαν ένα κλίμα επιθυμίας για εκπαίδευση και αναζήτηση γνώσης.

Τα ιδιωτικά και ξένα εκπαιδευτήρια πρόσφεραν εναλλακτική εκπαιδευτική επιλογή σε σχέση με τα δημόσια σχολεία. Πολλοί γονείς επέλεξαν να στείλουν τα παιδιά τους σε αυτά τα σχολεία, ελπίζοντας ότι θα προσφέρουν μια πιο προηγμένη και ποιοτική εκπαίδευση. Επίσης, η παρουσία ξένων εκπαιδευτικών και τα ξένα εκπαιδευτικά προγράμματα πρόσθεταν μια διεθνή διάσταση στην εκπαίδευση των μαθητών.

Η αύξηση των ιδιωτικών και ξένων εκπαιδευτηρίων ανταποκρίθηκε

συνολικά στην αυξανόμενη ζήτηση για εκπαίδευση κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου και αντικατοπτρίζει την ανάπτυξη και την επιθυμία της ελληνικής κοινωνίας για πρόοδο και γνώση.

Ο νόμος με αριθμό 3578 του 1928, με τίτλο "Περί Ιδιωτικών Σχολείων", επίσης γνωστός ως Νόμος Καποδίστρια, αντιπροσωπεύει μια ακόμη προσπάθεια για τη ρύθμιση των ζητημάτων που αφορούν τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια στην Ελλάδα. Με τον συγκεκριμένο νόμο, τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια τέθηκαν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Η εποπτεία ασκείται μέσω των Επιθεωρητών και του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου.

Σύμφωνα με τον νόμο, τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια που ιδρύθηκαν πριν από την 1^η Μαΐου 1913 και διευθύνονται από "Σωματεία αλλοδαπών ή προσώπων μη κεκτημένων την Ελληνικήν ιθαγένειαν" εξακολουθούν να λειτουργούν και υπόκεινται στις γενικές διατάξεις των νόμων του κράτους²⁰.

Με αυτήν τη ρύθμιση, ο νόμος προσπαθεί να επιλύσει τα προβλήματα που ανέκυπταν στη λειτουργία των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων και να θεσπίσει ένα πλαίσιο εποπτείας και ρύθμισης γι' αυτά.

Οι παλαιότερες ιδιωτικές εκπαιδευτικές δομές διατηρούν τη λειτουργία τους, υπό την προϋπόθεση ότι συμμορφώνονται με τους νέους νόμους και τις διατάξεις που επιβάλλονται από το κράτος. Στο άρθρο 5 παρ. 2 του Ν.3578 του 1928 που αφορά τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια, ορίζεται πράγματι ότι απαγορεύεται η ίδρυση νέου ιδιωτικού εκπαιδευτηρίου σε μια περιοχή, όταν ο αρμόδιος επιθεωρητής και το εκπαιδευτικό συμβούλιο κρίνουν ότι τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια που υπάρχουν, καλύπτουν πλήρως τις εκπαιδευτικές ανάγκες της περιοχής. Αυτός ο περιορισμός έχει ως στόχο την αποφυγή υπερβολικής συγκέντρωσης ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων σε μια περιοχή, όταν αυτά ήδη καλύπτουν τις ανάγκες των μαθητών.

Το άρθρο 6 του νόμου 3578/1928 περιορίζει την ίδρυση ξένων σχολείων στην Ελλάδα με τις παρακάτω προϋποθέσεις. Πρώτον, θα πρέπει να έχει διευθυντή που να απολαμβάνει των αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων του Έλληνα πολίτη. Αυτό σημαίνει ότι ο διευθυντής θα πρέπει να είναι Έλληνας πολίτης. Δεύτερον, θα πρέπει να διαθέτει τα ίδια προσόντα με τους διευθυντές των δημοσίων σχολείων. Αυτό σημαίνει ότι ο διευθυντής θα πρέπει να έχει τα ίδια εκπαιδευτικά και

---

²⁰ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παππάς, ό. π., σ. 61.

επαγγελματικά προσόντα, που απαιτούνται για τους εκπαιδευτικούς των δημόσιων σχολείων. Αυτός ο περιορισμός έχει ως στόχο την εξασφάλιση ότι οι διευθυντές των ξένων σχολείων διαθέτουν την απαιτούμενη εξειδίκευση και προσόντα για τη διεξαγωγή της εκπαίδευσης, σύμφωνα με τα ελληνικά πρότυπα και προγράμματα.

Αυτά τα μέτρα εποπτείας και περιορισμού της ίδρυσης νέων ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων και ξένων σχολείων αποσκοπούσαν στην εξασφάλιση της ποιότητας και της εποπτείας της ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα και στην προστασία των συμφερόντων των μαθητών.

Το περιστατικό της απαγωγής της μαθήτριας Κυριαζίδου του Lycée Θεσσαλονίκης τον Αύγουστο του 1930 και οι επακόλουθες αντιδράσεις και κριτικές κατά των ξένων σχολείων αντιπροσωπεύουν μια περίοδο κατά την οποία υπήρχε καχυποψία και εχθρότητα απέναντι σε αυτά.

Για να αντιμετωπιστεί αυτή η καχυποψία και να πείσει για τη νομιμοφροσύνη και την ελληνικότητα των προγραμμάτων του, το κολλέγιο Δελασάλ των Αδελφών των Χριστιανικών Σχολείων της Θεσσαλονίκης παρουσίασε το έργο "Ο χορός του Ζαλόγγου". Αυτή η προσπάθεια να δείξουν την ελληνική παρουσία και να προβάλουν την ελληνική πολιτιστική κληρονομιά μέσω της τέχνης, αποσκοπούσε στο να αναστρέψει την αρνητική αίσθηση που είχε δημιουργηθεί για τα ξένα σχολεία.

Με την παράσταση αυτή, ο σάλος που είχε προκληθεί υποχώρησε σιγά σιγά και τα πλέον αξιόλογα από τα ξένα εκπαιδευτήρια συνέχισαν το έργο τους. Αυτό αναδεικνύει τη σημασία της προσπάθειας των σχολείων να επανακαθορίσουν την εικόνα τους και να δείξουν την προσήλωσή τους στην ελληνική κοινωνία και τον πολιτισμό της.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι αυτό το περιστατικό και οι αντιδράσεις που ακολούθησαν δεν αντιπροσώπευαν όλα τα ξένα σχολεία, αλλά αντανακλούσαν την ατμόσφαιρα και τις αντιδράσεις της εποχής.

Ο Ν.4862/1931 αντιπροσώπευε πράγματι μια σημαντική τομή στην κρατική παρέμβαση σχετικά με τα ξένα σχολεία. Με την εφαρμογή αυτού του νόμου οι ξένες σχολικές μονάδες είχαν υποχρεωθεί να λειτουργούν υπό την εποπτεία και την έγκριση του κράτους. Προβλεπόντουσαν διαδικασίες για την άδεια λειτουργίας των ξένων σχολείων.

Σύμφωνα με τον νόμο, τα ξένα σχολεία ορίζονταν ως ιδιωτικά σχολεία που

ιδρύθηκαν από μη ελληνικά πρόσωπα και ανήκαν σε αυτά. Τα ξένα σχολεία χρειάζονταν από το Υπουργείο Παιδείας άδεια για να λειτουργήσουν, ενώ τα ήδη υπάρχοντα σχολεία που είχαν άδεια, μπορούσαν να συνεχίσουν τη λειτουργία τους. Ωστόσο τα σχολεία που δεν είχαν άδεια, είχαν προθεσμία δύο μηνών για να υποβάλουν αίτηση για άδεια λειτουργίας.

Η χορήγηση άδειας λειτουργίας για ξένα σχολεία γινόταν μόνο μέσω νόμου, ενώ η λειτουργία ενός ξένου εκπαιδευτηρίου χωρίς άδεια οδηγούσε στο κλείσιμό του με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, εκτελούμενη από την αστυνομία.

Ο νόμος αυτός είχε ως στόχο την εποπτεία και την κανονιστική ρύθμιση των ξένων σχολείων, αλλά και αντίκτυπο στη λειτουργία ορισμένων από αυτά και οδήγησε στη μείωση των τροφίμων τους, σε κάποιες μάλιστα περιπτώσεις ακόμη και στην κατάργησή τους.

Από τις διατάξεις του νόμου που έφεραν άμεσα αποτελέσματα ήταν οι ακόλουθες:

- Ο Ν.4862/193 περιείχε διατάξεις που απαγόρευαν τη φοίτηση Ελλήνων μαθητών σε ξένα σχολεία στοιχειώδους εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων των νηπιαγωγείων. Οι παραβάτες της απαγόρευσης αυτής, γονείς ή κηδεμόνες υπόκειντο σε πρόστιμο που επιβαλλόταν από τον επιθεωρητή σύμφωνα με τις διατάξεις περί υποχρεωτικής φοίτησης. Εάν παρά την επιβολή του προστίμου οι γονείς συνεχίζαν να πηγαίνουν τα παιδιά τους σε ξένα σχολεία, κατηγορούνταν ποινικά και καλούνταν να εμφανιστούν ενώπιον δικαστηρίου χωρίς προανάκριση, με πιθανή ποινή φυλάκισης έως 6 μήνες²¹. Επιπλέον, οι διευθυντές των ξένων εκπαιδευτηρίων απαγόρευαν την εγγραφή Ελλήνων μαθητών.

Τα ξένα σχολεία υποχρεώνονται "να μη χρησιμοποιώσι διδακτικά ή άλλα βιβλία, εικόνες ή χάρτες και περιεχομένου ανακριβούς ή δυσμενούς δια το ελληνικόν έθνος ή διά το πολιτειακόν καθεστώς ή διά την επισήμον εκκλησίαν του κράτους" (αρ. 3)²².

Υποχρεώνονται να προσλαμβάνουν διδασκαλία ελληνικής γλώσσας από κατέχοντες την ελληνική ιθαγένεια και έχοντες τα αναγκαία προσόντα. Η ρύθμιση αυτή ισχύει για τα μαθήματα των νέων ελληνικών στα δημοτικά σχολεία, των νέων και των αρχαίων στη μέση εκπαίδευση, της ιστορίας και της γεωγραφίας από τα εγκεκριμένα διδακτικά βιβλία και σύμφωνα με τις ώρες του επίσημου προγράμματος, καθώς και για τη διδασκαλία των

²¹ <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/635997> (πρόσβαση στις 26/07/2023).

²² <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/635997> (πρόσβαση στις 26/07/2023).

θησκευτικών μαθημάτων, όπου οι ορθόδοξοι μαθητές διδάσκονται από δάσκαλο ορθόδοξης θρησκείας και οι καθολικοί μαθητές από δάσκαλο καθολικής θρησκείας (Άρθρο 3 ν. 4862/1931)²³.

Για να λειτουργήσουν τα ξένα σχολεία πρέπει να συμμορφώνονται με τις με τις προϋποθέσεις που καθορίζονται από τον νόμο 3578 και να λάβουν αναγνώριση από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Η αναγνώριση αυτή χορηγείται μετά από αίτηση των ενδιαφερομένων φορέων και μετά από τη γνώμη του Γενικού Επιθεωρητή των Ιδιωτικών Σχολείων και πρόταση του Διοικητικού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου.

Οι τίτλοι σπουδών ορίζονται ισοδύναμοι των ελληνικών δημοσίων σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης (άρθρο 8)²⁴:

"οι εγγραφόμενοι εις τα ξένα δημοτικά σχολεία μαθηταί, Έλληνες υπήκοοι δεν δύναται να μεταγραφώσιν εις τα δημόσια ή ιδιωτικά ελληνικά σχολεία, ουδέ να προσέλθωσιν εις κατατακτήριον ή απολυτήριον εξέτασιν (...) και οι τίτλοι σπουδών των ουδεμίαν έχουσιν ισχύ εν τω κρατεί" (άρθρο 8).

Ιδιαίτερα το άρθρο 2 του Ν. 4862/1931, γνωστό και ως «άρθρο Παπανδρέου» που απαγόρευε τη φοίτηση *"παίδων Ελληνικής ιθαγενείας αμφοτέρων των φύλων εις ξένα σχολεία στοιχειώδους εκπαιδύσεως, ως και νηπιαγωγεία"*²⁵, προκάλεσε έντονες αντιδράσεις. Ο τότε Υπουργός Παιδείας, Γεώργιος Παπανδρέου είχε στείλει επιστολή προς τα ξένα σχολεία, καλώντας τα να μην δεχθούν μαθητές ελληνικής ιθαγένειας που δεν είχαν αποφοιτήσει από ελληνικό δημοτικό σχολείο έξι τάξεων. Ο σκοπός της κίνησης αυτής ήταν να προωθηθεί η ελληνική εκπαίδευση και να αποτραπεί η εξαγωγή νέων μυαλών στο εξωτερικό.

Ορισμένες οργανώσεις και αρχηγοί της εποχής υποστήριξαν αυτήν την κίνηση, όπως η Γενική Συνομοσπονδία των Επαγγελματιών Ελλάδος και ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών. Από την άλλη πλευρά οι καθολικοί επίσκοποι Σύρου, Τήνου, Κέρκυρας και άλλοι κληρικοί καταδίκασαν την ενέργεια αυτή, όπως και ο ιταλικός θρησκευτικός τύπος.

Σύμφωνα με τον νόμο περί θρησκευτικής διδασκαλίας στα ελληνικά ετερόδοξα σχολεία, εάν υπάρχει επαρκής αριθμός μαθητών που ανήκουν σε

²³ <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/635997> (πρόσβαση στις 26/07/2023).

²⁴ <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/635997> (πρόσβαση στις 27/07/2023).

²⁵ <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/635997> (πρόσβαση στις 27/07/2023).

διαφορετικές θρησκευτικές κοινότητες, θα διορίζεται ο ίδιος διδάσκαλος που ανήκει σε μία από τις εν λόγω θρησκευτικές κοινότητες για να διδάσκει το μάθημα των θρησκευτικών.

Άρθρο 6 παράγραφος 1: "Οι θρησκευτικές διδασκαλίες εις τα ελληνικά ετερόδοξα σχολεία διδάσκονται κατ' αναλογίαν των διατάξεων του παρόντος νόμου, ούτως ώστε να διαφυλάσσεται ο καθείς ορθός λόγος εις τα εκάστοτε συνολικώς συγκροτούμενα πλήθη των ετεροδόξων εκπαιδευομένων τους".

Το άρθρο 2 του ίδιου νόμου ορίζει ότι: "οι διατάξεις του παρόντος νόμου αφορούν τόσο τα ελληνικά όσο και τα ξένα ετερόδοξα σχολεία"²⁶.

Σε περίπτωση που δεν συμμορφωθούν με τον παραπάνω νόμο, το άρθρο 7 παράγραφος 5, ορίζει ποινές όπως: επίπληξη, άρση άδειας λειτουργίας, φυλάκιση και χρηματική ποινή έως 10.000 δραχμών²⁷.

Οι καθολικοί αντέδρασαν με ανησυχία, όταν αντιλήφθηκαν μία δυνητική διάκριση κατά των αλλοδόξων πληθυσμών της Ελλάδας. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος στηριζόμενος στον υπουργό του δήλωσε ότι η απόφαση της κυβέρνησής του είχε αποκλειστικά εθνικό χαρακτήρα και δεν στόχευε σε καμία θρησκευτική διάκριση.

Η κυβέρνηση ήταν πρόθυμη να επιτρέψει τη λειτουργία καθολικών, ισραηλίτικων ή άλλων θρησκευτικών σχολείων, αρκεί να θεωρούνται ως ελληνικά σχολεία. Ο Βενιζέλος επεσήμανε ότι ο όρος "Ελληνικό σχολείο" ήταν καθαρά καθορισμένος και δεν υπήρχαν αμφιβολίες. Ένα ελληνικό σχολείο πρέπει να διδάσκει Έλληνες δασκάλους και να χρησιμοποιεί ελληνικό πρόγραμμα"²⁸.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος εφάρμοσε κατά την περίοδο της διακυβέρνησής του μια σειρά μεταρρυθμίσεων στο εκπαιδευτικό σύστημα, μεταξύ των οποίων ήταν και η προσπάθεια εθνικοποίησης των εκπαιδευτηρίων στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με την πολιτική αυτή, η κυβέρνηση επεδίωκε να ενισχύσει τον ελληνικό χαρακτήρα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και να προαγάγει την ελληνική γλώσσα και τον πολιτισμό. Αυτό περιλάμβανε την προώθηση της χρήσης της ελληνικής γλώσσας ως γλώσσας διδασκαλίας και την προτίμηση ελληνικών δασκάλων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Αυτή η πολιτική είχε ως αποτέλεσμα την

²⁶ <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/635997> (πρόσβαση στις 27/07/2023).

²⁷ <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/635997> (πρόσβαση στις 27/07/2023).

²⁸ <http://www.ediamme.edc.uoc.gr/download.php?id=814647,486,4> (πρόσβαση στις 18/07/2023).

κατάργηση ή ενσωμάτωση πολλών ξένων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα, όπως τα καθολικά σχολεία.

Ωστόσο, η πολιτική αυτή δεν είχε ως στόχο την έκφραση διάκρισης εις βάρος των άλλων θρησκειών ή πληθυσμών στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τον Βενιζέλο, η απόφαση είχε αποκλειστικά εθνικό χαρακτήρα και επιδιώκονταν η ενίσχυση του ελληνικού πολιτισμού μέσω του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Οι λόγοι που οδήγησαν στην απόφαση για εθνικοποίηση της εκπαίδευσης στην Ελλάδα, μπορούν να εξηγηθούν με διάφορους τρόπους και η ανησυχία για τις θρησκευτικές και εθνικές διακρίσεις ήταν ένας από αυτούς.

Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και τη μαζική φυγή των προσφύγων στην Ελλάδα, η χώρα βρέθηκε αντιμέτωπη με μια μεγάλη κοινωνική και πολιτισμική αλλαγή. Η εθνική ταυτότητα και η ενότητα του ελληνικού έθνους ερχόταν αντιμέτωπη με προκλήσεις και προβλήματα σχετικά με την ενσωμάτωση των προσφύγων, τη γλωσσική και πολιτισμική ποικιλομορφία και τις θρησκευτικές διαφορές.

Σε αυτό το πλαίσιο, η εθνικοποίηση της εκπαίδευσης μπορεί να θεωρηθεί ως μια προσπάθεια ενίσχυσης της εθνικής ταυτότητας και της ενότητας της ελληνικής κοινωνίας. Μέσω αυτής της πολιτικής, η κυβέρνηση επεδίωκε να ενισχύσει τον ελληνικό πολιτισμό, την ελληνική γλώσσα και τις ελληνικές αξίες μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος.

Επιπλέον, η πολιτική αυτή μπορεί να έχει συνδεθεί και με την ανάγκη ενίσχυσης της εθνικής ανεξαρτησίας μετά από την οθωμανική κυριαρχία. Μετά από αιώνες ξενιτεμού και επιρροής ξένων κρατών και ιδεολογιών, η εθνική εκπαίδευση θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της ενίσχυσης της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού.

Συνολικά, οι λόγοι που οδήγησαν στην εθνικοποίηση της εκπαίδευσης ήταν πολυποίκιλοι, συμπεριλαμβανομένου του φόβου για τη θρησκευτική και εθνική επικυριαρχία, της ανάγκης ενίσχυσης της εθνικής ταυτότητας και της ενότητας του ελληνικού έθνους, καθώς και της ενίσχυσης της εθνικής ανεξαρτησίας.

Η αναφορά στην έκθεση του ειδικού Επιθεωρητού των ιδιωτικών και ξένων σχολείων αποδεικνύει ότι ο Υπουργός Παιδείας επικαλείται την έκθεση αυτή για να υποστηρίξει ότι μόνο λίγα από τα ιδιωτικά και ξένα σχολεία της εποχής εφάρμοζαν τη

νομοθεσία που επέβαλλε τη διδασκαλία των Θρησκευτικών, Ελληνικών, Γεωγραφίας και Ιστορίας ενώ πολλά από αυτά παρέμεναν πιστά σε παλαιές πρακτικές και αντιλήψεις.

Σύμφωνα με την έκθεση, ο υπουργός παρατηρεί ότι αυτά τα σχολεία δεν προώθησαν αρκετά την ελληνική κουλτούρα και τα ελληνικά εθνικά αισθήματα. Επίσης, τονίζει ότι τα ξένα σχολεία δεν ήταν σε θέση να παράσχουν ελληνική εκπαίδευση, καθώς οι ξένοι εκπαιδευτικοί δεν είχαν την απαραίτητη γνώση και κατανόηση της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού.

Στην έκθεση, ο υπουργός επισημαίνει ότι η πολιτική για τα ξένα σχολεία είχε αποκλειστικά εθνικό χαρακτήρα και δεν περιλάμβανε καμία μισαλλοδοξία, κάτι που υποδηλώνει ότι η πολιτική αυτή δεν είχε ως στόχο την προσβολή ή τη διάκριση κατά των ξένων πληθυσμών ή θρησκειών, αλλά απλά επεδίωκε να διασφαλίσει ότι η εκπαίδευση στην Ελλάδα θα είναι πραγματικά ελληνική²⁹.

Την εποχή εκείνη υπήρχαν και άλλα ξένα σχολεία στην Ελλάδα. Στην εισηγητική έκθεση του Υπουργού Παιδείας προς τη Γερουσία το 1930 αναφέρεται ότι υπήρχαν 46 ξένα σχολεία με 9.390 μαθητές. Αυτό υποδεικνύει την ύπαρξη μιας πολυμορφίας εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα εκείνη την περίοδο, που αντικατοπτρίζει την ποικιλία των ξένων πληθυσμών και κοινοτήτων που είχαν εγκατασταθεί στη χώρα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η απόφαση για εθνικοποίηση της εκπαίδευσης και ο περιορισμός της λειτουργίας των ξένων σχολείων μπορεί να ερμηνευθεί ως μέτρο που είχε ως στόχο την ενίσχυση της ελληνικής κουλτούρας και της εθνικής ταυτότητας στην περίοδο μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή. Η παρουσία ξένων σχολείων με διδασκαλία σε ξένες γλώσσες και κατά βάση ξένες πρακτικές και αξίες μπορεί να θεωρηθεί ότι απομακρυνόταν από την ελληνική εκπαιδευτική παράδοση.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι αποφάσεις αυτές αντικατοπτρίζουν την επίσημη πολιτική και ιδεολογία της εποχής και θα πρέπει να γίνουν κατανοητές στο πλαίσιο του πολιτικού και κοινωνικού περιβάλλοντος της εποχής αυτής³⁰.

Ο νόμος που εφαρμόστηκε, είχε ως στόχο τη θέσπιση τάξης και οργάνωσης

²⁹ <http://www.ediamme.edc.uoc.gr/download.php?id=814647,486,4> (πρόσβαση στις 18/07/2023).

³⁰ <http://www.ediamme.edc.uoc.gr/download.php?id=814647,486,4> (πρόσβαση στις 18/07/2023).

στα ξένα σχολεία που λειτουργούσαν στην Ελλάδα εκείνη την περίοδο.

Οι αριθμοί που αναφέρονται από την έκθεση του Στ. Τζουμελέα δείχνουν ότι μετά την εφαρμογή του νόμου έκλεισαν πέντε ξένα σχολεία και 6000 μαθητές σταμάτησαν την φοίτησή τους. Αυτό μπορεί να ερμηνευθεί ως αποτέλεσμα της περιορισμένης λειτουργίας των ξένων σχολείων και της προτίμησης ορισμένων γονέων να μεταφέρουν τα παιδιά τους σε ελληνικά σχολεία.

Από την έκθεση προκύπτει επίσης ότι η μείωση των ξένων σχολείων οδήγησε σε σημαντική μείωση του αριθμού των μαθητών. Ειδικότερα, κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 1931-32, ο αριθμός των μαθητών μειώθηκε κατά 5.816, ποσοστιαία κατά 71% σε σχέση με τα ξένα σχολεία που λειτουργούσαν προ της εφαρμογής του νόμου.

Αυτά τα στοιχεία υπογραμμίζουν τη σημαντική επίδραση που είχε ο νόμος στην εκπαιδευτική τοποθέτηση και τον αριθμό των μαθητών στα ξένα σχολεία της εποχής. Αντικατοπτρίζουν επίσης τον τρόπο με τον οποίο η εθνική πολιτική επηρέασε την εκπαίδευση και την κουλτούρα στην Ελλάδα εκείνη την περίοδο³¹.

Σύμφωνα με τον Στ. Τζουμελέα, ο οποίος υπηρετούσε ως Γενικός Επιθεωρητής των ιδιωτικών και ξένων σχολείων, στο βιβλίο που συνυπέγραψε μαζί με τον Π. Παναγόπουλο με τίτλο "Η εκπαίδευσή μας τα τελευταία 100 χρόνια" που εκδόθηκε το 1933, υπήρχαν φήμες για τους διευθυντές των ξένων σχολείων και την απροθυμία τους να συνεργαστούν με τους επιθεωρητές που επισκέπτονταν τα σχολεία τους. Ωστόσο, ο ίδιος αναφέρει πως δεν είχε ποτέ αντιμετωπίσει κάτι τέτοιο. Στον ρόλο του Γενικού Επιθεωρητή των ξένων σχολείων, επιθεώρησε όλα τα ξένα σχολεία που λειτουργούσαν τότε και δηλώνει ότι όλοι οι διευθυντές, χωρίς καμία εξαίρεση, τού εκδήλωναν μεγάλη προθυμία και ευγένεια, παρέχοντάς του όλα τα απαραίτητα μέσα για να εκτελέσει το έργο του σωστά.

Από το άρθρο του 1931 του Π. Σ. Ρόκκου, αρχισυντάκτη του περιοδικού "Γρηγόριος Παλαμάς", αναφέρεται το εξής:

"Η εν Ελλάδι παρουσία των γαλλικών σχολείων εξυπηρετεί μόνο "τις παράνομες προπαγανδιστικές ενέργειες προσηλυτισμού τους" και καταλήγει ότι "τα μοναχικά τάγματα του Πάπα τα οποία υπό το προσωπείον της "politesse" αποβλέπουν τάχα εις την λεπτή και ευγενή ανατροφήν των Ελληνοπαιδών, ενώ οι σκοποί των ως

³¹ Χ. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 115.

απεδείχθη είναι προπαγανδιστικοί και μόνον τοιούτο, ζημίας προξενιά γίνονται και παραίτια σκανδαλισμού των συνειδήσεων των τέκνων της Ορθοδόξου εκκλησίας"³².

Πολλές αντιδράσεις προκλήθηκαν από τους καθολικούς (Ιεραρχία, εκπαιδευτικές μοναχικές κοινότητες, οργανώσεις λαϊκών) λόγω του νόμου, ειδικά στη Σύρο. Ο πανεπιστημιακός καθηγητής και μελλοντικός πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών, Ερρίκος Σκάσης, και ο πρόεδρος της Ένωσης Καθολικών Σύρου, Πέτρος Στεφάνου, υποστήριξαν αυτές τις διαμαρτυρίες. Η καθολική ιεραρχία της Ελλάδας φοβούμενη ότι η καθολική εκπαίδευση στα λεγόμενα ελληνικά σχολεία θα αλλοιώσει την πατριωτική και θρησκευτική συνείδηση των μαθητών στην πιο ευαίσθητη ηλικία τους, αποφάσισε να ετοιμάσει υπόμνημα προς τον πρωθυπουργό Βενιζέλο.

Τα ξένα σχολεία που δεν θα συμμορφώνονταν με τις οδηγίες της Ιεραρχίας, θα έπρεπε να υπερασπίσουν την υπόθεσή τους μέσω των πρεσβειών των χωρών τους (δηλαδή Γαλλία, Ιταλία). Συγκεκριμένα η Ιεραρχία πρότεινε να επιτρέπεται η άνευ περιορισμών εγγραφή καθολικών ελληνοπαίδων στα καθολικά σχολεία, υπό την προϋπόθεση ότι η διοίκηση, το προσωπικό και η διδασκαλία θα είναι στα ελληνικά. Επιπλέον, για τα ξένα σχολεία, πρότεινε να προσαρμοστούν στις οδηγίες της κυβέρνησης³³.

Η καθολική εφημερίδα "Καθολική" κυκλοφόρησε στις 26 Οκτωβρίου του 1930 πρωτοσέλιδα με τον τίτλο "Εν Ελλάδι Καθολικός διωγμός", δηλώνοντας έτσι την άποψη ότι η Ελληνική Κυβέρνηση ασκούσε διώξεις κατά των καθολικών. Ωστόσο, ίσως θα ήταν πιο ακριβές να αποσαφηνιστεί ότι η κυβέρνηση ήταν εναντίον των ενωτικών καθολικών και της "εθνικιστικής προπαγάνδας" που καταγγέλλονταν ότι πραγματοποιούσαν ορισμένοι αλλοδαποί εκπαιδευτικοί μοναχοί.

Συγκεκριμένα, ο διευθυντής του Λεοντείου Λυκείου της Αρχιεπισκοπής των καθολικών της Αθήνας, Ερρίκος Στάσης, κατέφυγε στο Συμβούλιο της Επικρατείας και συνέστησε ότι οι καθολικοί μπορούν να διατηρήσουν τα δικά τους εκπαιδευτικά ιδρύματα, αλλά χωρίς να έχουν το δικαίωμα να εγγράφουν ορθόδοξους μαθητές σε αυτά που ανήκουν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση³⁴.

Σύμφωνα με τον νόμο 3578, η ισοτιμία μεταξύ ξένων σχολείων και ελληνικών ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων καθορίζεται με συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Η

³² Μ. Φιλιππούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 65.

³³ Μ. Φιλιππούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 67.

³⁴ Μ. Φιλιππούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 70.

διαδικασία αναγνώρισης της ισοτιμίας διεξάγεται από το Υπουργείο Παιδείας και περιλαμβάνει τη γνωμάτευση του Γενικού Επιθεωρητού των Ιδιωτικών Σχολείων και την πρόταση του Διοικητικού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου.

Αν κριθεί ότι το ξένο σχολείο πληροί τις προϋποθέσεις για ισοτιμία, τότε οι τίτλοι σπουδών που εκδίδονται από αυτό το σχολείο αναγνωρίζονται ως ισότιμοι με τους τίτλους που εκδίδονται από τα ελληνικά ιδιωτικά εκπαιδευτήρια. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές που ολοκληρώνουν τα ξένα σχολεία, μπορούν να απολαύσουν των ίδιων δικαιωμάτων και προνομίων με τους αποφοίτους των ελληνικών ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων όσον αφορά την πρόσβαση σε πανεπιστημιακές σπουδές ή την επαγγελματική αναγνώριση.

Το 1933 εγκρίνεται ο νόμος 5754, ο οποίος επικεντρώνεται κυρίως στη ρύθμιση των εργασιακών θεμάτων των εκπαιδευτικών στα ιδιωτικά σχολεία. Την επόμενη χρονιά, το 1934, στην έκθεση πεπραγμένων του Υπουργείου Παιδείας, αναφέρεται ότι η άδεια λειτουργίας δόθηκε σε ξένα και ιδιωτικά σχολεία μετά από συστηματικό έλεγχο από τους επιθεωρητές εκπαίδευσης και επιβλήθηκαν πρόστιμα σε 20 ιδιωτικά, ξένα και ελληνικά σχολεία, που δεν συμμορφώνονταν με τους νόμους.

Το 1940 εκδίδεται ο Αναγκαστικός Νόμος 2545, ο οποίος θεσπίζει τα πλαίσια λειτουργίας της ιδιωτικής εκπαίδευσης και γίνεται αποδεκτός, εφόσον θεωρείται ικανοποιητικός για την εποχή του. Συγκεκριμένα:

- Τα ιδιωτικά σχολεία ιδρύονται και συντηρούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα και είναι αντίθετα προς τα δημόσια σχολεία στοιχειώδους ή μέσης εκπαίδευσης.
- Τα ιδιωτικά σχολεία πρέπει να έχουν την ίδια οργάνωση με τα αντίστοιχα δημόσια σχολεία και να ακολουθούν το τότε ισχύον ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα. Μόνο με ειδική άδεια που χορηγείται από το Υπουργείο Παιδείας, μετά από σύμφωνη γνώμη του Ανώτατου Συμβουλίου Εκπαίδευσης, μπορεί να υπάρχουν παρεκκλίσεις από το ισχύον πρόγραμμα.
- Η άδεια ίδρυσης ιδιωτικού σχολείου παραχωρείται μόνο σε όσους έχουν τα απαραίτητα προσόντα για να διοριστούν στα αντίστοιχα δημόσια σχολεία, αναλόγως του επιπέδου της εκπαίδευσης.

- Ο νόμος καθιερώνει τη μονιμότητα των εκπαιδευτικών στα ιδιωτικά σχολεία και αποδέχεται τους ίδιους λόγους απόλυσης, που ισχύουν για τους εκπαιδευτικούς της δημόσιας εκπαίδευσης³⁵.

Το νομοθετικό διάταγμα 3855/1958 αφορά την ιδιωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα από το 1950 μέχρι τις μέρες μας. Σύμφωνα με το κείμενο, το νομοθετικό διάταγμα αυτό υπογραμμίζει τις εξής πτυχές:

1. Αναγνώριση της ιδιωτικής εκπαίδευσης: το νομοθετικό διάταγμα αναγνωρίζει την ύπαρξη ιδιωτικής εκπαίδευσης και επισημαίνει ότι δεν υπάρχει ζήτημα κατάργησης ή περιορισμού αυτής της μορφής εκπαίδευσης.
2. Προϋποθέσεις ίδρυσης ιδιωτικών σχολείων: το νομοθετικό διάταγμα επιβάλλει αυξημένες προϋποθέσεις για την ίδρυση ιδιωτικών σχολείων, με σκοπό να εξασφαλίσει πλήρη συμμόρφωση με τους όρους υγιεινής και σύγχρονης παιδαγωγικής.
3. Εργασιακή σχέση των ιδιωτικών εκπαιδευτικών: το νομοθετικό διάταγμα ρυθμίζει την εργασιακή σχέση των εκπαιδευτικών που εργάζονται στα ιδιωτικά σχολεία.
4. Περιορισμός στην ίδρυση νέων σχολείων από ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο: υπάρχει περιορισμός στην ίδρυση περισσότερων από ενός σχολείων στην ίδια πόλη από το ίδιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Αυτό γίνεται για να αποτραπεί η συγκέντρωση των ιδιωτικών σχολείων σε λίγα χέρια προκαλώντας έλλειψη ανταγωνισμού και ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά το επίπεδο της εκπαίδευσης που προσφέρουν³⁶.

Ο νόμος 651/1970 ορίζει ότι τα ιδιωτικά σχολεία θα πρέπει να λειτουργούν κατά τρόπο άρτιο τουλάχιστον για μια σχολική οκταετία, ώστε να μπορούν να αναγνωρίζονται ως ισότιμα προς τα δημόσια σχολεία.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι αυτός ο νόμος θεσπίστηκε κατά την περίοδο της Δικτατορίας στην Ελλάδα (1967-1974), όταν επικρατούσε ένα αυθαίρετο καθεστώς. Ο νόμος αυτός αποτελούσε μέρος του εκπαιδευτικού συστήματος που

³⁵ <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/493678> (πρόσβαση στις 27/07/2023).

³⁶ http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29 (πρόσβαση στις 18/07/2023).

επιβλήθηκε από την κυβέρνηση της εποχής και είχε ως στόχο να ελέγξει και να περιορίσει τη λειτουργία των ιδιωτικών σχολείων.

Μετά το πέρας της περιόδου της Δικτατορίας, οι δημοκρατικές δομές ανακτήθηκαν στην Ελλάδα και ο νόμος αυτός έχει τροποποιηθεί και αντικατασταθεί από νεότερη νομοθεσία, που αντικατοπτρίζει τις αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας. Συνεπώς, ο νόμος 651/1970 δεν είναι πλέον ισχύον νομοθέτημα³⁷.

Στο Σύνταγμα της Ελλάδας του 1975, ο όρος «ιδιωτικά εκπαιδευτήρια» αντικαταστάθηκε με τον όρο «σχολεία μη ανήκοντα εις το κράτος». Αυτή η αλλαγή απέβλεπε στο να αφαιρέσει τον χαρακτήρα της ιδιωτικής οικονομικής επιχείρησης από τον τομέα της εκπαίδευσης.

Με το Σύνταγμα του 1975, η παιδεία κηρύχθηκε ως βασική αποστολή του κράτους, σύμφωνα με το άρθρο 16. Ωστόσο, τα "σχολεία μη ανήκοντα εις το Κράτος" θεωρήθηκαν ως προσωρινή ανοχή που επιβάλλονταν από τις οικονομικές και κοινωνικές πραγματικότητες της εποχής. Αυτό σήμαινε ότι τα ιδιωτικά σχολεία εξακολουθούσαν να λειτουργούν, αλλά με την αναγνώριση ότι η παιδεία είναι υπόθεση του κράτους και ότι τα ιδιωτικά σχολεία υπάρχουν προσωρινά μέχρι να διαμορφωθούν καλύτερες συνθήκες για την εκπαίδευση από το κράτος.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι αυτή η προσωρινή ανοχή επηρέασε τον τρόπο λειτουργίας και ρύθμισης των ιδιωτικών σχολείων στην Ελλάδα. Μετά το Σύνταγμα του 1975 έχουν γίνει περαιτέρω αλλαγές και τροποποιήσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, οι οποίες μπορεί να έχουν επηρεάσει τη σημερινή νομοθεσία σχετικά με τα ιδιωτικά σχολεία.

Ο νόμος 682/1977 για την ιδιωτική εκπαίδευση αντικατοπτρίζει όντως τις αντιλήψεις και τις πολιτικές που διαμορφώθηκαν κατά την περίοδο 1957-1977 σχετικά με την ιδιωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Αυτός ο νόμος ενισχύει την ιδιωτική εκπαίδευση ως μέρος του κρατικού εκπαιδευτικού μηχανισμού και θεσπίζει την εποπτεία από τα εποπτικά όργανα του Υπουργείου Παιδείας.

Ο νόμος επιβεβαιώνει ότι τα ιδιωτικά σχολεία θα πρέπει να διατηρούν εκπαιδευτικό χαρακτήρα και ότι η εποπτεία τους θα πρέπει να γίνεται από τις κρατικές αρχές. Επιπλέον, ο νόμος προβλέπει ότι οι μαθητές των ιδιωτικών σχολείων

---

³⁷ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 73.

θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ισότιμα με τους μαθητές των δημοσίων σχολείων.

Επίσης, ο νόμος επιτρέπει την ίδρυση πειραματικών ιδιωτικών σχολείων, τα οποία έχουν ως στόχο την πειραματική εφαρμογή προγραμμάτων και νέων μεθόδων διδασκαλίας.

Ως συμπέρασμα μπορούμε να πούμε τα εξής:

1. Από την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους, η ιδιωτική εκπαίδευση συνυπάρχει με τη δημόσια εκπαίδευση. Η ύπαρξή της έχει ριζώσει από την παρουσία ιεραποστολών και σχολείων, που ιδρύθηκαν από την ελληνική αστική τάξη της διασποράς.
2. Η ιδιωτική εκπαίδευση αναγνωρίζεται και κατοχυρώνεται συνταγματικά. Μέχρι το Σύνταγμα του 1975, υπήρχε μια σταθερή διάταξη που προστάτευε την ιδιωτική εκπαίδευση. Ωστόσο, το Σύνταγμα του 1975 παρουσίασε μία διαφοροποίηση στον ορισμό της ιδιωτικής εκπαίδευσης.
3. Οι υποστηρικτές της ιδιωτικής εκπαίδευσης την δικαιολογούν με τις ελλείψεις του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος. Συνεπώς, η ιδιωτική εκπαίδευση επεκτείνεται σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και τύπους σχολείων, εκτός από την ανώτατη εκπαίδευση. Ενώ αρχικά απευθυνόταν κυρίως στα παιδιά της αστικής τάξης, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο απευθύνεται σε ευρύτερα κοινωνικά στρώματα.

Β΄ Κεφάλαιο

Τα καθολικά σχολεία

Η Σύνοδος της Τριδέντου (1545-1563) ήταν ένα σημαντικό γεγονός για την Καθολική Εκκλησία κατά τη διάρκεια της Μεταρρύθμισης. Ο σκοπός της Συνόδου ήταν να αντιμετωπίσει τις κριτικές που είχαν ασκηθεί εναντίον της εκκλησιαστικής διδασκαλίας και να προβεί σε μεταρρυθμίσεις, που θα ενίσχυαν τη θέση της Καθολικής εκκλησίας.

Η Σύνοδος επηρέασε επίσης την Εκκλησία στην Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια της Συνόδου, αποφασίστηκε η παραμονή των επισκόπων στις έδρες τους, προκειμένου να ενισχυθεί η ιεραρχία της Καθολικής Εκκλησίας. Επιπλέον, δημιουργήθηκαν ιεροσπουδαστήρια για όλες τις Εκκλησιαστικές Επαρχίες του ελλαδικού χώρου, που λειτούργησαν μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Οι ιεροσπουδαστές που έφτασαν στον ελλαδικό χώρο από το εξωτερικό και οι μοναχοί που εγκαταστάθηκαν σε αυτόν επεδίωξαν την αναδιοργάνωση της Καθολικής Εκκλησίας. Επίσης, ιδρύθηκαν επισκοπές σε περιοχές που είχαν πάψει να λειτουργούν, όπως η Σαντορίνη, η Μήλος και η Άνδρος. Αυτές οι προσπάθειες είχαν ως στόχο την ενίσχυση της παρουσίας της Καθολικής Εκκλησίας στην Ελλάδα και την αποτροπή της πνευματικής παρακμής.

Τον 20^ο αιώνα, ο Πάπας Λέοντας ΙΓ΄ ίδρυσε ένα ιεροσπουδαστήριο στη Αθήνα για όλες της Επαρχίες της Ελλάδας. Αυτό το ιεροσπουδαστήριο συνέχισε να λειτουργεί και συνέβαλε στη διατήρηση και ενίσχυση της Καθολικής Εκκλησίας στη χώρα. Συνολικά, η Σύνοδος του Τριδέντου και οι μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν στον ελλαδικό χώρο, ενίσχυσαν την ιεραρχία της, αναδιοργανώνοντας την παρουσία της σε διάφορες περιοχές της χώρας³⁸.

Μετά τη Σύνοδο του Τριδέντου, οργανώθηκε πλήθος ιεραποστολών και πολλοί μοναχοί εγκαταστάθηκαν σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, όπου υπήρχε ένας σημαντικός καθολικός πληθυσμός. Οι Ιησουΐτες, οι Καπουτσίνιοι, οι Δομινικανοί και οι Ουρσουλίνες ήταν μερικά από τα μοναχικά τάγματα που απεστάλησαν στον ελλαδικό χώρο.

Οι Ιησουΐτες είναι ένα καθολικό μοναστικό τάγμα που ιδρύθηκε από τον

³⁸ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παπιάς, ό. π. σ. 9

Άγιο Ιγνάτιο Λογιόλα το 1540. Απέστειλαν μοναχούς σε πόλεις όπως η Κωνσταντινούπολη, η Σμύρνη, η Χίος, η Κρήτη, η Νάξος, η Τήνος και η Σαντορίνη.

Το 1626, ένα ναυάγιο συνέβη κοντά στη Νάξο, και αυτό έδωσε την ευκαιρία στους Ιησουΐτες να φτάσουν στο νησί. Το 1627, οι Ιησουΐτες κατέλαβαν το πρώην δουκικό παρεκκλήσιο Capella Casazza που βρίσκεται στο κάστρο της χώρας της Νάξου. Αυτό αποτέλεσε τη βάση της δράσης τους στο νησί. Την περίοδο του πρώτου μισού του 17^{ου} αιώνα, οι Ιησουΐτες ίδρυσαν την αδελφότητα της Παναγίας Υπαπαντής. Αυτή η αδελφότητα είχε ως σκοπό τη διαπαιδαγώγηση και την εκπαίδευση της Καθολικής νεολαίας στο νησί.³⁹

Η μονή των Ιησουΐτών, μετά τη διάλυση του Ιησουΐτικού τάγματος, πέρασε στην κυριότητα των Λαζαριστών και των Σαλεσιανών. Σήμερα, το κτήριο λειτουργεί ως αρχαιολογικό μουσείο⁴⁰.

Οι Καπουκίνοι, γνωστοί και ως Καπουτσίνιοι, ανήκουν σε ένα δυτικό τάγμα που είχε σημαντική παρουσία κατά την περίοδο της Αντιμεταρρύθμισης. Ανήκουν στην οικογένεια των Φραγκισκανών που ιδρύθηκε από τον Άγιο Φραγκίσκο της Ασίζης⁴¹. Οι Καπουκίνοι εστιάζουν στην αφοσίωση, την απλότητα και τη φτώχεια, ακολουθώντας τα ιδανικά του Άγιου Φραγκίσκου. Ο όρος "Καπουκίνοι" προέρχεται από τον τρόπο που φορούσαν τα καπουτσίνια, δηλαδή τα μακριά κουκούλια που κάλυπταν το κεφάλι τους.

Κατά την περίοδο της Αντιμεταρρύθμισης, το τάγμα των Καπουκίνων ανέλαβε σημαντικό ρόλο στην πνευματική ανανέωση και την ευαγγελική δράση. Οι Καπουκίνοι προωθούσαν την πίστη, την εκπαίδευση, και την φροντίδα προς τους απόρους και τους αρρώστους. Η παρουσία τους επέδρασε θετικά στην κοινωνία της εποχής, προσφέροντας ανθρωπιστική βοήθεια και καθοδήγηση.

Κατά τη διάρκεια του Κρητικού πολέμου, οι Καπουκίνοι του Κάστρου αποφάσισαν να μεταναστεύσουν στο εσωτερικό του νησιού για να αποφύγουν τις επιθέσεις των Οθωμανών. Εγκαταστάθηκαν στο χωριό Μονοίτσια και ίδρυσαν ένα σχολείο για τα παιδιά της Ορθόδοξης πίστης⁴².

³⁹ Δρ. Μ. Ν. Ρούσσο-Μηλιδώνης, *Ιησουΐτες στον ελληνικό χώρο (1560-1915)*, Αθήνα 1991.

⁴⁰ Ι. Σπηλιοπούλου – Α. Κωτσάκης, «Άγιοι τόποι λατρείας της Δυτικής Εκκλησίας στη Νάξο», στο: Εκκλησιαστικός φάρος, τόμος 93, Αλεξάνδρεια – Γιοχάνεσμπουργκ 2011, σ. 163.

⁴¹ Α. Κωτσάκης, ό. π., σ. 148.

⁴² Ι. Σπηλιοπούλου – Α. Κωτσάκης, «Άγιοι τόποι λατρείας της Δυτικής Εκκλησίας στη Νάξο», στο: Εκκλησιαστικός φάρος, σ. 164.

Οι Δομινικανοί είναι ένα από τα παλαιότερα μοναστικά τάγματα και ιδρύθηκαν από τον Άγιο Δομίνικο το 1216. Εγκαταστάθηκαν στην Κρήτη.

Το τάγμα των Ουρσουλινών, γνωστό και ως Αγγελίνων, ήταν μια Καθολική μοναχική κοινότητα που δραστηριοποιήθηκε στη Νάξο κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Ιδρύθηκε το 1535 από την Angela Merici⁴³. Οι πρώτες Ουρσουλίνες εγκαταστάθηκαν αρχικά στην Τήνο. Το 1739, εγκαταστάθηκαν στο κάστρο της Χώρας στη Νάξο, όπου ιδρύθηκε και το *Ελληνογαλλικόν Γυμνάσιον Ουρσουλινών Νάξου (1931-1975)*⁴⁴.

Αυτά τα μοναστικά τάγματα έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην αναζωογόνηση και αναδιοργάνωση της Καθολικής Εκκλησίας στην Ελλάδα μετά τη Σύνοδο του Τριδέντου. Η παρουσία τους συνέβαλε στην εκπαίδευση, τη διδασκαλία και την πνευματική φροντίδα του καθολικού πληθυσμού σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας⁴⁵.

Η συμβίωση μεταξύ Ορθοδόξων και Καθολικών στην Ελλάδα κατά την εποχή εκείνη χαρακτηρίζεται συνήθως ως αρμονική. Οι δύο κοινότητες συνυπήρχαν ειρηνικά και οι σχέσεις τους ήταν συνεργατικές.

Ωστόσο, οι σχέσεις αυτές διαταράχθηκαν κατά το τέλος του 18^{ου} αιώνα, όταν οι αποφάσεις της Ρωμαϊκής Συνόδου για τη Διάδοση της Πίστης (propaganda 1753) και του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως (1756) άρχισαν να εφαρμόζονται στα ελληνικά νησιά. Αυτές οι αποφάσεις περιόριζαν την ελευθερία των Καθολικών, απαγορεύοντας την κοινή λατρεία, τους μεικτούς γάμους και την αλλαγή δόγματος, που ίσχυαν μέχρι εκείνη τη στιγμή.

Οι τοπικοί Επίσκοποι, ενισχυμένοι από τις αποφάσεις αυτές, άρχισαν να επιβάλλουν μια πιο αυστηρή στάση προς τους Καθολικούς. Αυτή η αλλαγή δημιούργησε διχασμό και δυσαρέσκεια μεταξύ των δύο κοινοτήτων.

Επιπλέον, οι πολιτικοί άρχοντες σε ορισμένες περιοχές είχαν επίσης τον διχαστικό ρόλο. Μερικοί από αυτούς υποστήριζαν την αυστηρότερη στάση των Ορθοδόξων Επισκόπων, ενώ άλλοι προσπάθησαν να διατηρήσουν την ειρήνη και τη συνύπαρξη μεταξύ των δύο κοινοτήτων.

⁴³ Μ. Φώσκολος, *Η Αγία Άγγελα Μερίτσι και το τάγμα των Αδερφών Ουρσουλινών*, Αθήνα 1990, σ. 13-14.

⁴⁴ Ι. Δελλα-Ρόκας, *Χρονικόν της Σχολής Ουρσουλινών Νάξου (1630-1969)* χ.τ. 1969-1970, σ. 179.

⁴⁵ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παπιάς, ό. π., σ. 10.

Το ενδιαφέρον για την εκπαίδευση οδήγησε τις Καθολικές Εκκλησιαστικές Επαρχίες του ελλαδικού χώρου να ιδρύσουν σχολεία για την εκπαίδευση των παιδιών. Στην Τήνο, ιδρύθηκαν το 1756 τέσσερα ενοριακά σχολεία στοιχειώδους εκπαίδευσης, με καθολικούς ιερείς ως δασκάλους.

Στην παράγραφο 4 του 2^{ου} κεφαλαίου «Περί Χριστιανικής Διδασκαλίας» των Συνοδικών διατάξεων της 5^{ης} Τοπικής Συνόδου της Καθολικής Εκκλησίας της Τήνου του 1868 αναφέρεται ότι για την καλύτερη και πληρέστερη εκπαίδευση των παιδιών ιδρύονται τρία σχολεία: ένα στα Κελλιά, ένα στο χωριό Στενή και ένα στο Σκαλάδο. Εκτός από τις βασικές γνώσεις της ελληνικής γλώσσας, οι δάσκαλοι θα διδάσκουν τις αρχές της Χριστιανικής Πίστεως τρεις φορές την εβδομάδα για μισή ώρα. Τα σχολεία θα λειτουργούν με δύο ώρες το πρωί και δύο ώρες το απόγευμα. Επίσης, κάθε Πέμπτη το σχολείο θα αργεί, καθώς και κάθε φορά που συμπίπτει με εορτή αργίας.

Αυτές οι αποφάσεις καθιέρωσαν τη χριστιανική διδασκαλία στα σχολεία και έδωσαν έμφαση στην θρησκευτική εκπαίδευση των παιδιών. Η ιδέα ήταν ότι μέσω της εκπαίδευσης θα μπορούσε να δοθεί στα παιδιά μια ολοκληρωμένη εκπαίδευση, περιλαμβάνοντας τόσο τις βασικές γνώσεις όσο και τις αρχές της Χριστιανικής πίστης⁴⁶.

Οι καθολικές ενορίες της Τήνου συνέβαλαν οικονομικά στην ανοικοδόμηση των κρατικών σχολείων του 20^{ου} αιώνα. Συγκεκριμένα, στο λογιστικό βιβλίο της Ενορίας Καλλονής της Τήνου αναφέρονται οικονομικές συναλλαγές μεταξύ της εκκλησίας και των κρατικών σχολείων.

Τον Μάιο του 1990 το Ενοριακό Συμβούλιο διέθεσε από το ταμείο της εκκλησίας το ποσό των 68,50 δραχμών για το οικόπεδο του νέου σχολείου. Επίσης, τον Μάρτιο του 1901 η Εκκλησία χρεώθηκε με ομόλογο ύψους 349,50 δραχμών για το Σχολείο της Κυβερνήσεως.

Αυτά τα στοιχεία υποδηλώνουν ότι οι καθολικές ενορίες συνέβαλαν οικονομικά στην υποστήριξη και ανάπτυξη των κρατικών σχολείων στην Τήνο. Η Εκκλησία παρείχε χρηματοδότηση και στήριξη για την ανέγερση και τη λειτουργία των σχολικών κτηρίων, προσφέροντας οικονομικές εισφορές και ενισχύοντας έτσι

---

⁴⁶ Μ. Φιλιππούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 75

την εκπαίδευση στην κοινότητα⁴⁷.

Το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα είδε την άφιξη ιεραποστολών καθολικών μοναχικών ταγμάτων στην Ελλάδα, που ίδρυσαν εκπαιδευτικά ιδρύματα. Οι Πατέρες της Αποστολής (Λαζαριστές), οι Αδερφοί Μαριανοί, οι Αδερφοί των Χριστιανικών Σχολείων, οι Πατέρες Σαλεσιανοί, οι Αδερφές του Αγίου Ιωσήφ της Λυών και οι Αδερφές Ουρσουλίνες ήταν οργανισμοί που συνέβαλαν στην ανάπτυξη της ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Αυτά τα ιδρύματα, που αρχικά ιδρύθηκαν από καθολικούς μοναχούς, λειτούργησαν και λειτουργούν ως φροντιστήρια ξένων γλωσσών (κυρίως γαλλικής), νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια και εμπορικές σχολές. Κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, αυτά τα ιδρύματα έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην προσφορά εκπαίδευσης στην Ελλάδα, ειδικά σε περιοχές όπου το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα ήταν περιορισμένο ή ανεπαρκές.

Σημειώνεται ότι αυτά τα ιδρύματα έχουν αναγνωρισθεί από το ελληνικό κράτος και έχουν λάβει την έγκριση για τη λειτουργία τους ως εκπαιδευτικά ιδρύματα. Έχουν συμβάλει στον τομέα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα και συνεχίζουν να προσφέρουν υπηρεσίες έως σήμερα.

Σήμερα σχολεία διατηρούν τα ακόλουθα μοναχικά τάγματα:

Γυναικεία

1. Αδερφές του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως

-Αθήνα, ελληνογαλλική Σχολή "Άγιος Ιωσήφ"⁴⁸

-Πειραιάς, Ελληνογαλλική Σχολή "Ιωάννα Ντ' Αρκ"⁴⁹

-Βόλος, ελληνογαλλική Σχολή Βόλου "Άγιος Ιωσήφ"⁵⁰

2. Ουρσουλίνες αδερφές

-Αθήνα, Ελληνογαλλική Σχολή Ουρσουλινών⁵¹

3. Αδερφές του Ελέους

⁴⁷ Μ. Φιλιππούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 76

⁴⁸ <https://www.stjoseph.gr/> (πρόσβαση στις 25/08/2023).

⁴⁹ <https://ellinogalliki.gr/> (πρόσβαση στις 25/08/2023).

⁵⁰ <https://saintjoseph.gr/> (πρόσβαση στις 25/08/2023).

⁵¹ <https://www.ursulines.gr/> (προςβαση στις 28/08/2023).

-Θεσσαλονίκη Ελληνογαλλική Σχολή Καλαμαρί⁵²

Ανδρικά

1. Αδερφοί των Χριστιανικών Σχολών (Δελασαάλ)

-Άλιμος Αττικής, "Άγιος Παύλος"⁵³

-Πειραιάς, Ελληνογαλλική σχολή Άγιος Παύλος⁵⁴

-Σύρος, "Άγιος Γεώργιος"⁵⁵

2. Μαριανοί ΑΔΕΡΦΟΙ

-Αθήνα, "Λεόντειο Λύκειο Πατησίων"⁵⁶

-Νέα Σμύρνη, "Λεόντειο Λύκειο Νέας Σμύρνης"⁵⁷

Τα σχολεία στον Βόλο, στη Σύρο και στον Άλιμο ανήκουν ιδιοκτησιακά σε μοναχικά τάγματα, όπως η Ιερά Μονή Αδερφών "Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως" και η Ιερά Μονή Αγίου Γεωργίου των Αδερφών των Χριστιανικών Σχολών Δελασαάλ". Παρά την ιδιοκτησία από τα μοναχικά τάγματα, αυτά τα σχολεία έχουν νόμιμο εκπρόσωπο Έλληνα και θεωρούνται ελληνικά σχολεία από την τυπική άποψη.

Αυτή η κατάσταση μπορεί να οφείλεται στην οργανωτική δομή των σχολείων, όπου η ιδιοκτησία βρίσκεται σε μοναχικά τάγματα, αλλά η διαχείριση και η εκπροσώπησή τους είναι επιτελούμενη από Έλληνες. Αυτή η κατάσταση επιτρέπει να θεωρούνται τυπικά ελληνικά σχολεία.

Τα άλλα οκτώ σχολεία θεωρούνται ξένα και εφαρμόζουν το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα με παρεκκλίσεις στη διδασκαλία των ξένων γλωσσών, κυρίως της γαλλικής. Αυτό συμβαίνει σε συμφωνία με τις πολιτιστικές /μορφωτικές συμφωνίες μεταξύ Ελλάδας και Γαλλίας, που καθιστούν τη Γαλλική ως πρώτη ξένη γλώσσα.

Επίσης, αυτά τα σχολεία συνεργάζονται με τη Γαλλική Πρεσβεία και το Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών σε θέματα πολιτισμού, εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των καθηγητών, μέσω των συμβάσεων συνεργασίας.

⁵² <https://www.kalamari.gr/index.php> (πρόσβαση στις 28/08/2023).

⁵³ <https://www.lasallegreece.gr/el/> (πρόσβαση στις 28/08/2023).

⁵⁴ <https://www.saintpaul-delasalle.gr/> (πρόσβαση στις 28/08/2023).

⁵⁵ <https://sgschool.gr/> (πρόσβαση στις 28/08/2023).

⁵⁶ <https://gr.polomap.com/> (πρόσβαση στις 28/08/2023).

⁵⁷ <https://vresonline.gr/leonteio-lykeio-neas-smyrnis-idiotiko-ekpaideutirio-nea-smyrni-20140.html> (πρόσβαση στις 28/08/2023).

Αυτή η συνεργασία και οι συμφωνίες αντανακλούν την επιθυμία των σχολείων αυτών να ενισχύσουν τη σπουδή της γαλλικής γλώσσας και τον πολιτιστικό δεσμό με τη Γαλλία.

2.1. Τάγμα του Αγίου Φραγκίσκου του Σαλεσίου

Το Τάγμα του Αγίου Φραγκίσκου του Σαλεσίου είναι ένα ανδρικό μοναχικό Τάγμα που αποτελείται από ιερείς των Σχολείων του Αγίου Ιωάννη του Μπόσκο (Saint Jean de Bosco), ενός κληρικού από το Vecchi του Πεδεμοντίου της βόρειας Ιταλίας που ίδρυσε αυτό το τάγμα το 1859 με στόχο να ασχοληθεί με την εκπαίδευση και την ψυχοπαιδαγωγία των νέων και ιδιαίτερα των φτωχών⁵⁸.

Το τάγμα αυτό έχει εξαπλωθεί στις πέντε Ηπείρους και αριθμεί 20.000 μέλη. Οι ιερείς των σχολείων του τάγματος επιδιώκουν να ακολουθήσουν το παράδειγμα του Αγίου Φραγκίσκου της Σάλης, ο οποίος ήταν ένα σημαντικός καθολικός αγιογράφος και πνευματικός δάσκαλος.

Η κύρια αποστολή των ιερέων ήταν η προσφορά εκπαίδευσης, κατάρτισης και βοήθειας στους νέους, ιδιαίτερα σε αυτούς που βρίσκονταν σε δυσμενείς κοινωνικές συνθήκες ή αντιμετώπιζαν δυσκολίες. Μέσω της εκπαίδευσης και της παιδαγωγικής δραστηριότητας, προσπαθούσαν να δώσουν στους νέους δεξιότητες και γνώσεις για να πετύχουν στη ζωή τους και να γίνουν υπεύθυνοι πολίτες.

Ο Άγιος Ιωάννης του Μπόσκο ανακηρύχτηκε Άγιος από τον Πάπα Πίο ΙΑ΄ το Πάσχα του 1934. Αυτή η ανακήρυξη αναγνωρίζει την αξία και τη σπουδαιότητα του έργου του στον τομέα της παιδείας και της πνευματικής ζωής.

Οι Σαλεσιανοί πατέρες διηύθυναν τρία σχολεία. Στη Νάξο λειτούργησε η "Ελληνογαλλική Εμπορική Σχολή Νάξου" από το 1891 έως το 1893. Στην Αθήνα λειτούργησε από το 1890 έως το 1893 το Σχολείο "Άγιος Διονύσιος". Στον Πειραιά οι πατέρες Σαλεσιανοί ανέλαβαν το σχολείο το 1893 και το διατήρησαν μέχρι το 1926, όταν ανέλαβαν αργότερα οι αδελφοί των Χριστιανικών Σχολείων⁵⁹.

Νάξος

Το σχολείο ξεκίνησε ως ίδρυμα Ιησουϊτών το 1628 στη Νάξο, με την

⁵⁸ Α. Κωτσάκης, ό. π., σ.157.

⁵⁹ Α. Κωτσάκης, ό. π., σ.158.

επίσημη επικύρωση από τον Πάπα Ουρβανό Η΄ το 1628 και αργότερα από τον σουλτάνο Μουράτ Δ΄. Μετά την κατάργηση των Ιησουϊτών το 1773, το σχολείο ξαναλειτούργησε από το 1782 έως το 1887, υπό τη διεύθυνση των Λαζαριστών. Το 1789 να συμπληρωθεί οι Σαλεσιανοί ανέλαβαν το σχολείο και το μετέτρεψαν σε "Ελληνογαλλική Εμπορική Σχολή του Τιμίου Σταυρού". Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, το σχολείο απέκτησε μεγάλη φήμη και προσήλκυσε μαθητές από όλη την Ελλάδα.

Ο Νίκος Καζαντζάκης ήταν μεταξύ των σπουδαστών του σχολείου της Νάξου. Η εμπειρία αυτή είχε σημαντική επίδραση στην πνευματική του ζωή και αναφέρει χαρακτηριστικά πως η τυχαία επιλογή του να φοιτήσει στο σχολείο αυτό "στάθηκε το πρώτο και ίσως το πιο αποφασιστικό πήδημα της πνευματικής μου ζωής. Άνοιξε μέσα στο μυαλό μου μια πόρτα μαγική και μ' έβαλε σ' έναν κόσμο μαγικό..."⁶⁰.

2.2. Τάγμα των Αδερφών Ουρσουλινών

Η Άγγελα Merici, γεννημένη το 1474, ίδρυσε το Τάγμα των Αδερφών Ουρσουλινών το 1535. Το μοναχικό αυτό τάγμα αφιερώθηκε στην Αγία Ούρσουλα, μια Χριστιανή παρθενομάρτυρα, που μαρτύρησε στη Κολωνία της Γερμανίας μαζί με άλλες γυναίκες. Απεβίωσε στις 7 Ιανουαρίου του 1540 και ανακηρύχθηκε Αγία από τον Πάπα Πίο Η΄ το 1861.

Τον 17^ο αιώνα οι Ουρσουλίνες άρχισαν να εξαπλώνονται σε ολόκληρη την Ευρώπη και στη συνέχεια σε πολλά μέρη του κόσμου. Η αποστολή τους εστίαζε στην εκπαίδευση και στη διαπαιδαγώγηση των μαθητών τους. Στόχος τους ήταν να διαμορφώσουν τον χαρακτήρα των μαθητών, να προσφέρουν Χριστιανική αγωγή και να συμβάλουν στην ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους. Οι Ουρσουλίνες βαζίζονται σε συγκεκριμένες παιδαγωγικές αρχές που απορρέουν από τη Διαθήκη της Αγίας Άγγελας. Η Μέριτσι ήταν η ιδρύτρια του τάγματος και είχε καταρτίσει την παιδαγωγική τους φιλοσοφία, η οποία υπογραμμίζει τη σημασία της θρησκευτικής εκπαίδευσης και του ανθρωποκεντρικού προσανατολισμού.

Οι Ουρσουλίνες εγκαταστάθηκαν στην Τήνο το 1704, συγκεκριμένα στο Κάστρο της χώρας, όπου ίδρυσαν ένα σχολείο θηλέων. Το 1726, οι πρώτες Ουρσουλίνες

⁶⁰ Ν. Κεφαλληνιάδης, «Το κάστρο των Σανούδων στη Χώρα της Νάξου», Νάξος 2000, σ. 122.

που έφθασαν στη Νάξο ήταν Ιταλίδες και είχαν καταγωγή από την Τήνο. Ωστόσο, παρέμειναν στο νησί για λίγο διάστημα. Το 1739, γαλλίδες Ουρσουλίνες εγκαταστάθηκαν στο Κάστρο της Χώρας κατόπιν πρόσκλησης από τους Ιησουΐτες⁶¹. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, δημιουργήθηκαν σχολεία στο Ναύπλιο και στην Καλαμάτα, αλλά δυστυχώς δεν ευδοκίμησαν⁶².

Νάξος

Η Νάξος αποτέλεσε το πρώτο σημαντικό ορμητήριο των Ουρσουλινών στην Ελλάδα. Το 1726, οι τρεις πρώτες Ουρσουλίνες έφθασαν στο νησί κατόπιν πρόσκλησης του Αρχιεπισκόπου Αντωνίου Giustiniani και του τότε Ηγουμένου των Ιησουΐτων στη Νάξο. Η Σχολή Ουρσουλινών της Νάξου άρχισε να λειτουργεί το 1739, αρχικά υπό τη διεύθυνση των Ηγουμένων της Μονής των Ιησουΐτων. Ίδρυσαν το Ελληνογαλλικόν Γυμνάσιον Ουρσουλινών Νάξου (1931-1975) το οποίο στεγάστηκε σε ένα μεγαλοπρεπέστατο κτήριο⁶³.

Το σχολείο πρόσφερε διδασκαλία σε ποικίλα μαθήματα, όπως γαλλικά, γλώσσα, ανάγνωση, γραφή, μουσική, ζωγραφική, οικονομικές δεξιότητες και αγγλικά. Έφθασαν κορίτσια από την Κωνσταντινούπολη, τη Μέση Ανατολή και το Αρχιπέλαγος για να παρακολουθήσουν τα μαθήματα των Ουρσουλινών.

Αργότερα, το 1857, το σχολείο μετατράπηκε σε "Γαλλικό Παρθεναγωγείο" και φιλοξενούσε εσωτερικές και εξωτερικές μαθήτριες.

Είναι ενδιαφέρον να διαπιστώσουμε την ανάπτυξη και τη συνεχή παρουσία των Ουρσουλινών στην κοινότητα⁶⁴.

Το 1919 ο αριθμός των μαθητριών μειώθηκε λόγω του πολέμου και του κινδύνου των θαλάσσιων συγκοινωνιών. Τότε έφτιαζαν ένα τμήμα βρεφοκομείου και νηπιαγωγείου στη Σχολή της Νάξου για τα θύματα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Η Σχολή των Ουρσουλινών ήκμασε την περίοδο του μεσοπολέμου. Οι περισσότερες μαθήτριες ήταν από την Ελλάδα, υπήρχαν όμως και μαθήτριες από άλλα ευρωπαϊκά κράτη. Είχαν έρθει επίσης και από την Περσία, την Αίγυπτο, την Αβησσυνία και την Αμερική.

⁶¹ Ι. Σπηλιοπούλου, «Η προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς των δυτικών εποίκων της Νάξου μέσα από ένα προτεινόμενο μοντέλο διαχείρισής της. Μία μελέτη περίπτωσης», στο: Βιώσιμη ανάπτυξη, πολιτισμός, παραδόσεις, τχ. 2 (2013), σ. 43.

⁶² Δ. Αντωνίου, *Γαλλικά σχολεία στην Ελλάδα. Απόπειρα πρώτης καταγραφής*, Αθήνα 2009, σ. 23.

⁶³ Α. Κωτσάκης, ό. π., σ.155.

⁶⁴ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 83.

Το 1931 το Υπουργείο Παιδείας εγκρίνει την αίτηση των Αδερφών να λειτουργήσει η Σχολή τους ως ιδιωτικό Ελληνικό Γυμνάσιο, ισότιμο με τα δημόσια. Την πρώτη χρονιά, παρακολούθησαν συνολικά 172 μαθήτριες τα μαθήματα του Γυμνασίου με 20 από αυτές να είναι εσωτερικές⁶⁵.

Το 1944 η Σχολή υπέστη σοβαρές καταστροφές, λόγω της επίθεσης από τις δυνάμεις Κατοχής και των βομβαρδισμών από αγγλικά αεροπλάνα. Ωστόσο, χάρη στην οικονομική υποστήριξη που παρείχε η Γαλλία, η Σχολή μπόρεσε να αποκατασταθεί και να επαναλειτουργήσει από το επόμενο σχολικό έτος.

Το 1970, η Σχολή των Ουρσουλινών στη Νάξο έκλεισε τις πύλες της λόγω έλλειψης μοναχών. Το μεγαλύτερο μέρος των κτηρίων της πουλήθηκε στο δημόσιο και από τότε χρησιμοποιείται για διάφορες πνευματικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις⁶⁶.

Η Σχολή που ιδρύθηκε από τις Ουρσουλίνες στη Νάξο, ήταν πράγματι πρωτοποριακή και έπαιξε ένα σημαντικό ρόλο στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Ειδικά κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, όπου οι κάτοικοι των νησιών βίωναν φτώχεια, φόβο και ταπείνωση, η Σχολή πρόσφερε την ευκαιρία σε κορίτσια που ήταν αποκλεισμένα από την εκπαίδευση να αποκτήσουν παιδεία.

Οι Ουρσουλίνες δίδασκαν με το σχολείο τους στα κορίτσια ελληνικά, ξένες γλώσσες, μουσική και ζωγραφική, δίνοντάς τους την ευκαιρία σε κορίτσια που ήταν αποκλεισμένα να αναπτυχθούν πνευματικά και πολιτιστικά. Προσφέροντας εκπαίδευση σε μια εποχή που η πείνα, οι πειρατικές επιθέσεις και οι δυσμενείς συνθήκες δυσχέραιναν τη ζωή των νησιωτών, το σχολείο αυτό άνοιξε νέους ορίζοντες για πολλά κορίτσια και τούς έδωσε την ελπίδα για μια καλύτερη ζωή. Η προσπάθεια των Ουρσουλινών αξίζει να αναγνωριστεί ως σημαντικό ιστορικό γεγονός, που επηρέασε θετικά την τοπική κοινότητα και συνέβαλε στην πρόοδο της εκπαίδευσης στην περιοχή.

Οι τελευταίες Ουρσουλίνες μοναχές έφυγαν από τη Νάξο το 1977, μετά το κλείσιμο της σχολής⁶⁷.

Τήνος

Οι Αδερφές Ουρσουλίνες έφτασαν στην Τήνο τον Ιούλιο του 1704. Το 1862 οργανώθηκε στα Λουτρά της Τήνου ένα μοναστήρι και ιδρύθηκε ένα σχολείο για

⁶⁵ Μ. Φώσκολος, ό. π., σ. 47.

⁶⁶ Μ. Φώσκολος, ό. π., σ. 48.

⁶⁷ Α. Κωτσάκης, ό. π., σ. 155.

κορίτσια. Το σχολείο λειτουργούσε στο σπίτι του τότε καθολικού Επισκόπου Τήνου, Φραγκίσκου Ζαλώνη, και φοιτούσαν σε αυτό 24 κορίτσια από το νησί. Καθώς πέρασαν τα χρόνια, ο αριθμός των μαθητριών αυξήθηκε και όταν το σχολείο καθορίστηκε επίσημα ως γαλλικό, δέχθηκε και Ορθόδοξες μαθήτριες. Οι εγκαταστάσεις του σχολείου διευρυνθήκαν την περίοδο 1914-1929, καθώς τα υφιστάμενα κτήρια δεν ήταν αρκετά για να φιλοξενήσουν τον αυξανόμενο αριθμό μαθητριών.

Το 1931 ξεκίνησε η λειτουργία του ιδιωτικού Ελληνογαλλικού Γυμνασίου στην Τήνο, το οποίο αντιμετωπίστηκε ως ισότιμο με τα άλλα ιδιωτικά γυμνάσια στη χώρα. Ωστόσο έκλεισε τις πόρτες του με τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Το γυμνάσιο αυτό είχε ανάμεσα στις μαθήτρίες του ονομαστές καλλιτέχνες, όπως η Κατίνα Παξινού⁶⁸.

Το δημοτικό σχολείο άρχισε να λειτουργεί στην Τήνο το 1935 και ήταν αναγνωρισμένο από το κράτος. Ο αριθμός των μαθητριών στο Ελληνογαλλικό Γυμνάσιο υποχώρησε σταδιακά, ενώ οι μοναχές που λειτουργούσαν το σχολείο, δυσκολεύονταν να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες ανάγκες του. Τελικά το Δημοτικό Σχολείο έκλεισε το 1984, πιθανότατα λόγω του μειωμένου αριθμού μαθητριών και της δυσκολίας της διατήρησης του σχολείου από τις μοναχές.

Για τριάντα χρόνια, από το 1964 έως το 1994, οι χώροι του χρησιμοποιήθηκαν ως Σχολή Υφαντουργίας, παρέχοντας εργασία σε πολλά κορίτσια της Τήνου. Από το 2000 και μετά, οι χώροι αυτοί φιλοξενούν το τετραθέσιο Δημόσιο Δημοτικό Σχολείο του Δήμου Εξωμβούργου⁶⁹.

Ναύπλιο και Καλαμάτα

Το 1916, οι Αδερφές Ουρσουλίνες προσπάθησαν να ιδρύσουν ένα σχολείο στο Ναύπλιο, αλλά το 1920 η προσπάθεια απέτυχε. Παρόλο που οι Καθολικοί στην περιοχή ήταν λίγοι, οι Αδερφές είχαν την επιθυμία να προσφέρουν εκμάθηση ξένων γλωσσών.

Στη συνέχεια, το 1920, πραγματοποιήθηκε μια άλλη προσπάθεια στην Καλαμάτα. Εκεί ιδρύθηκε ένα μοναστήρι με δέκα Αδερφές από τα Λουτρά της Τήνου. Το μοναστήρι αυτό λειτούργησε για μικρό χρονικό διάστημα με λίγες μαθήτριες, αφού το 1924 μια πλημμύρα και μια πυρκαγιά προκάλεσαν σοβαρές καταστροφές. Αυτά τα δύσκολα γεγονότα ανάγκασαν τις Αδερφές και τις περίπου 20 μαθήτριες που διέμεναν

⁶⁸ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 86.

⁶⁹ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 86

στο μοναστήρι, να επιστρέψουν στα Λουτρά της Τήνου.

Αθήνα

Το 1947 οι Αδερφές Ουρσουλίνες πήγαν στην Αθήνα. Το 1952 μετέφεραν το Γυμνάσιο των Λουτρών Τήνου στο Παλαιό Ψυχικό με άδεια του Υπουργού Παιδείας. Το 1959 μεταφέρθηκαν στο Νέο Ψυχικό, όπου συνεχίζεται η λειτουργία του σημερινού Γυμνασίου-Λυκείου, Δημοτικού και Νηπιαγωγείου. Το 1961, ο Καθηδρικός Ενοριακός Ναός του Αγίου Διονυσίου Αρεοπαγίτου ίδρυσε το ομώνυμο ιδιωτικό σχολείο, εγκεκριμένο από το Υπουργείο Παιδείας και υπό την εποπτεία των Αδερφών Ουρσουλινών. Το 1976 μεταφέρθηκε στα Ανάβρυτα Αμαρουσίου.

2.3. Τάγμα των πατέρων της Αποστολής (Λαζαριστές) και Τάγμα των Αδελφών του Ελέους.

Οι Λαζαριστές ήταν ένα ανδρικό μοναχικό τάγμα που ιδρύθηκε το 1625 από τον Άγιο Βικέντιο του Παύλου. Πήραν το όνομά τους από την πρώην Μονή του Αγίου Λαζάρου στη Γαλλία, όπου είχαν εγκατασταθεί το 1642. Σκοπός του τάγματος ήταν η αφιλοκερδής εξυπηρέτηση των φτωχών.

Οι Λαζαριστές δραστηριοποιήθηκαν σε πολλές χώρες: στην Αφρική, στην Παλαιστίνη, στον Καναδά, στο Βιετνάμ. Στην Ελλάδα ήλθαν το 1783 και ίδρυσαν σχολεία σε διάφορες πόλεις.

Το 1804 ιδρύθηκε στη Σαντορίνη η Ελληνογαλλική Σχολή "Άγιος Ιωσήφ". Αρχικά λειτούργησε ως Ανωτέρα Σχολή Δημοτικής Εκπαίδευσης Εμπορικής Κατεύθυνσης και μετά το 1925 μετονομάστηκε σε Εμπορική Γάλλο-Ελληνική Σχολή, έχοντας ισότιμο καθεστώς με τα κρατικά σχολεία.

Στην Καβάλα ιδρύθηκε το 1888 η Ελληνογαλλική Σχολή "Ιωάννης Γαβριήλ Perboyre", που λειτούργησε έως το 1981. Συνεργάστηκε με το γυναικείο μοναχικό τάγμα των Αδερφών του Ελέους.

Στη Νάξο οι Λαζαριστές εμφανίστηκαν από το 1783 έως το 1877⁷⁰. Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης, οι Λαζαριστές είχαν υπό τον έλεγχό τους διάφορες περιουσίες και κτήματα. Αυτά περιλάμβαναν την πρώην μονή και σχολή

⁷⁰ Α. Κωτσάκης, ό. π., σ. 156.

Ιησουϊτών στο Κάστρο της Χώρας, το θέρετρο στα Καλαμίτσια, το εξοχικό του Demari και ένα κτήμα στην περιοχή των Μελάνων⁷¹.

Οι Αδερφές του Ελέους ήταν ένα γυναικείο μοναχικό τάγμα που συνεργαζόταν με τους Λαζαριστές σε φιλανθρωπικές δραστηριότητες. Στην Καβάλα συνεργάστηκαν συγκεκριμένα με τους Λαζαριστές για τη λειτουργία της Σχολής.

Τόσο οι Λαζαριστές όσο και οι Αδερφές του Ελέους ασχολούνταν με την παροχή εκπαίδευσης και φροντίδας σε απόρους και αποκλεισμένες κοινωνικά ομάδες.

Το Τάγμα των Αδερφών του Ελέους ιδρύθηκε το 1633 από τη Λουίζα de Marillac, σε συνεργασία με τον Άγιο Βικέντιο του Παύλου, ιδρυτή των Λαζαριστών. Η βασική αποστολή των Αδερφών του Ελέους ήταν η φροντίδα των φτωχών, με έμφαση στην περίθαλψη ασθενών και ηλικιωμένων.

Το τάγμα συνεργαζόταν στενά με τους Λαζαριστές και είχαν κοινή κεντρική διοίκηση. Ίδρυσαν σχολεία σε διάφορες πόλεις, όπως:

1. Στη Σαντορίνη ιδρύθηκε ένα σχολείο και οικοτροφείο των Αδερφών του Ελέους, το οποίο λειτούργησε από το 1841 έως το 1940.

2. Στη Θεσσαλονίκη ίδρυσαν το 1885 την Ελληνογαλλική Σχολή Καλαμαρί, η οποία συνεχίζει να λειτουργεί μέχρι σήμερα.

3. Στα Γιαννιτσά, λειτούργησε από το 1914 έως το 1935 το «Παρθεναγωγείο των Αδερφών του Ελέους».

4. Στο Κιλκίς, λειτούργησαν με βασικό στόχο την εξυπηρέτηση της Βουλγαρικής Ενωτικής Εξαρχίας στην Κεντρική Μακεδονία.

5. Στη Σύρο ιδρύθηκε το 1884 η Ελληνογαλλική Σχολή "Άγιος Βικέντιος" και λειτούργησε μέχρι το 1983. Στη Σύρο υπάρχει επίσης το ησυχαστήριο "Παναγία της Ελπίδος".

6. Στην Καβάλα ιδρύθηκε το 1909 η Ελληνογαλλική Σχολή "Άγιος Ιωσήφ των Αδερφών του Ελέους" και λειτούργησε μέχρι το 1981.

Σήμερα οι Αδερφοί του Ελέους διατηρούν την Ελληνογαλλική Σχολή «Καλαμαρί» στη Θεσσαλονίκη, το ησυχαστήριο "Παναγία της Ελπίδος" στη Σύρο και τον οίκο ευγηρίας "Καλός Σαμαρείτης" στην Αθήνα.

Θεσσαλονίκη

Οι Αδερφές του Ελέους πήγαν στη Θεσσαλονίκη το 1855. Κατά τη διάρκεια

⁷¹ Α. Βακαλόπουλος, *Νέες ειδήσεις για τα νησιά Σύρα, Σάμο, Σίφνο και Νάξο στα 1828*, χ.τ., 1976-77, σ. 281.

του Κριμαϊκού πολέμου, πολλοί στρατιώτες της γαλλικής "Armée d' Orient" που συμμετείχαν στον πόλεμο και είχαν βάση ανεφοδιασμού τη Θεσσαλονίκη, χρειάστηκαν φροντίδα και ιατρική περίθαλψη. Οι Αδερφές του Ελέους πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους για τη φροντίδα αυτών των στρατιωτών, παράλληλα με την περίθαλψη των ορφανών.

Μετά τον πόλεμο, οι Αδερφές του Ελέους συνέχισαν το έργο τους στη Θεσσαλονίκη, προσφέροντας φροντίδα και περίθαλψη σε απόρους και ασθενείς. Το 1885 ιδρύθηκε η Σχολή «Καλαμαρί», την οποία ανέλαβαν οι Αδερφές του Ελέους για την εκπαίδευση των κοριτσιών.

Από τότε, οι Αδερφές του Ελέους συνεχίζουν να λειτουργούν στη Θεσσαλονίκη και να παρέχουν φροντίδα σε απόρους, ασθενείς και ευάλωτες ομάδες. Η Ελληνογαλλική Σχολή Καλαμαρί συνεχίζει να λειτουργεί μέχρι σήμερα, αποτελώντας ένα σημαντικό εκπαιδευτικό ίδρυμα στην πόλη⁷².

Η Ελληνογαλλική Σχολή των Καλογραιών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου ιδρύθηκε στη Θεσσαλονίκη και αρχικά ονομάστηκε "école de Calamari", μια γαλλοποιημένη ονομασία που διατηρείται μέχρι σήμερα. Η Σχολή τελούσε πάντοτε υπό την προστασία του γαλλικού κράτους. Στις 6 Νοεμβρίου του 1901, μέσω της "Σύμβασης της Μυτιλήνης του έτους 1901", συμφωνήθηκε μεταξύ του Οθωμανού Υπουργού των Εξωτερικών και του Συμβούλου της Πρεσβείας της Γαλλίας στην Κωνσταντινούπολη ότι η Οθωμανική κυβέρνηση θα αναγνωρίσει την ύπαρξη των γαλλικών σχολείων που τελούσαν υπό την προστασία της Γαλλίας και που είχαν ήδη αναγνωρισμένο καθεστώς μέσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, συμφωνία που διασφάλιζε τη συνέχιση της λειτουργίας των γαλλικών σχολείων εντός αυτής, παραχωρώντας τους νομική αναγνώριση από τις αρχές της χώρας⁷³ και επιβεβαιώνοντας τη νομιμότητά τους.

Έτσι η Ελληνογαλλική Σχολή Θεσσαλονίκης λειτουργούσε κυρίως ως ορφανοτροφείο για τα εγκαταλειμμένα παιδιά, γνωστά ως enfants trouvés. Τα μωρά αυτά εγκαταλείπονταν έξω από την εξώπορτα της μονής και αναλάμβαναν να τα μεγαλώσουν μέχρι να συμπληρώσουν την ηλικία των 21 ετών, φροντίζοντας παράλληλα για τη μόρφωσή τους.

Από το 1897, η Ελληνογαλλική Σχολή λειτούργησε επίσης ως οικοτροφείο, παρέχοντας εσωτερική διαμονή στους μαθητές. Επιπλέον, δημιουργήθηκε ένα

⁷² Μ. Φιλιππούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 102.

⁷³ Μ. Φιλιππούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 103.

κανονικό Δημοτικό σχολείο, που φιλοξενούσε αγόρια και κορίτσια όλων των εθνικοτήτων. Το Δημοτικό Σχολείο αποτελούνταν από τρεις τάξεις, δύο για τα κορίτσια και μία για τα αγόρια.

Οι Αδερφοί που υπηρετούσαν το σχολείο είχαν ως βασικούς στόχους την καλλιέργεια του πνεύματος και την ωρίμανση των μαθητών, ενώ παρείχαν φροντίδα και περίθαλψη κατά τη διάρκεια των μαθημάτων.

Μέσω αυτού του εκπαιδευτικού έργου, οι Αδερφές του Ελέους πρόσφεραν εκπαίδευση και φροντίδα σε εγκαταλελειμμένα παιδιά, προάγοντας την ψυχοκοινωνική ανάπτυξή τους και παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να αποκτήσουν εκπαίδευση και να αναπτύξουν τις ικανότητές τους⁷⁴.

Η Ελληνογαλλική Σχολή "Καλαμαρί" παρείχε ελληνοπρεπή μόρφωση στις μαθήτριές της, με βάση τον συνδυασμό της προσφοράς της ελληνικής παιδείας με την εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας. Αυτό επέτρεπε στις μαθήτριές της να αποκτήσουν μια ευρύτερη γνώση και καλλιέργεια.

Ανάμεσα στις γνωστές αποφοίτους της Σχολής "Καλαμαρί" βρίσκεται και η ηθοποιός Τζένη Καρέζη, η οποία έγινε γνωστή για τις ερμηνείες της στο θέατρο και τον κινηματογράφο. Η παρουσία της Καρέζη ως αποφοίτου της Σχολής "Καλαμαρί" αναδεικνύει τη σημαντική συνεισφορά της Σχολής στον πολιτισμό και τις τέχνες στην Ελλάδα⁷⁵.

Η Ελληνογαλλική Σχολή των Αδερφών του Ελέους, εκτός από την εκπαίδευση των μαθητριών, ανέλαβε πολυσχιδή έργα προσφοράς σε όσους είχαν ανάγκη. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μετέτρεψε το οίκημά της σε εστία προσφοράς βοήθειας για πεινασμένους, ορφανά και ανήλικους, με την συνδρομή ορθόδοξων ιερέων.

Το 1963-65, το γυμνάσιο και το οικοτροφείο μεταφέρθηκαν από την περιοχή της Αναλήψεως στην περιοχή του Φοίνικα στη Θεσσαλονίκη. Μετά από τον σεισμό του 1978, το παλιό κτήριο καταργήθηκε λόγω ζημιών.

Το 1973 καταργήθηκε το καθολικό Δημοτικό σχολείο και ιδρύθηκε στη θέση του η "Ορθόδοξη Αδαμάντιος Σχολή", η οποία δέχεται σήμερα εκτός από κορίτσια και αγόρια και προσφέρει νηπιαγωγείο προσχολικής ηλικίας, έξι τάξεις Δημοτικού, πλήρες Γυμνάσιο και Λύκειο. Οι Αδερφές του Ελέους αποχώρησαν από την

⁷⁴ Μ. Φιλιππούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 104.

⁷⁵ Μ. Φιλιππούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 105.

Θεσσαλονίκη το 1995 και από τότε λειτουργεί υπό τη διεύθυνση λαϊκών αρχών⁷⁶.

2.4. Τάγμα των αδερφών του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως

Η Αιμιλία ντε Βιαλάρ ίδρυσε το 1832 το Τάγμα του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως, με δραστηριότητα που επικεντρώθηκε στη φιλανθρωπία και την εκπαίδευση και διεθνή προσανατολισμό. Η ιδρύτρια του τάγματος επέδειξε αγώνα και πνευματική καθοδήγηση, προκειμένου να προωθήσει το έργο της φιλανθρωπίας και της εκπαίδευσης. Το πρώτο σχολείο ιδρύθηκε από τις Αδερφές του Τάγματος στη γαλλική πόλη Gaillac, στην οποία φιλοξενούσαν φτωχές γυναίκες και ορφανά και λειτουργούσαν ένα πρόχειρο ιατρείο. Αντιμετωπίζοντας αρχικά κοινωνική κριτική και ειρωνείες, η Αιμιλία ντε Βιαλάρ επέμεινε στην προσπάθειά της και το έργο των Αδερφών του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως άρχισε να αποφέρει καρπούς.

Το τάγμα διηύρυνε τη δράση του σε διεθνές επίπεδο, προσεγγίζοντας χώρες της Αφρικής και της Εγγύς Ανατολής. Δημιούργησε νοσοκομεία και δωρεάν σχολεία για τα ιθαγενή κορίτσια, καθώς και σχολεία για πλουσίους. Συνολικά ιδρύθηκαν 42 μοναχικές κοινότητες μέχρι τον θάνατο της Αιμιλίας ντε Βιαλάρ, το 1856. Το τάγμα ιδρύθηκε σε πολλές χώρες, όπως της Τυνησίας, της Κύπρου, της Μάλτας, του Λιβάνου, της Αρμενίας, της Παλαιστίνης και της Δυτικής Αυστραλίας⁷⁷.

Στην Ελλάδα, το Τάγμα των Αδερφών του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως εμφανίστηκε για πρώτη φορά στη Σύρο το 1846, και έκτοτε έχει ιδρύσει σχολεία σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας, όπως η Χίος, τα Χανιά, η Αθήνα, ο Πειραιάς, το Ρέθυμνο, το Ηράκλειο, ο Βόλος και η Κεφαλονιά. Τα σχολεία αυτά συνεχίζουν να λειτουργούν σήμερα με ονόματα όπως "Ελληνογαλλική Σχολή Άγιος Ιωσήφ" στην Αθήνα, "Ελληνογαλλική Σχολή Jeanne d' Arc" στον Πειραιά και "Ελληνογαλλική Σχολή Άγιος Ιωσήφ" στον Βόλο. Οι σχολές αυτές ακολουθούν τις αρχές της Αγίας Αιμιλίας, βασιζόμενες στον ανθρωπισμό, τον Χριστιανισμό, την ελευθερία και την αγάπη. Το 1951, η Αιμιλία ντε Βιαλάρ ανακηρύχθηκε επίσημα Αγία από την Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία και είναι γνωστή ως μητέρα Αιμιλία⁷⁸.

Σύρος

Η Αιμιλία ντε Βιαλάρ και οι Αδερφές του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ της

⁷⁶ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 106.

⁷⁷ Αντωνίου, ό. π. σ. 26.

⁷⁸ Χ. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 53.

Εμφανίσεως έφτασαν στη Σύρο το 1846 και ίδρυσαν ένα σχολείο για μικρά παιδιά, ένα οικοτροφείο και ένα μικρό ορφανοτροφείο. Όλες οι φιλανθρωπικές υπηρεσίες ήταν δωρεάν. Η χρηματοδότηση των ιδρυμάτων αυτών προέρχονταν από την οργάνωση για τη διάδοση της Πίστης στη Λυών και το Προξενείο της Γαλλίας στη Σύρο.

Ωστόσο, λόγω οικονομικών δυσκολιών, το σχολείο και το οικοτροφείο δεν κατάφεραν να λειτουργήσουν για πολλές δεκαετίες και η λειτουργία τους διακόπηκε σε σύντομο χρονικό διάστημα.⁷⁹

Χίος

Στη Χίο οι Αδερφές πήγαν το 1848, όταν το νησί βρισκόταν υπό Οθωμανική κατοχή. Στην αρχή υπήρχαν αντιρρήσεις από τους Οθωμανούς, αλλά ξεπεράστηκαν και ιδρύθηκε ένα σχολείο, ένα οικοτροφείο και το 1862 ένα ορφανοτροφείο.

Στο σχολείο αυτό φοιτούσαν κορίτσια του καθολικού και ορθόδοξου δόγματος, ενώ δεχόταν και οικότροφους, ημισίτους και εξωτερικούς μαθητές. Η προσφορά αυτή ήταν ανοικτή σε παιδιά ανεξαρτήτως θρησκευτικών πεποιθήσεων ή κοινωνικής κατάστασης.

Παρά την Οθωμανική κατοχή και τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν, οι Αδερφές του Τάγματος συνέχισαν να παρέχουν φιλανθρωπικές υπηρεσίες και εκπαιδευτική στήριξη στην τοπική κοινότητα επί περίπου έναν αιώνα, μέχρι το 1960⁸⁰.

Ο μεγάλος σεισμός του 1881 είχε καταστροφικές συνέπειες στη Χίο. Το ίδρυμα και το σχολείο δεν ξέφυγαν από την καταστροφή. Ωστόσο, χάρη στην οικονομική ενίσχυση από τη γαλλική κυβέρνηση και τα υλικά που παρείχε η επιτροπή ανοικοδόμησης, ήταν δυνατή η ανέγερση του νέου σχολείου στη θέση του παλιού.

Παράλληλα, οι Αδερφές του Τάγματος συνέχισαν τη φιλανθρωπική τους δράση στο νησί. Δημιούργησαν ένα λαϊκό ιατρείο, όπου παρείχαν δωρεάν φάρμακα και νοσηλεία στους ασθενείς. Επιπλέον, η δραστηριότητά τους επεκτάθηκε με τη δημιουργία του ιδρύματος των "Παιδών της Παναγιάς", το οποίο πρόσφερε περίθαλψη και φροντίδα σε παιδιά που ήταν σε ανάγκη, παρέχοντάς τους καταφύγιο και εκπαίδευση.

Έτσι, παρά τις καταστροφές που προκάλεσε ο σεισμός, οι Αδερφές του

⁷⁹ Χ. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 53.

⁸⁰ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παπιάς, ό. π., σ. 117.

Τάγματος συνέχισαν την ανθρωπιστική τους αποστολή, παρέχοντας σημαντικές υπηρεσίες στην τοπική κοινότητα⁸¹.

Το 1892 σημειώθηκε ένας διωγμός Καθολικών στη Χίο, λόγω της προσχώρησης μιας ορθόδοξης γυναίκας στον καθολικισμό. Αυτό οδήγησε στην αποχώρηση των ορθοδόξων μαθητριών από το σχολείο και στην απόρριψη των ντόπιων κατοίκων να έχουν οποιαδήποτε σχέση με τις Αδερφές. Ωστόσο, τις επόμενες χρονιές οι σχέσεις αποκαταστάθηκαν.

Μετά την απελευθέρωση της Χίου από την Οθωμανική κυριαρχία, το Σχολείο των Αδερφών γνώρισε μια περίοδο μεγάλης ανάπτυξης. Ωστόσο, οι οικονομικές και οι κοινωνικές αλλαγές επηρέασαν τη λειτουργία του και οδήγησαν στο κλείσιμό του. Τη δεκαετία του 1960 οι τελευταίες μοναχές έφυγαν από το νησί.

Αυτή ήταν μια σημαντική κατακλείδα για την παρουσία των Αδερφών του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως στη Χίο, μετά από μια μακρά περίοδο παροχής φιλανθρωπικών υπηρεσιών και εκπαιδευτικής στήριξης στην τοπική κοινότητα.

Χανιά

Η άφιξη των Αδερφών στα Χανιά αντιπροσώπευε σημαντικό γεγονός για την τοπική κοινωνία, καθώς επέφερε σημαντικές αλλαγές και παρείχε βοήθεια στον πληθυσμό που την είχε ανάγκη.

Η παρουσία των Αδερφών συνεισέφερε στη παροχή ιατρικών υπηρεσιών, κάτι που ήταν ιδιαίτερα σημαντικό για την κοινότητα, καθώς οι πτυχιούχοι γιατροί ήταν σπάνιοι εκείνη την εποχή. Επιπλέον, ίδρυσαν ένα σχολείο και ένα ορφανοτροφείο, παρέχοντας ευκαιρίες εκπαίδευσης σε παιδιά που είχαν ανάγκη.

Με τη λειτουργία του σχολείου περίπου 30 μαθήτριες από διάφορες εθνικότητες είχαν την ευκαιρία να λάβουν εκπαίδευση⁸².

Το σχολείο και το ορφανοτροφείο γνώρισαν μεγάλη εξέλιξη μεταξύ 1875-1880, με αποτέλεσμα να μειώσουν τον αριθμό των νέων μαθητών που μπορούσαν να δεχτούν.

Ταυτόχρονα, αντιμετώπισαν προβλήματα λόγω του περιορισμένου χώρου και του υψηλού κόστους ενοικίου στο ιατρείο των Αδερφών.

Γι' αυτόν τον λόγο, αποφάσισαν να μετακομίσουν στο προάστιο Χαλέπα, όπου το 1895 κατασκεύασαν ένα καινούργιο σχολείο και ένα οικοτροφείο με τη

⁸¹ Χ. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 53.

⁸² Χ. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 54.

συνδρομή του Γάλλου Προξένου. Αυτή η μετακίνηση επέτρεψε στις Αδερφές να διασφαλίσουν καλύτερες συνθήκες για τη λειτουργία των ιδρυμάτων τους και να εξακολουθήσουν την παροχή εκπαίδευσης και φροντίδας στην τοπική κοινότητα⁸³.

Το 1856, η Σχολή σταμάτησε προσωρινά τη λειτουργία της στα Χανιά, όταν οι Αδερφές πήγαν στο Ηράκλειο, για να βοηθήσουν τα θύματα του μεγάλου σεισμού που είχε σαρώσει σχεδόν ολόκληρη την πόλη. Αυτή ήταν μια προσωρινή αναστολή της λειτουργίας τους, καθώς οι Αδερφές αφιέρωσαν τον χρόνο τους για να παράσχουν βοήθεια και περίθαλψη στους πληγέντες.

Επίσης, μια άλλη αναστολή λειτουργίας του σχολείου έγινε κατά την περίοδο της επανάστασης του 1866-1869, κατά την οποία οι Αδερφές ενεπλάκησαν σε πολιτικά και κοινωνικά γεγονότα.

Ωστόσο, μετά την επανάσταση, οι Αδερφές επανήλθαν στην κανονική τους λειτουργία και από το 1876 η γαλλική κυβέρνηση ξεκίνησε να δίνει 500 φράγκα ετησίως, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχιση του έργου τους στο νησί. Αυτή η επιχορήγηση βοήθησε στην ανάπτυξη και τη συνέχιση της παροχής εκπαίδευσης και φροντίδας από τις Αδερφές στα Χανιά⁸⁴.

Στην Κρήτη, οι Αδερφές του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ βίωσαν τους διαρκείς αγώνες των ντόπιων κατοίκων για την απελευθέρωση από την Οθωμανική κυριαρχία. Ήταν αναγκαίο για τις αδερφές να παρέχουν βοήθεια σε όσους ντόπιους πληγωμένους ανθρώπους κατέφευγαν σε αυτές. Το 1897 οι Αδερφές και οι ντόπιοι πρόσφυγες που προσπαθούσαν να βοηθήσουν, βρέθηκαν αντιμέτωποι με απειλές για τη ζωή τους από τους Οθωμανούς. Ευτυχώς και οι δυο πλευρές διασώθηκαν χάρη στην επέμβαση του γαλλικού στόλου.

Η αυτόνομη Κρητική Πολιτεία, βλέποντας τις υπηρεσίες που παρείχαν οι Αδερφές, παραχώρησε ένα οικόπεδο στη Σούδα για την ανέγερση ενός Καθολικού ναού. Αυτή η κίνηση αντιπροσώπευε την αναγνώριση της σημαντικής προσφοράς των Αδερφών στην τοπική κοινότητα και την εκτίμηση για το έργο τους. Ο νόμος 150/23-3-1990 εκδόθηκε για να επιβεβαιώσει αυτήν την παραχώρηση και την ανέγερση του Καθολικού Ναού στη Σούδα⁸⁵.

Στα σχολεία των Αδερφών του Αγίου Ιωσήφ στα Χανιά και τη Χαλέπα, παρατηρούνταν η παρουσία μερικών αγοριών, αλλά η πλειονότητα των μαθητών ήταν

⁸³ X. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 54.

⁸⁴ Μ. Φιλippoύσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 120.

⁸⁵ X. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 55.

κορίτσια από διάφορα θρησκευόμενα και εθνικότητες. Κατά το σχολικό έτος 1918-1919, το σχολείο είχε συνολικά 250 μαθητές, από τους οποίους 202 ήταν Ορθόδοξοι, 19 Καθολικοί, 15 Ισραηλίτες, 12 Μουσουλμάνοι και 2 Διαμαρτυρόμενοι.

Αυτή η ποικιλία στη θρησκεία και την εθνικότητα των μαθητών αντανakλούσε τον ανοιχτό και πολυπολιτισμικό χαρακτήρα των σχολείων των Αδερφών που παρείχαν εκπαίδευση και φροντίδα σε όλα τα παιδιά, ανεξαρτήτως θρησκείας και εθνικότητας, προσφέροντας ένα ανοιχτό περιβάλλον για τη μόρφωση και την ανάπτυξή τους⁸⁶.

Το 1927-28 ξεκίνησε η λειτουργία του εξατάξιου Δημοτικού Σχολείου στη Σχολή Καλογραιών της Χαλέπας, με Έλληνες δασκάλους. Το επόμενο σχολικό έτος, δηλαδή το 1928-29, ξεκίνησαν και οι δύο πρώτες γυμνασιακές τάξεις, αλλά αυτές περιορίστηκαν μόνο στα κορίτσια. Ωστόσο η λειτουργία του σχολείου διακόπηκε για μια σχολική χρονιά λόγω του νόμου 4862/1931, που επηρέασε τα ξένα σχολεία.

Το σχολικό έτος 1947-48 ξεκίνησε η λειτουργία της αναγνωρισμένης από το Υπουργείο Παιδείας "Γαλλικής Σχολής Θηλέων Άγιος Ιωσήφ" στη Χαλέπα, προσφέροντας ολοκληρωμένο Γυμνάσιο για κορίτσια. Ωστόσο, το Γυμνάσιο και το Λύκειο σταμάτησαν τη λειτουργία τους το 1966, λόγω της συνεχούς μείωσης του αριθμού των μαθητών.

Παρά τη διακοπή λειτουργίας του Γυμνασίου και του Λυκείου, συνέχισαν να λειτουργούν άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα στην περιοχή, όπως νηπιαγωγείο, παιδικός σταθμός, οικοτροφείο και φροντιστήριο. Ωστόσο το 1983, μετά από 131 χρόνια λειτουργίας, η Σχολή των Αδερφών έκλεισε οριστικά και οι εγκαταστάσεις της πουλήθηκαν στο Πολυτεχνείο Κρήτης, χρησιμοποιούμενες ως συνεδριακό κέντρο.

Αθήνα

Το 1857, οι μοναχές του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ έφτασαν στην Αθήνα, προσκεκλημένες από τον αρχιεπίσκοπο Σύρου και Αθηνών. Ο στόχος τους ήταν η εκπαίδευση των καθολικών κοριτσιών. Κατά την άφιξή τους, αντιμετώπισαν δυσκολίες και οικονομικά προβλήματα. Αρχικά, νοίκιασαν ένα σπίτι στην περιοχή κοντά στην Ακρόπολη και εκεί δημιούργησαν ένα ορφανοτροφείο. Επειδή δεν διέθεταν οικονομικούς πόρους, ζήτησαν βοήθεια από τις καθολικές εκκλησιαστικές αρχές, καθώς και από τους Γάλλους στρατιώτες των πλοίων που προσέγγιζαν τον

⁸⁶ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παπιάς, ό. π. σ. 121.

Πειραιά. Η γαλλική κυβέρνηση παρείχε οικονομική ενίσχυση. Στις 8 Ιανουαρίου του 1857 ιδρύθηκε το σχολείο των Αδελφών για κορίτσια και για μικρά αγόρια στην Αθήνα. Οι Αδελφές ήταν πάντοτε υπερήφανες για το γεγονός ότι οι γόνοι των αριστοκρατικών οικογενειών της Αθήνας φοιτούσαν στο σχολείο τους.

Η σχολική μονάδα στην Αθήνα συνεχίζει να λειτουργεί έως σήμερα, παρέχοντας εκπαίδευση και φροντίδα σε παιδιά⁸⁷.

Το 1859, το σχολείο σταμάτησε προσωρινά τη λειτουργία του για τρεισήμισι χρόνια, λόγω μεταστροφής της χήρας του Γάλλου υποκόμη De Serres στο καθολικό δόγμα. Αυτή η μεταστροφή προκάλεσε αντίδραση από πλευράς της ελληνικής κυβέρνησης και ειδικότερα από τον Υπουργό Θρησκευμάτων, Θρασύβουλο Ζαΐμη, με προτροπή ακόμη και της Βασίλισσας Αμαλίας. Μετά από αυτή την αντίδραση, οι ελληνικές αρχές απαγόρευσαν την μεταστροφή και διέταξαν το κλείσιμο του σχολείου των Καθολικών Αδερφών. Ωστόσο, η παρέμβαση των καθολικών πρεσβυτών της Αγγλίας και της Αυστρίας οδήγησε στην επαναλειτουργία του σχολείου.

Το 1863 η ελληνική κυβέρνηση εξέδωσε νέα άδεια λειτουργίας για το σχολείο, περιορίζοντας την εισαγωγή μόνο σε καθολικές μαθήτριες. Ωστόσο, τα πλεονεκτήματα που πρόσφερε το σχολείο οδήγησαν σύντομα πολλές και σημαντικές ελληνικές ορθόδοξες οικογένειες να επιλέξουν αυτό το σχολείο για την εκπαίδευση των θυγατέρων τους.

Έτσι, παρά τις αρχικές δυσκολίες και τις πολιτικές αντιξοότητες, το σχολείο των Καθολικών Αδερφών στην Αθήνα κατάφερε να καθιερωθεί και να γίνει επιλογή για πολλές οικογένειες της ελληνικής κοινωνίας⁸⁸.

Η πρόοδος και η επιτυχία του σχολείου των Καθολικών Αδελφών στην Αθήνα προκάλεσαν φθόνο από άλλα ιδιωτικά σχολεία που έχαναν μαθητές. Σύμφωνα με τις ίδιες τις Αδερφές, αυτή η ζήλια οδήγησε το Υπουργείο (με Υπουργό το Αθ. Πετιμεζιά) να εκδώσει το 1871 εγκύκλιο, που απαιτούσε τη διδασκαλία της ορθόδοξης κατήχησης στο σχολείο των Αδερφών από Έλληνα ιερωμένο. Οι Αδερφές αρνήθηκαν να συμμορφωθούν με αυτήν την απαίτηση, με αποτέλεσμα να κλείσει το σχολείο για δεύτερη φορά.

Το 1873, ο φιλελεύθερος Υπουργός Δημήτριος Καλλιφρονάς επέτρεψε στις Ελληνίδες μαθήτριες να φοιτούν στη σχολή, υπό τον όρο ότι η διδασκαλία θα ήταν

⁸⁷ Χ. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 55-56

⁸⁸ Χ. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 56

αυστηρά ουδέτερη από πολιτικές ή θρησκευτικές απόψεις. Το 1874 και το 1880 προέκυψαν παρόμοια προβλήματα που αφορούσαν τη διδασκαλία των θρησκευτικών μαθημάτων. Η λύση που βρέθηκε, ήταν η απαγόρευση να δέχονται Ελληνίδες μαθήτριες ως εσωτερικές, δηλαδή διαμένουσες στο σχολείο, αλλά οι ίδιες οι Αδερφές τονίζουν ότι αυτή ήταν μια απόφαση που έλαβαν μόνες τους και όχι άμεσα από το κράτος. Πιθανώς ο λόγος για την απόφαση ήταν να αποφευχθούν πιέσεις και δυσκολίες που θα μπορούσαν να προκύψουν από τη συνέχιση της φοίτησης Ελληνίδων μαθητριών ως εσωτερικών.

Έτσι, οι Αδερφές αντιμετώπισαν διάφορες δυσκολίες και προκλήσεις στη διάρκεια της λειτουργίας τους στην Αθήνα, αλλά διατήρησαν την αυτονομία τους και παρέμειναν πιστές στην αρχική τους αποστολή να προσφέρουν εκπαίδευση στα κορίτσια της καθολικής κοινότητας⁸⁹.

Η Γαλλική Σχολή "Saint Joseph" στην Αθήνα αναπτύχθηκε σταδιακά, προσφέροντας εκπαίδευση σε εκατοντάδες κορίτσια κάθε χρόνο. Κατά πλειονότητα ήταν Ορθόδοξες, περίπου το ¼ Καθολικές και οι υπόλοιπες Εβραίες και Διαμαρτυρόμενες. Η Σχολή ανέπτυξε ένα προοδευτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, επιδιώκοντας να προσφέρει στις μαθήτριές της μια πλήρη εκπαίδευση και αγωγή⁹⁰.

Στη Γαλλική Σχολή "Saint Joseph" οι μαθήτριες διδάσκονταν κυρίως γαλλικά και ελληνικά, ενώ υπήρχε επίσης διδασκαλία ιταλικών, γερμανικών και αγγλικών. Επιπλέον, δίδονταν διακοσμητικά μαθήματα, όπως μουσική, ζωγραφική, γυμναστική, πλέξιμο και κέντημα. Οι διακοσμητικές τέχνες είχαν σημασία στην εκπαίδευση των μαθητριών, αντιλαμβανόμενες ότι συμβάλλουν στην κοινωνική τους καταξίωση. Οι βασικοί στόχοι της διδασκαλίας περιλάμβαναν την αγωγή των μαθητριών υπό τον φόβο του Θεού, την χριστιανική κατάρτιση, καθώς και τη διαμόρφωση σοβαρών γυναικών με αγάπη για την εργασία⁹¹.

Πειραιάς

Το 1859, οι Αδερφές του Αγίου Ιωσήφ βρέθηκαν στον Πειραιά, κατά την διάρκεια των γεγονότων που οδήγησαν στην εκθρόνιση του βασιλιά Όθωνα. Αποφάσισαν να παραμείνουν εκεί, καθώς εκτίμησαν πως οι συνθήκες ήταν

⁸⁹ Χ. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 56

⁹⁰ Χ. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 57

⁹¹ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παπιάς, ό. π. σ. 130.

κατάλληλες για να δημιουργήσουν ένα σχολείο καθολικών και ένα οικοτροφείο. Παράλληλα αποδέχτηκαν την πρόκληση των ορθόδοξων οικογενειών να δεχτούν τις θυγατέρες τους στο σχολείο.

Οι Αδερφές αντιμετώπισαν οικονομικές δυσκολίες, αλλά οι γαλλικές αρχές, όπως Γάλλοι ναύαρχοι και η Γαλλική Πρεσβεία, στάθηκαν στο πλευρό τους και τις υποστήριξαν. Αναφέρεται μάλιστα ότι η βασίλισσα Όλγα παραχώρησε μια σημαντική επιχορήγηση για να βοηθήσει τις προσπάθειες των Αδερφών.⁹²

Κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, το σχολείο των Αδελφών στον Πειραιά βίωσε τα γεγονότα της εποχής. Οι Γαλλίδες Αδερφές φρόντισαν ορφανά και ασθενείς και βοήθησαν πρόσφυγες, ενώ προχώρησαν με το σημαντικό εκπαιδευτικό τους έργο. Ωστόσο, ο βομβαρδισμός που έλαβε χώρα την 1^η Ιανουαρίου του 1944 μετέβαλε το κτήριο του ιδρύματος σε ερειπίονα και προκάλεσε τον θάνατο δύο μελών της Αδελφότητας⁹³.

Μετά την καταστροφή του ιδρύματος από τον βομβαρδισμό του 1944, στη θέση του κτηρίου κατασκευάστηκε το μεγάλο συγκρότημα, που σήμερα στεγάζει το Γυμνάσιο και το Λύκειο της Ελληνογαλλικής Σχολής "Jeanne d' Arc". Το 1996 προστέθηκε μια νέα πτέρυγα για το Δημοτικό Σχολείο. Έτσι, το εκπαιδευτικό ίδρυμα του Πειραιά εξακολουθεί να έχει το όνομα "Ελληνογαλλική Σχολή Jeanne d' Arc" και συνεχίζει να προσφέρει ένα λαμπρό εκπαιδευτήριο στην Πειραιϊκή κοινότητα⁹⁴.

Η Ακαδημία Αθηνών τίμησε την Ελληνογαλλική Σχολή "Jeanne d' Arc" για την 150^η προσφορά της στην εκπαίδευση της πρωτεύουσας. Το βραβείο απονεμήθηκε από την Τάξη των Ηθικών και Πολιτικών Επιστημών κατά την πανηγυρική συνεδρία της Ακαδημίας στις 29 Δεκεμβρίου 2009. Αυτή η τιμητική διάκριση αναγνώριζε την συνεχή προσφορά της σχολής στον τομέα της εκπαίδευσης στην Αθήνα⁹⁵.

Βόλος

Η ίδρυση του σχολείου των Καλογραιών στον Βόλο το 1904 συνάντησε έντονες αντιδράσεις από μια μεγάλη μερίδα των κατοίκων. Οι αντιδράσεις αυτές περιλάμβαναν φόβους για προσηλυτισμό και εθνική αλλοίωση των νέων κοριτσιών της περιοχής, εάν γινόντουσαν μαθήτριες στη Σχολή των Καλογραιών. Οι τοπικές εφημερίδες, ο Μητροπολίτης, οι Ιεροκήρυκες και διάφοροι επώνυμοι ή ανώνυμοι κάτοικοι της περιοχής εξέφρασαν την αντίθεσή τους. Την νύχτα της 12^{ης} Αυγούστου

⁹² Χ. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 58.

⁹³ Χ. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 58.

⁹⁴ Χ. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 58.

⁹⁵ Μ. Φιλιππούσης - Μ. Παπιάς, ό. π. σ. 133.

του 1904, μια ομάδα κατοίκων προσπάθησε να εισβάλει στο κτήριο όπου είχαν εγκατασταθεί οι Αδερφές, αλλά αποκρούστηκε από τη φύλαξη και δεν προκλήθηκε κακοποίηση στις ίδιες. Στη συνέχεια, αποφασίστηκε να φρουρείται το κτήριο από δύο αστυφύλακες⁹⁶.

2.5. Τάγμα των αδερφών των Χριστιανικών σχολείων Δελασάλ

Το 1682 ο Ιωάννης Βαπτιστής Δελασάλ ίδρυσε το Τάγμα των Αδερφών Χριστιανικών Σχολείων. Ο Δελασάλ, ένας Γάλλος ιερέας και εκπαιδευτικός, διατύπωσε την "Πρόταση Αγωγής των Νέων", που αποτέλεσε τη θεμελιώδη αρχή του τάγματος και απηχούσε την πίστη του Δελασάλ στην αναγκαιότητα εκπαίδευσης και μόρφωσης των νέων.

Ο Δελασάλ είχε τρεις στόχους. Αρχικά, ήθελε να στήσει ένα μοναχικό τάγμα αφιερωμένο μονάχα στην εκπαίδευση. Έπειτα, επεδίωκε να μαζέψει ανθρώπους γύρω του και να τους εκπαιδεύσει, έτσι ώστε να γίνουν χρήσιμοι στα παιδιά και τους νέους. Τέλος, ήθελε να δημιουργήσει σχολεία με στόχο την ανθρωπιστική και χριστιανική μόρφωση των νέων.

Ο Δελασάλ αναγνωρίστηκε το 1950 ως «Προστάτης της νεότητας και των δασκάλων» από τον Πάπα Πίο ΙΒ΄. Η προσφορά του στον τομέα της εκπαίδευσης και η ανάδειξή του ως προστάτη αναδεικνύουν τη σπουδαιότητα του έργου που πραγματοποίησε στον τομέα της εκπαίδευσης και της μόρφωσης της νεολαίας⁹⁷.

Στον πρόλογο των "Κανόνων καλής συμπεριφοράς και Χριστιανικής αγωγής", γραμμένο τις αρχές του 17^{ου} αιώνα, ο Δελασάλ λέει πως καθήκον των σχολείων είναι "να παροτρύνουν τους μαθητές, με κίνητρο την παρουσία του Θεού, να μάθουν και να εφαρμόσουν κανόνες καλής συμπεριφοράς, τιμής και σεβασμού, ως ζωντανά μέλη του Ιησού Χριστού και ζωντανοί ναοί του Αγίου πνεύματος"⁹⁸. Αυτό αντικατοπτρίζει την επιθυμία του Δελασάλ να μεταδώσει τη χριστιανική πίστη και τις αξίες στους μαθητές του, προκειμένου να διαμορφωθούν ως πραγματικοί χριστιανοί.

Για τον Δελασάλ, η ίδια η ύπαρξη των χριστιανικών σχολείων δεν ήταν απλώς αποτέλεσμα ενός ανθρώπινου σχεδίου για την απόκτηση γνώσεων, αλλά ήταν μέρος του Θεϊκού σχεδίου αγάπης. Τα χριστιανικά σχολεία ήταν ένα μέσον που ο ίδιος

⁹⁶ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παπιάς, ό. π. σ. 134.

⁹⁷ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παπιάς, ό. π. σ. 145.

⁹⁸ Δρ. Μ. Ν. Ρούσσοσ-Μηλιδώνης, *Ιωάννης Βαπτιστής Δελασάλ. Πρόταση Αγωγής των νέων*, Πειραιάς 2002, σ. 157.

ο Θεός δημιούργησε για να πραγματοποιηθεί η αγάπη του προς όλα τα άτομα, ιδιαίτερα προς τους φτωχούς, μέσω των εκπαιδευτικών. Ο Δελασάλ θεωρείται πρωτοπόρος στον τομέα της εκπαίδευσης και η μέθοδος που ανέπτυξε έχει επηρεάσει την εκπαιδευτική πρακτική πολλών ομοιόβαθμων σχολείων, που διοικούνταν από μοναχικά τάγματα στη Γαλλία και αλλού.⁹⁹

Σήμερα, υπάρχουν τρία χριστιανικά σχολεία που συνεχίζουν να λειτουργούν: το Κολλέγιο Άγιος Παύλος στον Πειραιά, το Κολλέγιο Δελασάλ στη Θεσσαλονίκη και το Δημοτικό Δελασάλ στον Άλιμο. Επίσης υπάρχει το σχολείο "Άγιος Γεώργιος" στην Ερμούπολη της Σύρου. Αυτά τα σχολεία παρέχουν εκπαίδευση σε διάφορα επίπεδα, από νηπιαγωγείο έως Λύκειο¹⁰⁰.

Σύρος

Οι Αδερφοί των Χριστιανικών Σχολών εγκαταστάθηκαν για πρώτη φορά στη Σύρο το 1858, μετά από πρόσκληση του Επισκόπου του νησιού, Ιωσήφ Αλβέρτη¹⁰¹. Ξεκίνησαν τη λειτουργία ενός σχολείου στοιχειώδους εκπαίδευσης στον χώρο του Γαλλικού Νοσοκομείου Άνω Σύρου, απέναντι από τον ναό του Αγίου Σεβαστιανού. Αρχικά, αντιμετώπισαν αντίδραση από ορισμένους δημόσιους λειτουργούς που φοβόντουσαν τις προσπάθειες προσηλυτισμού. Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου, οι αντιδράσεις αυτές εξασθένησαν και το σχολείο εξακολουθούσε να αυξάνει τον αριθμό των μαθητών του.

Το σχολείο αντιμετώπισε οικονομικές δυσκολίες κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του, παρά τα δίδακτρα που εισέπραττε και τις επιχορηγήσεις που λάμβανε από τη Γαλλία. Αυτές οι δυσκολίες οδήγησαν το σχολείο να αναστείλει τη λειτουργία του στο τέλος του 1862. Ωστόσο, το 1914, οι Αδερφοί επανέλαβαν τη λειτουργία του στη Σύρο μετά από πρόσκληση του Επισκόπου Αντωνίου Μακρυνιώτη. Το σχολείο μετακόμισε το 1920 σε νέους χώρους και αντιμετώπισε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960 προβλήματα με τον νόμο που απαγόρευε τη φοίτηση Ορθοδόξων μαθητών σε δογματικά σχολεία¹⁰².

Το 1969 το σχολείο μεταβιβάστηκε σε ένα πρόσωπο, τον Αδερφό Αντώνιο Ρούσσο, για να επιτραπεί η φοίτηση Ορθοδόξων μαθητών. Κατασκευάστηκε ένα νέο

⁹⁹ Χ. Γ. Χαρίτος, ό. π., σ. 27.

¹⁰⁰ Δ. Αντωνίου, ό. π., σ. 28.

¹⁰¹ Δρ. Μ. Ν. Ρούσσο-Μηλιδώνης, *Ιωάννης Βαπτιστής Δελασάλ. Πρόταση Αγωγής των νέων*, Πειραιάς 2002, σ. 66.

¹⁰² Δρ. Μ. Ν. Ρούσσο-Μηλιδώνης, ό. π., σ. 67.

κτήριο και το σχολείο συνεχίζει να λειτουργεί μέχρι σήμερα. Το 1996 μεταβιβάστηκε ξανά στη μονή, το 2008 άρχισε να λειτουργεί νηπιαγωγείο και το 2012 παιδικός σταθμός με τίτλο «Η Φωλιά». Το 1974 ξεκίνησε ένα σχέδιο νέων εγκαταστάσεων για τη δημιουργία νηπιαγωγείου, δημοτικού και γυμνασίου, το οποίο ολοκληρώθηκε αργότερα¹⁰³.

Έτσι, το σχολείο των Αδερφών των χριστιανικών σχολών στη Σύρο έχει μια μακρά ιστορία και συνεχίζει να παρέχει εκπαίδευση στην περιοχή.

Χίος

Οι Αδερφοί των χριστιανικών σχολών εγκαταστάθηκαν στη Χίο δύο φορές. Η πρώτη φορά ήταν από το 1863 έως το 1866, ενώ η δεύτερη ήταν από το 1902 έως το 1920.

Κατά την περίοδο από το 1863 έως το 1866, οι Αδερφοί ίδρυσαν ένα σχολείο στη Χίο με την ονομασία "Διονύσιος ο Αεροπαγίτης". Παρόλο που το νησί βρισκόταν υπό Οθωμανική κατοχή, οι Αδερφοί μετέτρεψαν εγκαταλελειμμένους χώρους της Επισκοπής σε αίθουσες διδασκαλίας. Ωστόσο, λόγω διαφωνιών μεταξύ του Επισκόπου και των μοναχών για τη διοίκηση και το πρόγραμμα του σχολείου, οι Αδερφοί εγκατέλειψαν το 1866 τη Χίο.

Μετά από αίτημα του Επισκόπου Διονυσίου Ροζάριο Nicolosi, τρεις αδερφοί επανήλθαν στη Χίο τον Σεπτέμβριο του 1902. Οργάνωσαν το σχολείο τους στη μονή των Καπουκίνων, σε αναμονή της ανοικοδόμησης των δικών τους εγκαταστάσεων. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας αυτής, η σχολή των Αδερφών στη Χίο είχε μία σημαντική παρουσία με 60 περίπου μαθητές, ανάμεσά τους Έλληνες, Οθωμανούς, Άγγλους, Γάλλους, Καθολικούς, Ορθόδοξους, Εβραίους και Μουσουλμάνους. Κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων (1912-1913), οι Αδερφοί έδιναν φροντίδα στους Γάλλους ναυτικούς που σταματούσαν στο νησί, ενώ το γαλλικό ναυτικό προμήθευε τους Αδερφούς με φάρμακα και τρόφιμα.

Ωστόσο, στη δεκαετία 1910-1920, το καθολικό στοιχείο στη Χίο παρατηρούσε μια σημαντική μείωση. Αυτή η κατάσταση οδήγησε το 1920 στην αναστολή της λειτουργίας του σχολείου του "Αγίου Διονυσίου" και στη μετακίνηση των Αδερφών πίσω στη Σύρο¹⁰⁴.

¹⁰³ Δρ. Μ. Ν. Ρούσσοσ-Μηλιδώνης, ό. π., σ. 71.

¹⁰⁴ Δρ. Μ. Ν. Ρούσσοσ-Μηλιδώνης, ό. π., σ. 76-77.

Θεσσαλονίκη

Το 1888, πέντε Αδερφοί έφθασαν στη Θεσσαλονίκη και έμειναν στη μονή Λαζαριστών στο Ζεϊτενλικ (Σταυρούπολη). Σύντομα ξεκίνησαν τα μαθήματα με 33 μαθητές, που αυξήθηκαν μέχρι το τέλος της χρονιάς στους 8.769. Η επιλογή της Θεσσαλονίκης ως τόπου ίδρυσης ενός ακόμη σχολείου έγινε λόγω της παρουσίας περίπου 3000 καθολικών, μιας σημαντικής γαλλικής παροικίας, ενός πληθυσμού φιλογαλλικού εβραϊκού στοιχείου και πολλών Βουλγάρων που επιθυμούσαν να μορφωθούν σε καθολικά σχολεία. Επίσης, η Θεσσαλονίκη είχε την προοπτική να εξελιχθεί σε μητρόπολη της περιοχής¹⁰⁵.

Το 1897, η σχολή είχε ήδη πάνω από 200 μαθητές, κυρίως Ισραηλίτες. Οι Λασαλιανοί Αδερφοί αγόρασαν την οικία του βαρόνου ντε Σαρντώ στην οδό Φράγκων και εγκαταστάθηκαν εκεί. Το 1926-1927 κατασκευάστηκε το νέο κτήριο της σχολής στην οδό Φράγκων 10, που αποτελεί τον σημερινό χώρο του "Δημοκρίτου".

Το 1931, με τον νόμο 4826/31 περί των Ξένων Σχολείων, η σχολή αναγνωρίστηκε επίσημα. Το 1933 οι πρώτες πέντε τάξεις της αναγνωρίστηκαν ως ισότιμες με τις αντίστοιχες των ελληνικών Γυμνασίων και το 1945 γίνεται πλήρες Γυμνάσιο.

Το 1900 η σχολή είχε μαθητές οικότροφους, ημιοικότροφους και εξωτερικούς και πρόσφερε εμπορικές σπουδές και μαθήματα γαλλικής γλώσσας. Το ωρολόγιο πρόγραμμα περιλάμβανε μαθήματα όπως ηθική, καλλιγραφία, γραμματική, άλγεβρα, φιλοσοφία, ιστορία, γεωγραφία, αριθμητική, γεωμετρία, φυσική, χημεία, βοτανική, ζωολογία, μουσική, δακτυλογραφία, στενογραφία, τουρκικά, γερμανικά, ιχνογραφία και άλλα. Επίσης, διδάσκονταν προαιρετικά αγγλικά, ελληνικά, ιταλικά, ισπανικά, αρμενικά και βουλγαρικά¹⁰⁶.

Μετά τον πόλεμο, το Κολλέγιο "Δελασάλ" βίωσε μια σειρά από σημαντικές στιγμές, που επηρέασαν τον χαρακτήρα και τη λειτουργία του. Πρώτον, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού αλλάζει ριζικά λόγω των επιπτώσεων του Ολοκαυτώματος και των πολιτικών εξελίξεων. Δεύτερον, με την πάροδο του χρόνου οι Γάλλοι Αδερφοί έδωσαν τη θέση τους σε Έλληνες καθηγητές να αναλάβουν τη διοίκηση και την εκπαίδευση των μαθητών. Τρίτον, το 1968 το Κολλέγιο μεταφέρεται από τη Σταυρούπολη στο Ρετζίκι, όπου συνεχίζει τη

¹⁰⁵ Μ. Φιλιπούσης-Μ. Παππάς, ό. π. σ. 153.

¹⁰⁶ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 154.

λειτουργία του μέχρι σήμερα. Τέταρτον, το 1980 το σχολείο γίνεται μικτό. Πέμπτον, στη δεκαετία του 1990, η διοίκηση του σχολείου μεταβιβάστηκε από τους Αδερφούς σε επαγγελματίες και λαϊκούς καθηγητές.

Ρόδος

"Άγιος Ιωάννης-Βαπτιστής" στη Ρόδο. Το Κολλέγιο ιδρύθηκε τον Δεκέμβριο του 1889 από πέντε Αδερφούς των Χριστιανικών σχολών, οι οποίοι έφτασαν από τη Γαλλία. Αρχικά αντιμετωπίστηκαν με αρνητικότητα από τους κατοίκους του νησιού, λόγω θρησκευτικών και εθνοτικών προκαταλήψεων.

Το Κολλέγιο λειτούργησε από το 1889 έως το 1922 υπό τη διοίκηση των Γάλλων Αδερφών, ενώ στη συνέχεια πέρασε στα χέρια των Ιταλών Αδερφών. Κατά τη διάρκεια της ιταλικής κατοχής των Δωδεκανήσων (1912-1913), τα σχολεία των Ιταλών Αδερφών φέρουν το στίγμα της ιταλικής φασιστικής προπαγάνδας.

Μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, οι Ιταλοί Αδερφοί αντικαταστάθηκαν από Γάλλους Αδερφούς, με στόχο τη διατήρηση του έργου τους και της παρουσίας του στο νησί. Το 1950 ιδρύθηκε το «Φροντιστήριο γαλλικών» με άδεια ιδρύσεως, το οποίο λειτούργησε έως το 1989, όταν κλείστηκε λόγω της συνεχούς μείωσης του αριθμού των μαθητών.

Το 1992 οι τελευταίοι Αδερφοί αναχώρησαν από το νησί, σηματοδοτώντας το τέλος της παρουσίας των χριστιανικών σχολών στη Ρόδο¹⁰⁷.

Αυτή η ιστορία αντιπροσωπεύει την πορεία του Κολλεγίου και των Αδερφών των χριστιανικών σχολών στη Ρόδο κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα.

Χανιά

Οι Δελασαλιανοί Αδερφοί έφθασαν στα Χανιά το 1901 και ξεκίνησαν τη λειτουργία του σχολείου το 1902. Παρά τις αρχικές επιφυλάξεις της Ορθόδοξης Ιεραρχίας, το σχολείο κατάφερε να πάρει με το μέρος του τους Έλληνες γονείς, οι οποίοι έκαναν εγγραφή των παιδιών τους, για να αποκτήσουν "Χριστιανικό ήθος και γαλλική κουλτούρα". Κατά τη σχολική χρονιά 1910-1911, ο αριθμός των μαθητών ανήλθε σε 68, με 48 Έλληνες, 13 Τούρκους, 3 Άγγλους, 3 Γάλλους και ένα Γερμανό.

Ωστόσο το 1921 το σχολείο των Αδερφών αναγκάστηκε να αναστείλει τη λειτουργία του, κυρίως λόγω οικονομικών προβλημάτων. Η αναχώρηση πολλών

¹⁰⁷ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 158.

καθολικών οικογενειών από τα Χανιά μετά το 1813 επηρέασε αρνητικά την οικονομική βάση του σχολείου¹⁰⁸.

Κέρκυρα

Η ιταλική σχολή στην Κέρκυρα λειτούργησε από το 1889 έως το 1945. Στην αρχή παρείχε εκπαίδευση σε παιδιά της ιταλικής κοινότητας του νησιού. Κατά τη διάρκεια της ιταλικής κατοχής της Κέρκυρας, η σχολή υποστήριξε τον ιταλικό εθνικισμό μέσω της εκπαίδευσης.

Η σχολή σταμάτησε τη λειτουργία της το 1945 και στο κτήριο της λειτούργησαν το "Κλασικό σχολείο" και το "Τεχνικό Ινστιτούτο Κέρκυρας". Αυτά τα ιδρύματα προσέλκυσαν παιδιά της ιταλικής κοινότητας και εξέφραζαν την υποστήριξή τους στον ιταλικό εθνικισμό.

Οι Αδερφοί που ανέλαβαν τη διεύθυνση της σχολής πριν τον βομβαρδισμό του νησιού από τον ιταλικό στόλο, θεωρήθηκαν προδότες και προπομποί της ιταλικής κατάληψης. Ο τοπικός τύπος τούς κατηγόρησε ως πολιτικούς πράκτορες της Ιταλίας και η δημιουργία φασιστικής νεολαίας στο σχολείο επιδείνωσε τις εντάσεις.

Πάτρα

Το ιταλικό σχολείο στην Πάτρα λειτούργησε από το 1923 έως το 1940. Αρχικά, η ιταλική παροικία της Πάτρας ζήτησε να παραδοθεί το σχολείο στους Λασιανούς Αδερφούς και το 1923 τρεις Αδερφοί των χριστιανικών σχολών έφτασαν στην πόλη για να αναλάβουν τη διεύθυνση του ιταλικού σχολείου. Η σχολή λειτούργησε περίπου με 150 μαθητές.

Ωστόσο, λόγω της ανόδου του Μουσολίνι στην εξουσία, το σχολείο απέκτησε εθνικό χαρακτήρα. Παρά την εντυπωσιακή πρόοδο που σημείωσε, η λειτουργία της σχολής διακόπηκε στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Μετά την κήρυξη του πολέμου, οι Ιταλοί μοναχοί απελάθηκαν στην πατρίδα τους, και το κτήριο της σχολής περιήλθε τον Φεβρουάριο του 1945 στο ελληνικό κράτος.

Αθήνα

Το ιταλικό σχολείο στην Αθήνα λειτούργησε από το 1924 έως το 1931. Οι Αδερφοί της Επαρχίας της Ρώμης ανέλαβαν τη διεύθυνσή του το 1924, με

¹⁰⁸ Δρ. Μ. Ν. Ρούσσοις-Μηλιδώνης, ό. π., σ. 101.

προτεραιότητα να διδάξουν χριστιανικό ήθος και γράμματα στην ελληνική πρωτεύουσα. Το σχολείο άρχισε τα μαθήματα τον Οκτώβριο του 1924 και πρόσφερε επίσης φροντιστηριακά μαθήματα ιταλικής για Έλληνες φοιτητές και επαγγελματίες.

Το 1925-1926 το σχολείο μετακόμισε στην περιοχή των Αχαρνών, αλλά αργότερα μετακινήθηκε στην οδό Χανίων, κοντά στο Πεδίο του Άρεως. Ο μέσος όρος μαθητών ήταν περίπου 70 στο πρωινό τμήμα και περίπου 30 στα απογευματινά φροντιστηριακά μαθήματα.

Τον Απρίλιο του 1930 η ιταλική πρεσβεία αγόρασε ένα οικόπεδο στην Κυψέλη για την κατασκευή ενός νέου σχολείου. Ωστόσο, το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας απαγόρευσε την εγγραφή ελληνοπαίδων σε ξένα δημοτικά σχολεία και το 1931 αναστάλη η λειτουργία του ιταλικού σχολείου. Η κοινότητα των Αδερφών αναχώρησε για την Ιταλία.

Πειραιάς

Το σχολείο "Ο Άγιος Παύλος" στον Πειραιά ιδρύθηκε το 1893 από τον Σαλεσιανό μοναχό Pierre Berthet. Αρχικά, λειτούργησε στην οδό Φίλωνος, αλλά το 1895 μεταφέρθηκε στο Πασαλιμάνι, όπου κατασκευάστηκε το σημερινό Κολλέγιο με την οικονομική βοήθεια του Πάπα Λέοντα ΙΓ', του Γάλλου πρεσβευτή Βλαδίμηρου D' Ormesson και του διευθυντή της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής της Αθήνας Homolle.

Το 1900, η ελληνική πολιτεία αναγνώρισε το απολυτήριο του "Αγίου Παύλου" και επιτράπηκε στους αποφοίτους να εγγραφούν στα δημόσια λύκεια¹⁰⁹. Το 1901 το σχολείο οργάνωσε ένα Τμήμα Εμπορικών Σπουδών, προσφέροντας στους μαθητές πρόσβαση σε τράπεζες και εμπορικούς οίκους.

Το 1926 η διεύθυνση του σχολείου πέρασε στα χέρια των Λασαλιανών Αδερφών. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, το σχολείο υπέστη βίαιη κατάληψη από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής. Η διδασκαλία επανήλθε το 1945 μετά την αναχώρηση των Άγγλων.

Το 1986, μετά από 93 χρόνια λειτουργίας ως Σχολής Αρρένων, το σχολείο "Άγιος Παύλος" έγινε μεικτό, δεχόμενο και κορίτσια. Το 1993 γιόρτασε τα 100 χρόνια από την ίδρυσή του και εγκαινίασε νέες κτηριακές εγκαταστάσεις στην οδό Κουντουριώτη. Σήμερα το σχολείο περιλαμβάνει τρεις κατευθύνσεις: θετική,

¹⁰⁹ Δρ. Μ. Ν. Ρούσσοις-Μηλιδώνης, ό. π., σ. 111.

θεωρητική και τεχνολογική. Επιπλέον, έχει έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας και διδάσκει αγγλικά.

Ο "Άγιος Παύλος" του Πειραιά έχει αποτελέσει σημαντικό εκπαιδευτικό ίδρυμα με μακρά ιστορία και συνεχίζει να προσφέρει εκπαίδευση υψηλής ποιότητας στους μαθητές του.

Η γνώση που αποκτούσαν οι μαθητές ήταν ζηλευτή, ώστε να γράφει ο "Χρονογράφος" ότι "Οι Ελληνόπαιδες που σπούδαζαν στην Εμπορική Σχολή του Αγίου Παύλου περιζήτητοι καθίστανται εξ αυτής αποφοιτούντες"¹¹⁰.

Κω

Στην Κω λειτούργησε μια σχολή της ιταλικής λασαλιανής κοινότητας κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 1928-1938. Η σχολή ανήκε στην "Εθνική Ένωση Αρωγής Ιταλών Ιεραποστόλων" και λάμβανε οικονομική υποστήριξη από αυτήν¹¹¹.

Οι μαθητές της σχολής αποτελούνταν από Ιταλούς, Έλληνες, Τούρκους και Εβραίους. Τα μαθήματα των θρησκευτικών διδάσκονταν στο τέλος των μαθημάτων από κληρικούς που ανήκαν στο δόγμα των μαθητών.

Το 1938 η σχολή σταμάτησε τη λειτουργία της, εξαιτίας της αντίθεσης των Ιταλών Αδερφών της κοινότητας της Κω. Οι Αδερφοί αρνήθηκαν να δεχτούν τον λαϊκό διευθυντή που ήθελε να τους επιβάλει ο Ιταλός διοικητής.

¹¹⁰ Δρ. Μ. Ν. Ρούσσοσ-Μηλιδώνης, ό. π., σ. 112.

¹¹¹ Δρ. Μ. Ν. Ρούσσοσ-Μηλιδώνης, ό. π., σ. 120.

Γ' Κεφάλαιο

Τάγμα Μαριανών αδερφών

3.1. Ο άγιος Μαρκελίνος Champagnat και το έργο του

Ενδιαφέρον και χρήσιμο είναι να δούμε το οικογενειακό και κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο μεγάλωσε ο Champagnat. Γεννήθηκε το 1789 στο χωριό Μαρλ, το οποίο είχε χαμηλό πολιτισμικό επίπεδο. Την πλειοψηφία των κατοίκων συνιστούσαν αναλφάβητοι. Την περίοδο της παιδικής του ηλικίας κυκλοφορούν ήδη στο χωριό του οι ιδέες για κοινωνική πρόοδο, που προέρχονται από τη Γαλλική Επανάσταση.

Η προσωπικότητα του Champagnat διαμορφώνεται κυρίως από τρία άτομα του οικογενειακού του περιβάλλοντος. Ο μεν δραστήριος πατέρας του συνέβαλε στη διαπαιδαγώγησή του ως μελλοντικού πολίτη. Η δε μητέρα του και μία θεία του, μοναχή, τον καθοδήγησαν στην ανακάλυψη της πίστης του και τού έδειξαν την ευλάβεια προς την Παναγία. Όσον αφορά τη φοίτηση του Μαρκελίνου Champagnat στο σχολείο, τα πράγματα δεν πήγαν καλά, διότι υπήρχε έλλειψη ικανών δασκάλων. Τότε ασχολήθηκε με τις εργασίες του οικογενειακού αγροκτήματος¹¹².

Λυών (1813-1816)

Μπαίνει στο μεγάλο ιεροσπουδαστήριο της Λυών, όπου σπουδάζει Φιλοσοφία και Θεολογία. Εκεί γεννήθηκε η ιδέα της κοινότητας της Παναγίας, η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει και Αδερφούς.

Λα Βαλλά (1816-1825)

Τον Ιούλιο του 1816 χειροτονήθηκε στο Λα Βαλλά, μια ορεινή αγροτική περιοχή στην οποία ο λαός ζούσε την εγκατάλειψη και την πνευματική φτώχεια.

Τον Ιανουάριο του 1817 το Λα Βαλλά γίνεται η κοιτίδα των Μαριανών Αδερφών. Οι πρώτοι πέντε Αδερφοί είναι νέα άτομα (15-18) που προέρχονται από τον χώρο της αγροτιάς και που δεν έχουν καμία επαφή με την εκπαίδευση. Αυτοί είναι: ο Jean-Marie Granjon, ο Jean-Baptiste Audras, ο Jean-Claude Audras, ο Gabriel Rivat, ο Jean-Baptiste Furet¹¹³.

Ο Μαρκελίνος τους βοηθά να γίνουν δάσκαλοι και μοναχοί εκπαιδευτικοί.

¹¹² Άγνωστος συγγραφέας, *Η Μαριανή Παιδαγωγική Αποστολή στην Αθήνα*, Αθήνα 2002, σ. 22.

¹¹³ Άγνωστος συγγραφέας, *Η Μαριανή Παιδαγωγική Αποστολή στην Αθήνα*, Αθήνα 2002, σ. 24.

Με υπομονή τους μαθαίνει να διαβάζουν, να γράφουν, να μετρούν και να προσεύχονται.

Το Ερμιτάζ(1825-1840)

Το 1824 ο Μαρκελίνος κτίζει ένα ευρύχωρο κτήριο και το ονομάζει "Παναγιά του Ερμιτάζ". Αυτός ο χώρος είναι ταυτόχρονα μοναστήρι και κέντρο κατάρτισης Αδερφών δασκάλων¹¹⁴.

3.2 Πορεία Λεοντείου Λυκείου από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα

Οι Μαριανοί Αδερφοί είχαν την εισαγωγή της δραστηριότητάς τους στον ελλαδικό χώρο με την ίδρυση του Λεοντείου Λυκείου το 1901 στη Μυτιλήνη. Αργότερα, το 1907, επεκτάθηκαν στην Αθήνα με την ανάληψη και διεύθυνση του Λεοντείου Λυκείου, όπου παρέχουν υπηρεσίες μέχρι σήμερα.

Στην Ελλάδα, οι Μαριανοί Αδερφοί διευρύνθηκαν και ίδρυσαν άλλα σχολεία. Ανάμεσά τους, το Λεόντειο Λύκειο Νέας Σμύρνης, που είναι μεικτό και περιλαμβάνει το Δημοτικό Σχολείο "Άγιος Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης", το Δημοτικό Εκπαιδευτήριο "Χρυσόστομος Σμύρνης", ένα Γυμνάσιο και ένα Λύκειο.

Η παρουσία των Μαριανών Αδερφών στην Ελλάδα συνεχίζει να συνεισφέρει στην εκπαίδευση και την ανατροφή των νέων, ακολουθώντας τις αξίες τους και την πνευματική κληρονομιά του ιδρυτή τους, Άγιου Μαρκελίνου Σαμπανιά.

Το Λεόντειο Λύκειο ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1907 στην Αθήνα, στην οδό Σίνα, και επιτελούσε το εκπαιδευτικό του έργο εκεί έως το 1961. Στη συνέχεια, το σχολείο μεταφέρθηκε στην περιοχή της Νέας Σμύρνης και συνεχίζει να λειτουργεί εκεί μέχρι σήμερα.

Το Λεόντειο Λύκειο Πατησίων ξεκίνησε την ιστορία του το 1924 και λειτουργεί έως σήμερα.

Οι αρχές του Λεοντείου Λυκείου στην Αθήνα οφείλονται στον καθολικό ιερέα Σαρλολόγο, ο οποίος έλαβε άδεια ιδρύσεως σχολείου για τους καθολικούς της πρωτεύουσας από τον διοικητή Αττικής τον Ιούλιο του 1838. Αρχικά, το σχολείο λειτούργησε στην περιοχή της Πλάκας με το όνομα "Σχολείο Αγίου Διονυσίου".

¹¹⁴ Άγνωστος συγγραφέας, *Η Μαριανή Παιδαγωγική Αποστολή στην Αθήνα*, Αθήνα 2002, σ. 25.

Οι Μαριανοί Αδερφοί ανέλαβαν τη διεύθυνση του Λεοντείου Λυκείου στην Αθήνα το 1907 και από τότε συνεχίζουν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στην εκπαίδευση και ανάπτυξη των νέων στην περιοχή. Επίσης, ίδρυσαν και διαχειρίστηκαν άλλα σχολεία στην Πάτρα και τη Νέα Σμύρνη¹¹⁵.

Η πρόβλεψη για την ίδρυση παρεκκλησίου και θρησκευτικών εκδηλώσεων των καθολικών μαθητών στα αρχιτεκτονικά σχέδια του Λεοντείου Λυκείου στην Αθήνα αποτελούσε πρωταρχική επιθυμία προς υλοποίηση. Ωστόσο, το Υπουργείο παρακράτησε αυτή την πρόταση και πρότεινε να μην υπάρχει καθολικός ναός εντός του χώρου του σχολείου.

Η απόφαση αυτή του Υπουργείου οφειλόταν στην ανάγκη να διασφαλιστεί η πολυπολιτισμικότητα και η ανεξαρτησία των διαφορετικών θρησκευτικών κοινοτήτων στα δημόσια σχολεία. Στην Ελλάδα ο νόμος επέτρεπε την πρόσβαση σε όλα τα δημόσια σχολεία σε παιδιά κάθε δόγματος, δηλαδή παιδιά από διαφορετικές θρησκευτικές και πολιτιστικές κοινότητες. Η απόφαση αυτή εξασφάλιζε τον σεβασμό των θρησκευτικών διαφορών και επέτρεπε την άσκηση των θρησκευτικών τελετών των μαθητών, χωρίς να προτάσσει τη μία θρησκεία πάνω από την άλλη.

Οι Καθολικοί μαθητές του Λεοντείου Λυκείου εξυπηρετήθηκαν από έναν παραπλεύρως κείμενο Καθολικό ναό, επιτρέποντας έτσι την άσκηση της θρησκευτικής τους πίστης, χωρίς να επηρεάζει την πολυπολιτισμικότητα και τον σεβασμό προς τις άλλες θρησκευτικές πεποιθήσεις των συμμαθητών τους¹¹⁶.

Η ιστορία του Λεοντείου Λυκείου ξεκίνησε από το Δημοτικό Σχολείο "Άγιος Διονύσιος", το οποίο λειτούργησε ταπεινά και αθόρυβα έως το 1889. Σε αυτή τη χρονιά, ο Καθολικός Αρχιεπίσκοπος Αθηνών επέτυχε την επέκτασή του σε σχολείο με δύο κύκλους σπουδών, στοιχειώδη και μέση εκπαίδευση, και το μετονόμασε σε "Λεόντειο Λύκειο Αγίου Διονυσίου".

Σύμφωνα με προπολεμικό φυλλάδιο, το Λεόντειο Λύκειο ιδρύθηκε το 1889 με δαπάνες του πάπα της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας Λέοντος ΙΓ΄ και φιλέλληνα. Το Λύκειο αυτό λειτούργησε με την άδεια και την υποστήριξη της Ελληνικής Κυβερνήσεως.

Από εκεί και πέρα, το Λεόντειο Λύκειο συνεχίζει να προσφέρει την εκπαίδευσή του στους νέους της περιοχής και να διατηρεί το ιστορικό του όνομα, που

¹¹⁵ Ν. Ασλάνογλου, «1907-1977: 90 χρόνια παρουσίας και προσφοράς των Μαριανών Αδερφών στην Ελλάδα», χ.τ., σ. 7.

¹¹⁶ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 179.

προέρχεται από τον πάπα Λέοντα ΙΓ'¹¹⁷.

Μετά την περίοδο συρρίκνωσης από το 1897 έως το 1907, ο τότε Καθολικός Αρχιεπίσκοπος Αθηνών κάλεσε τους Μαριανούς Αδερφούς για να αναλάβουν τη διεύθυνση του Λεοντείου Λυκείου. Οι Μαριανοί Αδερφοί αναλαμβάνουν το σχολείο στις 15 Σεπτεμβρίου του 1907 και από τότε μέχρι σήμερα συνεχίζουν να διευθύνουν το Λεόντειο Λύκειο.

Η Παρουσία των Μαριανών Αδερφών φέρνει ανοδική πορεία στο σχολείο και μέσα σε μια πενταετία ο αριθμός των μαθητών τριπλασιάζεται προφανώς λόγω των προσφερομένων υπηρεσιών και της ποιότητας της εκπαίδευσης. Επίσης έδειξαν αλληλεγγύη και βοήθησαν όσους είχαν ανάγκη, ιδιαίτερα κατά τις κρίσιμες περιόδους της ιστορίας της Ελλάδας, όπως η Μικρασιατική καταστροφή, το Αλβανικό έπος, η Κατοχή και ο Εμφύλιος.

Το 1909-1910 το Λεόντειο Λύκειο λαμβάνει άδεια από το Υπουργείο Εκκλησιαστικών και Δημόσιας Εκπαιδύσεως να λειτουργήσει και ως "εμπορικό τμήμα", με την προϋπόθεση της ακριβούς τήρησης των νόμων που διέπουν τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια. Αυτή η άδεια επιτρέπει την παροχή εμπορικών μαθημάτων στους μαθητές του σχολείου¹¹⁸.

Το 1912-1913 ο αριθμός των μαθητών στο Λεόντειο Λύκειο είχε φθάσει τους 320, εκ των οποίων 50 ήταν εσωτερικοί, δηλαδή μαθητές που διέμεναν στο σχολείο και σπούδαζαν εκεί. Η ποιότητα της εκπαίδευσης και η ανάδειξη του Λεοντείου Λυκείου ως ενός από τα κορυφαία σχολεία της εποχής άρχισε να γίνεται ευρέως γνωστή και να εκτιμάται.

Ειδικά στις καλές αθηναϊκές οικογένειες, το να στέλνουν τα αγόρια τους στο Λεόντειο Λύκειο είχε γίνει ένα σπουδαίο κοινωνικό και μορφωτικό εφόδιο. Η ποιότητα της εκπαίδευσης, οι καλά καταρτισμένοι καθηγητές και η αρτιότητα των διδακτικών προγραμμάτων έκαναν το Λεόντειο Λύκειο πολύ ελκυστικό για τους γονείς που επιθυμούσαν την καλύτερη δυνατή εκπαίδευση για τα παιδιά τους. Αυτό οδήγησε σε αύξηση του αριθμού των μαθητών και ενίσχυσε τη φήμη του σχολείου ως ενός από τα κορυφαία εκπαιδευτικά ιδρύματα της εποχής¹¹⁹.

Το 1912 προστέθηκε και ένα γαλλικό πρακτικό τμήμα στο Λεόντειο Λύκειο. Οι μαθητές αυτού του τμήματος αποφοιτούσαν μετά από εξετάσεις ενώπιον μιας

¹¹⁷ Δρ. Μ. Ν. Ρούσσοσ-Μηλιδώνης, ό. π., σ. 15.

¹¹⁸ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 181.

¹¹⁹ Παιδαγωγικό Συνέδριο «Λεοντείου Λυκείου Νέας Σμύρνης», σ. 152.

ειδικής επιτροπής από τη Γαλλική Σχολή Αθηνών, γνωστής ως Baccalauréat. Η προσθήκη αυτού του τμήματος ενίσχυσε ακόμη περισσότερο τη φήμη του Λεοντείου Λυκείου ως ενός από τα κορυφαία σχολεία της εποχής.

Με τη λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου το 1918, ο αριθμός των μαθητών στο Λεόντειο Λύκειο αυξήθηκε σημαντικά, φθάνοντας τους 700¹²⁰.

Το Λεόντειο Λύκειο Πατησίων ιδρύθηκε το 1924, μετά τη μετεγκατάστασή του από την οδό Σίνα. Το νέο σχολείο κατασκευάστηκε σε μία έκταση 25 στρεμμάτων και περιλάμβανε δύο κτήρια με ευρύχωρες αίθουσες και όλες τις απαραίτητες εγκαταστάσεις. Οι Μαριανοί Αδερφοί ανέλαβαν τη διεύθυνση του σχολείου και συνέχισαν να προσφέρουν εκπαίδευση υψηλής ποιότητας. Με την εγκατάστασή του στο νέο κτίριο, το Λεόντειο Λύκειο Πατησίων συνέχισε να αναπτύσσεται και να επηρεάζει θετικά τις αθηναϊκές οικογένειες, που αντιλαμβάνονταν τη σημασία της ποιοτικής εκπαίδευσης που προσφερόταν¹²¹.

Κάθε Λεόντειο Λύκειο κατά την εποχή εκείνη περιλάμβανε τρία τμήματα εκπαίδευσης:

1. Ελληνικό τμήμα που αποτελούνταν από Τετρατάξιο Δημοτικό, Τριτάξιο Σχολαρχείο και Γυμνάσιο. Τα μαθήματα διδάσκονταν σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα και τα σχολικά βιβλία του ΥΠΕΠΘ, με ιδιαίτερη έμφαση στην εκμάθηση των Γαλλικών.
2. Γαλλικό τμήμα που λειτουργούσε με βάση το πρόγραμμα των Λυκείων και των Κολλεγίων της Γαλλίας. Στο τμήμα αυτό δινόταν ιδιαίτερη έμφαση στη διδασκαλία των αρχαίων και των νέων ελληνικών.
3. Τετραετές εμπορικό τμήμα, στο οποίο η διδασκαλία γινόταν εν μέρει στα γαλλικά, ενώ δινόταν ιδιαίτερη σημασία στη διδασκαλία της ελληνικής και της αγγλικής γλώσσας.

Με αυτόν τον τριπλό προσανατολισμό στις γλώσσες και το πλούσιο εκπαιδευτικό περιεχόμενο τα Λεόντεια Λύκεια πρόσφεραν υψηλής ποιότητας εκπαίδευση στους μαθητές τους¹²².

Κατά τη λειτουργία τους, τα Λεόντεια Λύκεια λειτουργούσαν υπό έναν συγκεκριμένο τρόπο χρέωσης διδασκτρων. Οι μαθητές, ανεξάρτητα από τη θρησκευτική τους καταγωγή, κατέβαλλαν δίδακτρα για την εκπαίδευσή τους.

¹²⁰ Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 182.

¹²¹ Μ. Κοκκαλάκη, ό. π., σ. 18.

¹²² Μ. Φιλιπούσης - Μ. Παππάς, ό. π. σ. 184.

Ωστόσο, οι Καθολικοί, που κατά κανόνα ήταν φτωχοί, πρόσφεραν ό,τι μπορούσαν για την κάλυψη των διδάκτρων. Αντίθετα, οι Ορθόδοξοι ανήκαν στην ανώτερη κοινωνική τάξη και πιθανότατα είχαν περισσότερες οικονομικές δυνατότητες.

Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, τα δύο Λεόντεια Λύκεια διακόπηκαν στη λειτουργία τους λόγω των βομβαρδισμών και της ξένης κατοχής. Πολλοί εκπαιδευτές και μαθητές επιστρατεύθηκαν στον ελληνικό στρατό, για να υπηρετήσουν στις στρατιωτικές δυνάμεις.

Κατά τη διάρκεια του πολέμου, το Λεόντειο Λύκειο Πατησίων προσέφερε το κτηριακό του συγκρότημα για να φιλοξενήσει το 10^ο Στρατιωτικό Νοσοκομείο και παρείχε ακόμα και ένα πλήρες ακτινοδιαγνωστικό συγκρότημα υψηλής αξίας για τις ανάγκες των τραυματιών του πολέμου. Με αυτές τις πρωτοβουλίες, τα Λεόντεια Λύκεια συνέβαλαν σημαντικά στην περίθαλψη και υποστήριξη των πληγέντων κατά τη διάρκεια του πολέμου¹²³.

Η ιστορία των Λεοντείων Λυκείων περιλαμβάνει μια σειρά από σημαντικά γεγονότα. Κατά τη διάρκεια της κατοχής, τα σχολεία οργάνωσαν συσσίτια και διανέμονταν 3000 μερίδες φαγητού καθημερινά. Μετά το πέρας του πολέμου, το σχολείο υπέστη ανασυγκρότηση με την προσθήκη νέων εγκαταστάσεων, όπως κλειστό γυμναστήριο, γήπεδο μπάσκετ και νέα πτέρυγα με διοικητικά γραφεία, αίθουσες διδασκαλίας, εργαστήρια και αίθουσα τελετών. Το 1949, με νομοθετικό διάταγμα, το σχολείο μεταβιβάστηκε πλήρως στην Αδερφότητα των Μαριανών. Μετά από αυτή τη μεταβίβαση, τόσο το Λεόντειο Λύκειο της οδού Σίνα όσο και το Λεόντειο Λύκειο Νέας Σμύρνης επεκτείνονται συνεχώς, ενώ υπήρχε αυξημένο ενδιαφέρον από υποψήφιους μαθητές. Το 1960, το Λεόντειο Λύκειο της οδού Σίνα μεταφέρθηκε στη Νέα Σμύρνη και το 1963 ιδρύθηκε το Δημοτικό "Χρυσόστομος Σμύρνης" με διοικητική ανεξαρτησία αλλά εμπνευσμένο από τις παιδαγωγικές αρχές των Μαριανών στον ίδιο χώρο. Το 1986, τα δύο Λεόντεια Λύκεια έγιναν μικτά επιτρέποντας στα δύο πρώτα κορίτσια να εισέλθουν ως μαθήτριες στο Γυμνάσιο του σχολείου. Το 1988 το Λεόντειο Λύκειο Νέας Σμύρνης τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών με το αργυρό μετάλλιο και τιμητικό δίπλωμα για τα 150 χρόνια προσφοράς του στην ελληνική παιδεία¹²⁴. Σήμερα, το Λεόντειο Λύκειο Νέας Σμύρνης συμπεριλαμβανομένων και των δημοτικών "Άγιος Διονύσιος" και "Χρυσόστομος Σμύρνης", φιλοξενεί περίπου 1900 μαθητές.

¹²³ Μ. Κοκκαλάκη, ό. π., σ. 9.

¹²⁴ Μ. Κοκκαλάκη, ό. π., σ. 22.

Επίλογος

Τα Καθολικά σχολεία είναι τα σχολεία που λειτουργούν υπό τη διαχείριση ή υπό την υποστήριξη της Καθολικής εκκλησίας. Αυτά τα σχολεία συνήθως ιδρύονται από Καθολικά μοναχικά τάγματα, όπως οι Ιησουΐτες, οι Λαζαριστές, οι Παύλοι λόγιοι κ.λπ., ή από τοπικές εκκλησιαστικές αρχές.

Τα Καθολικά σχολεία διδάσκουν τον κανονισμό της Καθολικής εκκλησίας και παρέχουν μια εκπαίδευση που ενσωματώνει τις πνευματικές αξίες και τις διδαχές της Καθολικής θρησκείας. Επιπλέον, μπορούν να προσφέρουν θρησκευτικά μαθήματα, να συμμετέχουν σε λατρευτικές τελετές και να διεξάγουν προγράμματα πνευματικής ανάπτυξης.

Στις περιοχές όπου υπάρχει έντονη Καθολική κοινότητα, τα Καθολικά σχολεία συνεχίζουν να λειτουργούν και να παρέχουν μια εκπαίδευση με βάση τις θρησκευτικές αξίες και τις παραδόσεις της εκκλησίας. Πολλοί γονείς επιλέγουν αυτά τα σχολεία για να εξασφαλίσουν όχι μόνο μια ποιοτική εκπαίδευση, αλλά και μια θρησκευτική αγωγή για τα παιδιά τους.

Οι καθολικές κοινότητες υπήρχαν στον ελληνικό χώρο πριν από την 4^η σταυροφορία, ειδικά σε νησιά όπως η Κρήτη, η Ρόδος, η Κέρκυρα και άλλα. Κατά την περίοδο αυτή, τα νησιά του Αιγαίου ήταν υπό την επιρροή των Βενετών και τον Γενοβέζων.

Οι Βενετοί και οι Γενοβέζοι, ως έμποροι και ναυτικοί, είχαν οικοδομήσει στρατηγικές βάσεις και αποικίες σε αυτά τα νησιά. Μαζί με τους εμπόρους και τους ναυτικούς, αποικίες συγκροτήθηκαν και από άλλες κοινωνικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων καθολικών οικογενειών. Οι Καθολικές κοινότητες ανέπτυξαν ένα πνεύμα κοινότητας και πρακτικές θρησκευτικής ζωής, θεμελιώνοντας εκκλησίες και σχολεία.

Μετά την έκτακτη εκστρατεία της 4^{ης} Σταυροφορίας το 1204, δημιουργήθηκαν ισχυρές λατινικές κοινότητες σε πολλά μέρη του ελληνικού χώρου. Αυτές οι κοινότητες οργανώθηκαν με βάση το προϋπάρχον Βυζαντινό εκκλησιαστικό καθεστώς, συστήνοντας αρχιεπισκοπές και επισκοπές.

Οι Λατινικές αυτές κοινότητες στις Κυκλάδες, τη Χίο, τη Σάμο, τη Λέσβο, την Κρήτη και τα Επτάνησα είχαν την πνευματική τους μέριμνα ενισχυμένη από διάφορα μοναχικά τάγματα που έφθασαν στην περιοχή μετά τη Σύνοδο του Τριδέντου. Αυτά τα μοναχικά τάγματα παρείχαν πνευματική καθοδήγηση,

προσφέροντας ποικίλες δραστηριότητες όπως τη διδασκαλία, την φιλανθρωπία και την οικοδόμηση εκκλησιών.

Με την ίδρυση αυτών των λατινικών κοινοτήτων και την παρουσία των λατινικών ταγμάτων, επηρεάστηκε σημαντικά η θρησκευτική και πολιτισμική ταυτότητα των περιοχών αυτών, καθώς η Καθολική εκκλησία και οι λατινικές πρακτικές επικράτησαν για μια περίοδο στον ελληνικό χώρο.

Τα Καθολικά μοναχικά τάγματα, τόσο τα ανδρικά όσο και τα γυναικεία, ανέπτυξαν εκπαιδευτική δράση και δραστηριότητες σε πολλές περιοχές. Ξεκινώντας στη Γαλλία από τον 17^ο αιώνα και μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, αυτά τα μοναχικά τάγματα επέδειξαν σημαντική παρουσία και επιρροή στον τομέα της εκπαίδευσης, ιδρύοντας εκτεταμένα εκπαιδευτικά ιδρύματα και σχολεία και παρέχοντας παιδεία και πνευματική καθοδήγηση σε πολλές γενιές μαθητών. Η επιρροή τους εξαπλώθηκε πέραν της Γαλλίας, φθάνοντας στην Εγγύς Ανατολή και σε άλλα μέρη του κόσμου.

Αυτά τα τάγματα είχαν ως στόχο να προωθήσουν την εκπαίδευση, την αγωγή και την πνευματική ανάπτυξη των μαθητών τους, ενστερνιζόμενα τις αξίες της Καθολικής πίστης.

Η εφαρμογή της τυπογραφίας και η αντιμετώπιση της προτεσταντικής μεταρρύθμισης είχαν σημαντική επίδραση στην ανάπτυξη της Καθολικής εκπαίδευσης. Ένα από τα πρωτοποριακά τάγματα που ανέλαβε τον ρόλο της προώθησης της Καθολικής εκπαίδευσης ήταν το Τάγμα των Ιησουϊτών, που ιδρύθηκε το 1540 από τον Ιγνάτιο Λογγοτέτι και έπαιξε σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση και την πνευματική ανάπτυξη. Ίδρυσε το πρώτο εκπαιδευτικό κολλέγιο στη Σικελία το 1548 και στη συνέχεια ανέπτυξε ένα δίκτυο σχολείων και κολλεγίων σε διάφορες περιοχές. Οι Ιησουϊτες έδωσαν έμφαση στην ανάπτυξη της ανθρώπινης γνώσης, της φιλοσοφίας, των επιστημών και των τεχνών.

Ο Jean-Baptiste de la Salle (1651-1719) και το Τάγμα των Αδερφών των Χριστιανικών σχολών, γνωστό και ως Λασαλιανοί, είχαν σημαντική επίδραση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Ο Jean-Baptiste de la Salle εισήγαγε πολλές καινοτομίες στον τομέα της εκπαίδευσης. Ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματά του ήταν η χρήση της γαλλικής γλώσσας αντί της λατινικής στη διδασκαλία, γεγονός που κατέστησε την εκπαίδευση πιο προσβάσιμη και πρακτική για τους μαθητές. Επίσης καθιέρωσε τη λειτουργία των τάξεων κατά επίπεδα γνώσεων, επιτρέποντας έτσι στους μαθητές με παρόμοιο επίπεδο να συνδιαμορφώνουν την εκπαίδευσή τους μαζί. Αυτό οδήγησε στην

αποτελεσματικότερη διδασκαλία και μάθηση.

Επιπλέον ο de La Salle επινόησε ένα συνολικό πρόγραμμα σπουδών, που καθόριζε τα θέματα και τους στόχους της διδασκαλίας. Αυτό το πρόγραμμα παρείχε σταθερή δομή στην εκπαίδευση και διασφάλιζε ότι οι μαθητές θα αποκτούσαν τις αναγκαίες γνώσεις και δεξιότητες.

Οι ιδέες και οι καινοτομίες του de La Salle επηρέασαν σημαντικά το σύστημα εκπαίδευσης σε πολλές χώρες, ιδιαίτερα στην Γαλλία, όπου οι Λασαλιανοί σχημάτισαν ένα ολόκληρο δίκτυο σχολείων. Η προσέγγισή του στην εκπαίδευση έθεσε τις βάσεις για την ανάπτυξη σύγχρονων παιδαγωγικών πρακτικών και επηρέασε την πρωτοβάθμια εκπαίδευση σε παγκόσμιο επίπεδο. Από τον 17^ο αιώνα και μετά, τα γυναικεία μοναχικά πράγματα ανέλαβαν σημαντικό ρόλο στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση των κοριτσιών. Λόγω της απαγόρευσης των μεικτών σχολείων από την Καθολική εκκλησία, οι οικογένειες που επιθυμούσαν να προωθήσουν την εκπαίδευση των κοριτσιών τους στραφήκανε στα σχολεία των καλογραιών.

Σε αυτά τα σχολεία που τα κορίτσια λάμβαναν μια πλήρη εκπαίδευση, που περιλάμβανε θρησκευτική διδασκαλία, κοσμικά μαθήματα και μαθήματα που εστίαζαν στην καλή συμπεριφορά, τη μουσική, τις διακοσμητικές τέχνες και άλλα περιεχόμενα, τα μοναχικά τάγματα που ήταν υπεύθυνα γι' αυτές τις σχολές προσέφεραν μια ολοκληρωμένη εκπαιδευτική εμπειρία, συμπεριλαμβανομένων των πρακτικών και των αξιών του Καθολικού πνεύματος.

Αυτή η πρωτοβάθμια εκπαίδευση που παρείχε το Τάγμα των Καλογραιών και άλλα μοναχικά τάγματα ήταν σημαντική για την ανάπτυξη των κοριτσιών της εποχής και είχε μακρόπνοες επιπτώσεις στην παιδεία και την κοινωνία.

Πριν από την επανάσταση του 1789, η Καθολική εκκλησία συνέβαλε σημαντικά στην οργάνωση και προώθηση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ύπαιθρο και στις πόλεις. Αυτό συνέβαινε με την υποστήριξη και την έγκριση των βασιλιάδων και των πολιτικών αρχών της εποχής.

Η Καθολική εκκλησία ανέλαβε τον ρόλο της εκπαιδευτικής αρχής και διέθετε τον πλούτο και την επιρροή για να οργανώσει σχολεία και να παράσχει μόρφωση σε παιδιά από όλες τις κοινωνικές τάξεις. Αυτό ίσχυε ιδίως στην ύπαιθρο, όπου η Καθολική εκκλησία ήταν συχνά η μοναδική διαθέσιμη εκπαιδευτική πηγή.

Παράλληλα, το κράτος είχε περιορισμένο ενδιαφέρον για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση του λαού και επικεντρωνόταν κυρίως στην ανώτερη μόρφωση των προνομιούχων. Οι εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες και οι σχολικές δομές περιορίζονταν

συχνά σε ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα, που απευθύνονταν σε περιορισμένο αριθμό μαθητών.

Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί ότι η κατάσταση αυτή άλλαξε σημαντικά μετά την επανάσταση του 1789, όταν η εκπαίδευση έγινε πιο προσβάσιμη και διαθέσιμη σε ευρύτερους κοινωνικούς κύκλους.

Οι Ιησουίτες και οι Ουρσουλίνες ήταν δύο από τις Καθολικές μοναχικές οργανώσεις που ανέπτυξαν εκπαιδευτική δραστηριότητα και ίδρυσαν σχολεία σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας.

Οι Ιησουίτες ίδρυσαν μοναστήρια και εκπαιδευτήρια σε νησιά όπως η Χίος, η Νάξος, η Θήρα και η Τήνος, παρέχοντας μόρφωση σε πολλούς μαθητές.

Οι Ουρσουλίνες από την πλευρά τους, ίδρυσαν το 1740 μια σχολή θηλέων στη Νάξο, η οποία διατηρήθηκε επί μακρόν και συνέβαλε στην παιδεία και την κοινωνική ανάπτυξη των γυναικών.

Αυτές οι πρωτοβουλίες αποτελούν σημαντικά κεφάλαια στην ιστορία της εκπαίδευσης στην Ελλάδα πριν από την ελληνική επανάσταση του 1821, παρέχοντας μορφωτικές ευκαιρίες σε πολλές γενιές μαθητών. Μετά την ελληνική επανάσταση και κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα παρατηρήθηκε μια μεγάλη έξαρση των ιεραποστολών στον ελληνικό χώρο. Προτεστάντες όσο και Καθολικοί ιεραπόστολοι ίδρυσαν πολλά σχολεία, τόσο αρρένων όσο και θηλέων, σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, κυρίως στα αστικά κέντρα της εποχής εκείνης.

Αυτές οι ιεραποστολικές σχολές παρείχαν παιδεία και μόρφωση σε μεγάλο αριθμό μαθητών και αποτέλεσαν σημαντικό κομμάτι του εκπαιδευτικού συστήματος του νεοσυσταθέντος κράτους. Συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της γενικής παιδείας και των γνώσεων, αυτά τα σχολεία είχαν επίσης σημαντική κοινωνική και πολιτιστική επίδραση στις περιοχές που λειτούργησαν. Όντως, υπήρξαν πολλοί οι λόγοι της συμβολής τους, όπως:

1. Ελλείψεις στην προσφερόμενη εκπαίδευση από το νεοσύστατο ελληνικό κράτος, που δεν μπορούσε να παράσχει επαρκή υλικοτεχνική υποδομή και εκπαιδευτικό προσωπικό για την ανάπτυξη ευρείας κλίμακας εκπαίδευσης. Αυτή η έλλειψη αποτέλεσε κίνητρο για την αναζήτηση εκπαιδευτικών λύσεων από ιεραποστολικούς οργανισμούς.
2. Ευνοϊκή νομοθεσία κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Όθωνα, που επικράτησε κατά τη διάρκεια της Οθωνικής περιόδου (1833-1962) και ήταν ευνοϊκή για την ίδρυση και λειτουργία ιεραποστολικών σχολείων.

Δεν παρείχε ουσιαστικές δυνατότητες παρέμβασης και ελέγχου στο έργο αυτών των σχολείων, καθιστώντας τα ανεξάρτητα και ελεύθερα να αναπτύξουν τις παιδαγωγικές τους πρακτικές.

3. Έλλειψη δημοσίων σχολείων για κορίτσια στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα. Οι ιεραπόστολοι ίδρυσαν σχολεία που παρείχαν εκπαίδευση σε κορίτσια, γεμίζοντας αυτό το κενό και παρέχοντας ευκαιρίες για μόρφωση και εκπαίδευση σε αυτές.
4. Υποστήριξη από τα κοινωνικά στρώματα και την αστική τάξη: τα ιεραποστολικά σχολεία απέκτησαν την υποστήριξη τόσο από τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα της εποχής όσο από την αναπτυσσόμενη αστική τάξη. Η αριστοκρατική φύση αυτών των σχολείων άσκησε γοητεία πάνω στα ανερχόμενα αστικά στρώματα, που αναζητούσαν εκπαίδευση υψηλής ποιότητας για τα παιδιά τους.
5. Θετική στάση του τύπου: ακόμη και αντιδυτικές εφημερίδες είχαν θετική στάση απέναντι στα ιεραποστολικά σχολεία και το έργο τους. Αυτή η θετική ανταπόκριση των μέσων ενημέρωσης συνέβαλε στην αναγνώριση και αποδοχή τους από την κοινωνία.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες συνέβαλαν στην ανάπτυξη και διάδοση των ιεραποστολικών σχολείων στον ελληνικό χώρο κατά τον 19^ο αιώνα. Αυτά τα σχολεία διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση και μόρφωση των νέων γενεών και στη διάδοση των γνώσεων και των ιδεών της εποχής.

Το κίνημα του Διαφωτισμού ασκούσε ετεροχρονισμένα σημαντική επιρροή στους Έλληνες διανοούμενους, ιδίως της διασποράς, κατά τον 19^ο αιώνα. Αυτοί οι διανοούμενοι ανέλαβαν την εκπαιδευτική δράση των ιεραποστολικών σχολείων με την πεποίθηση ότι μπορούσαν να επιτύχουν έναν κοινωνικό μετασχηματισμό της ελληνικής κοινωνίας προς τα δυτικά πρότυπα.

Οι ιεραποστολές δημιούργησαν ορφανοτροφεία και οικοτροφεία, καθώς και τάξεις όπου φοιτούσαν δωρεάν παιδιά από φτωχές οικογένειες. Η χρηματοδότηση των σχολείων αυτών προήρθε από ισχυρά οικονομικά σωματεία του εξωτερικού και από επιχορηγήσεις των κρατών από τα οποία προέρχονταν οι αποστολές. Οι ιεραποστολές αντιλαμβάνονταν σε αυτά τα σχολεία ένα μέσον διάδοσης της γλώσσας και της κουλτούρας τους, με σκοπό να επηρεάσουν και να προωθήσουν τις ιδέες και τις αξίες του Διαφωτισμού.

Μέσω αυτής της εκπαιδευτικής δράσης, οι ιεραποστολές επεδίωκαν την προώθηση της επιστήμης, της λογοτεχνίας, της φιλοσοφίας και των δυτικών ιδεών στην ελληνική κοινωνία, καθώς επίσης την εξάπλωση της γνώσης και της παιδείας, προσφέροντας μια εκπαίδευση που ήταν προηγμένη για την εποχή της.

Έτσι τα ιεραποστολικά σχολεία αποτέλεσαν σημαντικά κέντρα εκπαίδευσης και διάδοσης των νέων ιδεών και προόδου στην ελληνική κοινωνία του 19^{ου} αιώνα.

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα των καθολικών ιεραποστολών ιδρύθηκαν πράγματι σε περιοχές του ελληνικού χώρου, στις οποίες υπήρχαν καθολικές κοινότητες. Επρόκειτο για θρησκευτικές οργανώσεις που έστελναν εκπροσώπους σε διάφορες περιοχές του κόσμου, για να προωθήσουν την καθολική πίστη και να παρέχουν βοήθεια και προσφορά στις τοπικές κοινότητες.

Τα γυναικεία καθολικά τάγματα ανέπτυξαν μεγάλη δραστηριότητα λόγω του ρόλου τους στην κοινωνία και της φιλανθρωπικής τους προσφοράς. Τα μέλη αυτών των ταγμάτων αφιέρωσαν τον χρόνο τους σε δράσεις κοινωνικής υποστήριξης, φροντίδας των απόρων και ασθενών, εκπαίδευσης και παιδείας. Στο πλαίσιο αυτό συμπεριλαμβάνονταν και οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες, όπως η ίδρυση σχολείων ή πανεπιστημίων, προσφέροντας εκπαίδευση και παιδεία σε κοινότητες που το είχαν ανάγκη.

Το Πρωτόκολλο του Λονδίνου αναφέρεται στη συμφωνία που επιτεύχθηκε το 1830 μεταξύ των ιεραποστολικών κρατών και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, που εγγυάται την ελευθερία θρησκευτικής λατρείας για τους υπηκόους του Οθωμανικού κράτους συμπεριλαμβανομένων και των καθολικών. Αυτό επέτρεπε στους καθολικούς να ασκούν ελεύθερα την καθολική τους πίστη, να οργανώνουν κοινότητες και να δημιουργούν εκπαιδευτικά ιδρύματα στον ελληνικό χώρο.

Ο Όθων, μετά την ελληνική επανάσταση, παρείχε κρατική προστασία και στήριξη στα καθολικά τάγματα. Αυτό επέτρεψε στα τάγματα να αναπτύξουν τα εκπαιδευτικά τους προγράμματα χωρίς εμπόδια. Ο Όθων είχε την πεποίθηση ότι η παρουσία των καθολικών ιεραποστολών θα συνέβαλλε στην πρόοδο και την εκπαίδευση των πολιτών του νεοσύστατου ελληνικού κράτους.

Ωστόσο, η παρουσία των καθολικών μοναχών και η επιρροή τους στους μαθητές προκάλεσαν αντιδράσεις. Η επίσημη ορθόδοξη εκκλησία αντιμετώπιζε τους καθολικούς ως ανταγωνιστές και θεωρούσε ότι αυτή η προστασία που είχαν από τον βασιλιά, ήταν αντίθετη προς τα συμφέροντά της. Επίσης, τα λαϊκά στρώματα φοβόντουσαν ότι η εκπαίδευση από τους καθολικούς μοναχούς θα μπορούσε να

οδηγήσει σε αλλαγή θρησκείας και να αλλοιώσει την εθνική τους ταυτότητα.

Τα ελληνογαλλικά καθολικά σχολεία συνεργάζονταν με τα εξής ιδρύματα: την Alliance Française, τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών και το Γαλλικό Ινστιτούτο. Αυτές οι συνεργασίες έχουν ως στόχο τη διδασκαλία της γαλλικής γλώσσας και την προώθηση της γαλλικής κουλτούρας.

Η δράση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων των καθολικών ιεραποστολών ήταν ανεξέλεγκτη στην αρχική της φάση, καθώς δεν υπήρχαν ειδικοί νόμοι που να ρυθμίζουν τα ζητήματα που συσχετιζόνταν με αυτά. Ωστόσο, στη συνέχεια, το ελληνικό κράτος προχώρησε στη θέσπιση νόμων που αφορούσαν την ιδιωτική εκπαίδευση γενικότερα και έτσι οι δραστηριότητες αυτών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ρυθμίστηκαν από το νομικό πλαίσιο.

Τα Συντάγματα της Ελλάδας αναγνώρισαν την ύπαρξη και την προστασία της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Η αναγνώριση αυτή επέτρεπε την ύπαρξη και λειτουργία ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, συμπεριλαμβανομένων και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων των καθολικών ιεραποστολών. Αυτό παρείχε το νομικό πλαίσιο και την ασφάλεια για τη λειτουργία τους.

Ο νόμος 4862 του 1931 με τίτλο "Περί των ξένων σχολείων" ψηφίστηκε κατά την υπουργία του Γεωργίου Παπανδρέου και αποσκοπούσε στη ρύθμιση της λειτουργίας των ιδιωτικών ξένων σχολείων στη χώρα.

Ο νόμος εισήγαγε αυστηρότερους κανονισμούς για τη λειτουργία των ξένων σχολείων και απαίτησε την άδεια του κράτους για την ίδρυση και τη λειτουργία τους. Επιπλέον ο νόμος όριζε τις απαιτήσεις για τους διδασκάλους, το πρόγραμμα σπουδών, τις προϋποθέσεις αποφοίτησης και άλλα θέματα που αφορούσαν τη λειτουργία των ξένων σχολείων.

Ο συγκεκριμένος νόμος ήταν μια προσπάθεια του ελληνικού κράτους να επιβλέψει και να ρυθμίσει τη λειτουργία των ιδιωτικών ξένων σχολείων, προκειμένου να διασφαλίσει ότι πληρούνται οι απαραίτητες προδιαγραφές ποιότητας εκπαίδευσης και ότι υπάρχει συμβατότητα με το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Τα καθολικά σχολεία χαρακτηρίζονται πράγματι από πολυπολιτισμικό περιβάλλον, τόσο από την άποψη της θρησκείας και εθνικότητας των μαθητών όσο και από την άποψη των προγραμμάτων, των μεθόδων και των μαθημάτων που διδάσκονται.

Όσον αφορά τη θρησκεία και την εθνικότητα, τα καθολικά σχολεία φιλοξενούν μαθητές από διάφορες θρησκευτικές πίστεις και εθνικότητες. Ανεξάρτητα

από τη θρησκευτική ή εθνική ταυτότητα των μαθητών, τα καθολικά σχολεία προσφέρουν εκπαίδευση σε ένα ανοιχτό και σεβαστό πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

Τα καθολικά γαλλικά τάγματα έχουν επίσης ιστορία στην παροχή φροντίδας και υποστήριξης μέσω του θεσμού του οικοτροφείου. Σε αυτά τα ιδρύματα προσφέρονταν ιατρική και νοσηλευτική περίθαλψη για τους ασθενείς και διάφορες μορφές φροντίδας για τους ορφανούς.

Η φροντίδα των ορφανών ήταν ένας σημαντικός πυλώνας του οικοτροφείου. Πέρα από την παροχή στέγης και φροντίδας, το ιδρυματικό περιβάλλον πρόσφερε εκπαίδευση και κατάρτιση στους ορφανούς, προετοιμάζοντάς τους για την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Ο στόχος ήταν να προσφερθούν οι απαραίτητες δεξιότητες και η εκπαίδευση που θα τους επέτρεπαν να ενταχθούν στην κοινωνία και να αποκτήσουν επαγγελματική αυτονομία στο μέλλον.

Ο θεσμός του οικοτροφείου στα καθολικά γαλλικά τάγματα αντικατοπτρίζει τη φιλανθρωπική τους δράση και την αφοσίωσή τους στην παροχή φροντίδας και στήριξης σε αυτούς που έχουν ανάγκη, ενισχύοντας τις προσπάθειες για τη βελτίωση της ζωής και την ενίσχυση των ευπαθών ομάδων της κοινωνίας. Τα σχολεία που οργανώθηκαν από τα καθολικά τάγματα, όπως οι Ιησουΐτες και οι καθολικοί παιδαγωγοί του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα, είχαν συνήθως συντηρητικό χαρακτήρα και υψηλές απαιτήσεις. Αυτό ήταν αποτέλεσμα της παράδοσης και των φιλοσοφικών αρχών που διαμόρφωσαν αυτά τα τάγματα.

Οι Ιησουΐτες, για παράδειγμα, ήταν γνωστοί για την υψηλή ποιότητα της εκπαίδευσης που παρείχαν και τη στοχευμένη κατάρτιση των μαθητών τους. Εφάρμοζαν αυστηρά προγράμματα σπουδών με έμφαση στην ακαδημαϊκή παιδεία, την πνευματική ανάπτυξη και τις αρχές της καθολικής εκκλησίας. Παράλληλα, επιδίδονταν στην παιδεία των ηθών και την ανάπτυξη του χαρακτήρα.

Οι καθολικοί παιδαγωγοί του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα ακολούθησαν παρόμοιες προσεγγίσεις, επικεντρώνοντας στη θρησκευτική εκπαίδευση και τις αρχές της καθολικής εκκλησίας. Προσέδιδαν μεγάλη σημασία στη διαμόρφωση του χαρακτήρα των μαθητών, την πνευματική ανάπτυξη και την προετοιμασία τους για τη θρησκευτική και κοινωνική ζωή.

Συνολικά, αυτά τα σχολεία αντανakλούσαν τη συντηρητική φύση και την απαιτητικότητα των καθολικών ταγμάτων και παιδαγωγών της εποχής τους. Παρέχοντας μια πλήρη εκπαίδευση, επιδίδονταν στη διαμόρφωση του χαρακτήρα και την ακαδημαϊκή αριστεία των μαθητών τους.

Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας των σχολών των καθολικών ταγμάτων και των μοναχών, η διδασκαλία της γαλλικής γλώσσας ήταν πράγματι μια βασική μέριμνα. Η γαλλική αποτελούσε μία από τις κυρίαρχες γλώσσες της ευρωπαϊκής πολιτισμένης κοινωνίας και είχε έναν σημαντικό ρόλο στην επικοινωνία, την πολιτιστική ανταλλαγή και την εκπαίδευση.

Ειδικά κατά τις περιόδους ακμής και παρακμής, οι σχολές των καθολικών ταγμάτων είχαν γεμάτες τάξεις με μαθητές που ενδιαφερόντουσαν να μάθουν τα γαλλικά. Το γαλλικό εκπαιδευτικό σύστημα είχε καταξιωθεί για την ποιότητά του και την ακαδημαϊκή του αρτιότητα και οι μοναχοί και οι μοναχές επέδιδαν μεγάλη προσοχή στη διδασκαλία της γαλλικής γλώσσας στους μαθητές.

Πηγές και βιβλιογραφία

A. Πηγές

1.Νόμοι, Διατάγματα, Εγκύκλιοι, Υπουργικές αποφάσεις:

«Περί ιδιωτικών σχολείων» Ν. 3578, 30 Ιουνίου 1928.

«Περί Ξένων Σχολείων» Ν. 4862, 7 Ιανουαρίου 1931.

«Περί τροποποίησης και συμπλήρωσης του Ν. 3578 περί ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων» Ν. 5754, 16 Σεπτεμβρίου 1933.

«Περί ιδιωτικών σχολείων, φροντιστηρίων και οικοτροφείων» Α.Ν. 2545, 10 Σεπτεμβρίου 1940.

«Περί τρόπου προσλήψεως και μισθοδοσίας του διδακτικού των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων», Ν. 3855, 10 Οκτωβρίου 1958.

«Περί ιδιωτικών σχολείων γενικής εκπαίδευσης και σχολικών οικοτροφείων», Ν. 682, 1^η Σεπτεμβρίου 1977.

2.Συνέδρια

Παιδαγωγικό Συνέδριο «Λεοντείου Λυκείου Νέας Σμύρνης και Χρυσοστόμου Σμύρνης», Αθήνα 1993.

3.Περιοδικά

I. Σπηλιοπούλου, Περιοδικό βιώσιμη ανάπτυξη, πολιτισμός, παραδόσεις, τεύχος 2/2013.

I. Σπηλιοπούλου – Α. Κωτσάκης, «Άγιοι τόποι λατρείας της Δυτικής Εκκλησίας στη Νάξο», στο: Εκκλησιαστικός φάρος, τόμος 93, Αλεξάνδρεια – Γιοχάνεσμπουργκ 2011.

4.Διδακτορική Διατριβή

Αθανάσιος Κωτσάκης, «Η διαμόρφωση του πολιτισμικού τοπίου της Νάξου από το 1204 έως την ίδρυση του Ελληνικού κράτους», Καλαμάτα 2013

6.Διαδικτυακές Πηγές κ.α.

Στέφανος Καβαλιεράκης, *Καθολικά-Γαλλικά σχολεία στην Ελλάδα το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα*, Αθήνα 2012.

<https://www.academia.edu/>

<http://www.ediamme.edc.uoc.gr/download.php?id=814647,486,4>

<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/493678/a.n-2545-1940>

<http://e->

library.iep.edu.gr/iep/collection/curricula/item.html?tab=01&code=1836-087A

<https://www.elsyn.gr/sites/default/files/%CE%A3%CF%8D%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B3%CE%BC%CE%B1%201844.pdf>

http://jupiter.chem.uoa.gr/uoa/fek/FEK_245A_01-11-1917.pdf

πρόσβαση στις 25/07/2023 εφημερίδα κυβερνήσεως

<https://www.stjoseph.gr/> (πρόσβαση στις 25/08/2023).

<https://ellinogalliki.gr/> (πρόσβαση στις 25/08/2023).

<https://saintjoseph.gr/> (πρόσβαση στις 25/08/2023).

<https://www.ursulines.gr/> (πρόσβαση στις 28/08/2023).

<https://www.kalamari.gr/index.php> (πρόσβαση στις 28/08/2023).

<https://www.lasallegreece.gr/el/> (πρόσβαση στις 28/08/2023).

<https://www.saintpaul-delasalle.gr/> (πρόσβαση στις 28/08/2023).

<https://sgschool.gr/> (πρόσβαση στις 28/08/2023).

<https://gr.polomap.com/> (πρόσβαση στις 28/08/2023).

<https://vresonline.gr/leonteio-lykeio-neas-smyrnis-idiotiko-ekpaideutirio-neasmyrni-20140.html> (πρόσβαση στις 28/08/2023).

B. Βιβλιογραφία

Άγνωστος συγγραφέας, *Η Μαριανή Παιδαγωγική Αποστολή στην Αθήνα*, Αθήνα 2002.

Αντωνίου Δ., *Γαλλικά σχολεία στην Ελλάδα. Απόπειρα πρώτης καταγραφής*, Αθήνα 2009.

Ασλάνογλου Ν., *1907-1997: 90 χρόνια παρουσίας και προσφοράς των Μαριανών Αδερφών στην Ελλάδα*, Αθήνα 1999.

Βακαλόπουλος Α., *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού. Τουρκοκρατία 1453-1669*, τόμος 3, Θεσσαλονίκη 1968.

Βακαλόπουλος Α., *Νέες ειδήσεις για τα νησιά Σύρα, Σάμο, Σίφνο και Νάξο στα 1828, χ.τ.*, 1976-77

Δελλαρόκας Ι., *Χρονικόν της Σχολής Ουρσουλινών Νάξου (1630-1969)*, χ.τ. 1969-1970.

Κεφαλληνιάδης Ν., *Το κάστρο των Σανούδων στη Χώρα της Νάξου*, Νάξος 2000.

Κοκκαλάκη Μ., *Οι Μαριανοί Αδερφοί στην Ελλάδα (1907-2007). 100 χρόνια προσφοράς στους νέους της πατρίδας μας*, Αθήνα, χ.χ.

Κωτσάκης Α., *Έλληνες Ορθόδοξοι και Λατίνοι στη Νάξο (13^{ος} -19^{ος} αιώνες)*, Αθήνα 2017.

Μανιτάκης Ν., *Το Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών (1915-1961)*, Αθήνα 2022.

Δρ. Μ. Ν. Ρούσσοσ-Μηλιδώνης, *Ιησουΐτες στον ελληνικό χώρο (1560-1915)*, Αθήνα 1991.

Δρ. Μ. Ν. Ρούσσοσ-Μηλιδώνης, *Ιωάννης Βαπτιστής Δελασάλ. Πρόταση Αγωγής των νέων*, Πειραιάς 2002.

Φιλιπούσης Μ. - Παππάς Μ., *Καθολικά σχολεία στην Ελλάδα. Συμβολή στην εκπαιδευτική ιστορία των καθολικών μοναχικών ταγμάτων*, Θεσσαλονίκη 2010.

Φώσκολος Μ., *Η Αγία Άγγελα Μερίτσι και το τάγμα των Αδερφών Ουρσουλινών*, Αθήνα 1990.

Χαρίτος Χ.Γ., *Το χρονικό της σχολής των καλογραιών του Βόλου. Συμβολή στην ιστορία της ξενόγλωσσης εκπαίδευσης στην Ελλάδα*, Αθήνα 2001 .

ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικ. 1 Γαλλική Σχολή Ουρσουλινών στη Νάξο

<https://naxospress.gr/exodos/ellada-sholi-oyrsoylinon-350-hronia-zois-kai-epeteiaki-ekdilosi/>

Εικ. 2 Ελληνογαλλική Σχολή «Άγιος Ιωσήφ»-École «Saint Joseph»

Αθήνα 1910, Χαριλάου Τρικούπη 10.

https://www.facebook.com/ATHENS.THROUGH.TIME/photos/a.283160415029660/400422893303411/?paipv=0&eav=AfZYH0UOx3diPKdVmWudcFkR3sI_9Hy_ZVTLtkjCuRZffp2lB1mbtFP4vizDjX3cAg8&_rd=

Εικ. 3. Η καταστροφή της Ελληνογαλλικής Σχολής Jeanne d'Arc από τον βομβαρδισμό του 1944.

<https://pireorama.gr/i-katastrofi-tis-ellinogallikis-scholis-pirea-jeanne-d-arc-apo-to-vomvardismo-tou->

1944/

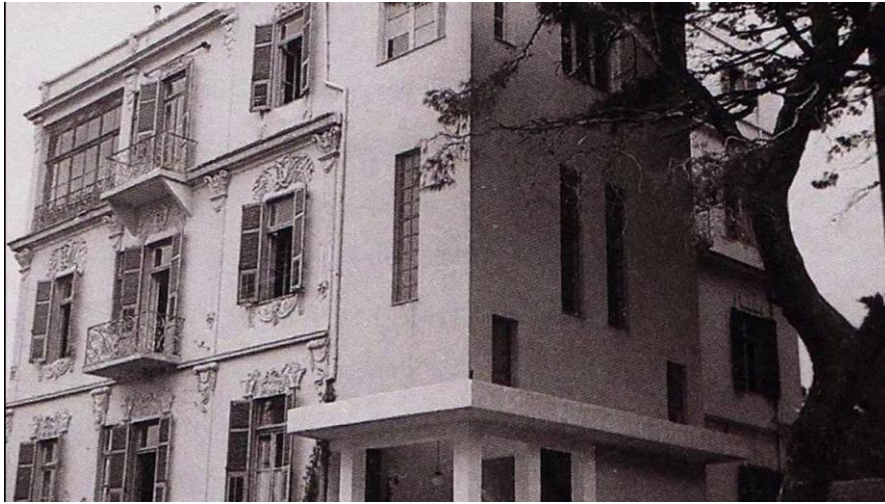
Εικ. 4. Γαλλική Σχολή καλογραιών Saint-Joseph Βόλου

<https://volosmagnisia.wordpress.com>

Εικ. 5. Ελληνογαλλική Σχολή Ουρσουλινών Αθήνα

https://www.google.gr/search?sca_esv=559287649&sxsrf=AB5stBga3hbxqfUYgcxCke4f0-n26km7HQ:1692767937720&q=%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE+%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%AE+%CE%BF%CF%85%CF%81%CF%83%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B9%CE%BD%CF%8E%CE%BD+%CE%B1%CE%B8%CE%B7%CE%BD%CE%B1+%CF%80%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CF%82+%CE%B5%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%BD%CE%B5%CF%82&tbm=isch&source=Inms&sa=X&ved=2ahUKEwi3p_X8g_KAAxV42wIHHapRBDMQ0pQJegQIDBAB&biw=1536&bih=707&dpr=1.25#imgcr=LNKhAUVNdN-9QM

Εικ. 6. Ελληνογαλλική Σχολή Καλαμαρί, Θεσσαλονίκη

https://www.google.com/search?sca_esv=559310888&rlz=1C1GCEA_enGR1004GR1004&sxsrf=AB5stBjJnFeZYICqn-xu5pl-

[4CCyQEqv4A:1692768499413&q=%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE+%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%AE+%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%BC%CE%B1%CF%81%CE%AF&tbm=isch&source=lnms&sa=X&sqi=2&ved=2ahUKEwiHveClhvKAAxXX3AIHHSptDrgQ0pQJegQIDBAB&biw=1536&bih=707&dpr=1.25#imgrc=IHjxuvqisjUsVM&imgdii=0k_B2jTc0w31RM](https://www.google.com/search?sca_esv=559310888&rlz=1C1GCEA_enGR1004GR1004&sxsrf=AB5stBjJnFeZYICqn-xu5pl-4CCyQEqv4A:1692768499413&q=%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE+%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%AE+%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%BC%CE%B1%CF%81%CE%AF&tbm=isch&source=lnms&sa=X&sqi=2&ved=2ahUKEwiHveClhvKAAxXX3AIHHSptDrgQ0pQJegQIDBAB&biw=1536&bih=707&dpr=1.25#imgrc=IHjxuvqisjUsVM&imgdii=0k_B2jTc0w31RM)

Εικ. 7. Ελληνογαλλική Σχολή Πειραιά Saint-Paul

<https://mlp-blo-g-spot.blogspot.com/2010/12/SaintPaulPiree.html>

Εικ. 8. Έμβλημα εκπαιδευτηρίων Δελασάλ Σύρου

<https://sgschool.gr/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C/>

Εικ. 9. Λεόντειο Λύκειο Πατησίων

<https://eall.gr/%CE%BB%CE%B5%CF%8C%CE%BD%CF%84%CE%B5%CE%B9%CE%BF-%CE%BB%CF%8D%CE%BA%CE%B5%CE%B9%CE%BF/>

Εικ. 10. Λεόντειο Λύκειο Νέας Σμύρνης

<https://www.facebook.com/neasmyrni.leonteios/photos/a.386295074716709/4423891994290310/>

Εικ. 11. Ο Ιγνάτιος Λογίολα, ιδρυτής του τάγματος Ιησουϊτών, μαζί με τους πρώτους συντρόφους .

<https://jesuits.gr/to-tagma/>

Εικόνα 12. Έμβλημα των μαθητριών της Σχολής Ουρσουλινών-Μονής στο Κάστρο της Χώρας Νάξου

Πηγή:

Ι. Σπηλιοπούλου, Περιοδικό βιώσιμη ανάπτυξη, πολιτισμός, παραδόσεις ,τεύχος 2/2013.

Περίληψη

Κατά τον 19^ο και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, οι καθολικές ιεραποστολές εξαπλώθηκαν στην Ελλάδα, ιδρύοντας σχολεία σε πόλεις. Αυτή η παρουσία συνέβαλε στη διάδοση της γαλλικής γλώσσας και του πολιτισμού. Ένα παράδειγμα είναι η Νάξος, όπου οι δυτικοί κάτοικοι ίδρυσαν σχολεία και μοναστήρια, ενώ οι καθολικοί συνέβαλαν στην εκπαίδευση. Τα καθολικά σχολεία, όπως το τάγμα του Αγίου Φραγκίσκου και άλλα, προώθησαν την γαλλική γλώσσα και τον πολιτισμό στην Ελλάδα, τηρώντας τη νομοθεσία. Το Τάγμα των Μαρριανών υποστήριξε τα Λεόντεια σχολεία, ενισχύοντας αξίες όπως η απλότητα και η αλληλεγγύη. Τα Λεόντεια Λύκεια συνεχίζουν να διατηρούν τη γαλλική γλώσσα και κουλτούρα.